

Uvodnik

Jurij Paljč

Na počitnice!

Te dni se veselijo šolarji, saj se je za letos pouk končal, maturantje se te dni potijo, še zadnje pisne naloge, potem jih čaka še ustni del in odšli bodo v svet. Dali jim bodo potrdilo, da so zreli, na različnih univerzah bodo iskali nove študijske poti, nekateri bodo za vedno odšli iz naše sredine.

Na političnem področju ni še počitnic, vsak dan smo priča takim in drugačnim dogodkom, zadnje nečednosti v vrhu sodnega sistema samo potrjujejo, da je naša družba prepotrebna prenove, ki ne sloni na obljubah, ampak na dejstvih.

Pa vendar smo se počasi navadili na to, da je v Italiji gotova zadeva le negotovost, ki postane trajna. Navadili smo se na vpitje v političnem svetu, na kričanje in ne na pogovor, naučili smo se tudi na to, da nemo opazujemo dogajanja okrog nas, na katera sami ne moremo vplivati, predvsem pa se vse bolj zavedamo, da gre veliko stvari narobe.

Tudi naša narodna manjšina v Italiji ima svoje uspehe in težave; zadnje čase vse bolj poslušamo, kako nas najeda demografski padec, vse manj nas je in zato je postala stalnica priseganje na mlade, na mlade in zopet na mlade.

Ko že govorimo o mladih: le-teh je največ v državnih šolah s slovenskim poukom, ki so tudi državno podjetje, ki zaposluje največ ljudi z znanjem slovenščine v Italiji, tudi mladih. V Benečiji smo nedavno poslušali, kako mladi odhajajo, kako bi jim bilo treba pomagati. Pri nas, tako na Tržaškem kot na Goriškem, opažamo, da se pod pojmom mladi vse bolj omenjajo ljudje, ki to več niso, naše vrste se redčijo, tudi zato, ker nas je vse manj.

Strokovnjaki nam naročajo, naj vrste narodne manjšine širimo, sicer se bomo asimilirali, drugi stalno ponavljajo mantra, da je le na mladih prihodnost.

Naša organiziranost je razvejena, zelo, morda tudi preveč, tudi na šolskih hodnikih vse bolj odmeva jezik, ki zagotovo ni slovenščina, naše javne prireditve so v nekaj letih postale dvojezične in vsi tisti, ki na to premalo opozarjamo, smo moteči elementi, če že nismo nacionalisti in nazadnjaki.

In zadnje čase poslušamo zgodbe o vračanju kulturnih domov, Trgovskega doma v Gorici, Narodnega doma v Trstu, doma pri Svetem Ivanu. Veliko se govori o tem, potekajo pogovori, dogovori, a nihče se resno in javno ne vpraša, kdo bo v te domove hodil. Kot da bi se dogovarjali na nekem drugem planetu, do nas pridejo skopi podatki in potem se zgodi, da kar naenkrat izvemo, da "bosta šli v drugo nadstropje Trgovskega doma v Gorici" obe glasbeni šoli; ko pa vprašamo tiste, ki vozijo otroke v ti glasbeni šoli, ali si želijo v Trgovski dom, vsi odkimajo, ne, zagotovo ne, kdo bo namreč nosil po stopnicah glasbila, kje boš pa našel parkirišče in še in še. Potekajo pa pogovori in dogovori.

A zdaj so pa počitnice, na jesen bo spet bolj vroče, ne?

Špeter



Na sedežu
Inštituta za
slovensko kulturo
je KD Rečan s
prireditvijo
zabeležilo 50-
letnico delovanja

16

Sprejem ob dnevu državnosti v Trstu



Foto JMP

Dan državnosti v Trstu Z optimizmom naprej!

Vtorek, 11. junija, je bil Trst še bolj slovenski, kot je sicer, saj je generalni konzul Republike Slovenije Vojko Volk s konzulko Tanjo Mlačič priredil sprejem ob dnevu državnosti Republike Slovenije, pred tem pa gostil visoko srečanje med guvernerjem Furlanije Julijske krajine Massimilianom Fedrigo in slovenskim zunanjim ministrom dr. Mirom Cerarjem. Prav onadva sta skupaj z generalnim konzulom in tržaškim županom Robertom Dipiazzom ob prisotnosti veleposlanika RS v Rimu Bogdana Benka in slovenskega konzula v Milanu Zorka Pelikana ter drugih pomembnih funkcionarjev iz Slovenije in naše dežele odprla nove, sodobne prostore slovenskega generalnega konzulata v Trstu.

Predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Walter Bandelj in Ksenija Dobrila, slovenska deželna poslanka Igor Gabrovac in Danilo Slokar so s sodelavci predstavljali sogovornike naše narodne manjšine v pogovorih s slovenskim zunanjim ministrom dr. Mirom Cerarjem. Na dobro obiskanem sprejemu ob dnevu državnosti v znanem tržaškem hotelu na obrežju zraven Velikega trga se je generalni konzul zahvalil odvetniškima pisarnama Terpin in Race ter Jarc, ki sta bili sponzor pogostitve, vina pa so podarili slovenski vinarji.

Slišali smo predvsem veliko lepih besed o sodelovanju in treznih namerah, da se obstoječi problemi rešujejo skupaj. Odprtih vprašanj je kar nekaj, od zajamčenega slovenskega političnega zastopstva do vračanja Narodnega doma v Trstu, in še vrsta drugih, a prevečalo je dobro vzdušje, generalni konzul Republike Slovenije je optimist, in to danes šteje.

Bratislava Jubilejni kongres FUEN



Svet slovenskih organizacij je od prejšnjega tedna član mednarodne manjšinske zveze FUEN.

/str. 2

GORICA Ob 20-letnici društva SD Sončnica "pod lipami"

Vprijetnem pozno pomladanskem večeru, v četrtek, 13. junija, se je letos prvič na dvorišču goriškega Kulturnega centra Lojze Bratuž, pod dišeče cvetočimi lipami, zbralo veliko število prijateljev Skupnosti družin Sončnica, da bi skupaj obeležili 20-letnico delovanja društva. Večer, na katerem so se o prehojeni poti in vlogi družine v današnji družbi pogovarjali Mirjam Bratina, Katerina Ferletič, David Bandelj in g. Marko Rijavec, je povezovala častnikarka Erika Jazbar. Po uvodnem pozdravu Franke Žgavec je o nastanku društva spregovorila odbornica Mirjam Bratina, prva predsednica SD Sončnica, ki je to vlogo imela kar v treh mandatih.

/str. 6

Katja Ferletič



Društvo Marij Kogoj,
Marijin dom Sv. Ivan in Slovenska prosveta iz Trsta
vabijo na celovečerni koncert

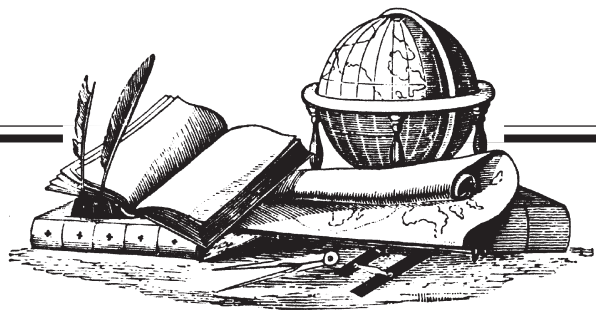
Dekliške vokalne skupine
BODEČA NEŽA

Zborovodja: Mateja Černic

V SOBOTO, 22. JUNIJA 2019, OB 20.30
v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu
na trgu Gioberti v Trstu

Ob praznovanju
farnega zavetnika Sv. Ivana,
v sklopu projekta
»Brez meja«

REGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA



Jubilejni kongres mednarodne manjšinske zveze FUEN v Bratislavi

Odslej je njegov član tudi Svet slovenskih organizacij

Sprejem so v soboto, 15. junija, soglasno potrdili delegati na jubilejnem kongresu, ki je potekal v Bratislavi, prestolnici Republike Slovaške. Iste dne so delegati evropskih manjšin izvolili tudi novo vodstvo FUEN-a. Potrjen je bil dosedanj predsednik Loran Vincze, ki pripada madžarski manjšini v Romuniji. Vincze bo v naslednjih treh letih vodil predsedstvo FUEN-a, v katerega so bili izvoljeni Daniel Alfreider (Južna Tirolska), Gösta Toft (Nemci na Danskem), Halit Habip Oglu (Turška skupnost), Bahne Bahnzen (Frizijci v Nemčiji), Vladimir Ham (Nemci na Hrvaškem) in Angelika Mlinar (Slovenci na Koroškem). Do članstva Sveta slovenskih organizacij v

FUEN je prišlo s sodelovanjem pri zbiranju podpisov za evropsko državljansko pobudo Minority Safepack, ki se je uspešno končala aprila lani. V dogovoru s stranko Slovenska skupnost je

tako redno članstvo v FUEN prevzel SSK. SSK pa bo po novem častni član te evropske manjšinske zveze. Delegacijo SSK-ja so sestavljali predsednik Walter Bandelj, odbornik Ivo Corva, so-



Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec postavlja vprašanje Fedrigi

Je Dežela FJK vpletena v proslavljanje pohoda na Reko?

V zadnjih tednih so krajevni mediji detajlno poročali o nizu pobud, ki jih ima namen speljati Občina Trst v spomin na lik Gabrieleja D'Annunzia in za katerega je uprava župana Dipiazze že namenila 382.190 evrov. Med načrtovane dejavnosti spada tudi postavitve kipa na Borznem trgu, kar je že sprožilo val kritik in negotovanje med občani in kulturno srenjo. Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je zato vložil nujno vprašanje, v katerem spominja, da je ostal D'Annunzijevo podvig zapisan v zgo-

govini kot sovražno dejanje, ki je imelo kot cilj okupacijo Reke in njeno priključitev Italiji. "Izrazito nacionalistične poteze operacije sicer ne prikriva niti občinski sklep, dodati pa velja, da so bile žal okupacijske metode slične tistim, ki so tragično zaznamovale fašistični režim v dveh desetletjih diktature v odnosu do Slovencev in vseh tistih, ki so se zoperstavljali režimu, kar je globoko zaznamovalo tudi našo deželo", piše predstavnik Slovenske skupnosti, ki s svojim vprašanjem želi vedeti, ali je tudi Dežela FJK na

kakršenkoli način vpletena v zadevo. "Načrtovani dogodki bodo prav gotovo odmevali daleč preko občinskih meja in so v nasprotju s sporočilom treh predsednikov v času Mutijevega koncerta leta 2010 na Velikem trgu v Trstu. Gre torej za pobudo, ki razdvaja naše skupnosti in šibi mednarodne odnose. Na vse to so že opozorili številni kulturniki ob meji, žal pa je občinska uprava očitno gluha na vse bolj naraščajoče koristne nasvete", zatrjuje deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

delavca Julijan Čavdek in Stefania Beretta ter Neža Kravos, ki je spremljala tudi delo YEN-a, mladinske manjšinske organizacije.

Letošnji kongres FUEN je bil slovesnega značaja, ker je organizacija proslavljala 70-letnico obstoja. Potekal je od 12. do 16. junija v Bratislavi. Gostujoči manjšinski organizaciji sta bili stranka madžarske skupnosti na Slovaškem MKP in Združenje karpatskih Nemcev. Kongresna de-

la so se začela v sredo, 12. junija, s tržnico, na kateri so se predstavile številne narodne skupnosti, med temi tudi SSO. Na slovenski stojnici so imeli prisotni delegati možnost spoznati slovensko manjšino v FJK preko brošure Mi, Sloveni v Italiji in publikacije o 40-letnici SSO-ja ter preko nekatere tipične jedi, ki sta jih ponudila Kmečka zveza in Lokanda Devetak.

Slovesno praznovanje 70-letnice FUEN-a je bilo v četrtek, 13. junija, popoldne v kraju Pezinok. Med številnimi uglednimi gosti, ki so spregovorili med slovesnostjo, sta bila tudi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko in dr. Reginald Vospernik, ki je za dva mandata predsedoval FUEN-u v osemdesetih letih. Prvo priznanje za posebne zasluge je prejel nemški politik Hartmut Koschik, ki je vodil urad pri nemški zvezni vladi za manjšine.

Kongresna dela so se nadaljevala v petek, 14. junija, v mestu Dunajska Sreda. V tamkajšnjem kulturnem domu madžarske narodne skupnosti je bila v dopoldanskih urah pozornost namenjena stanju madžarske manjšine na Slovaškem, ki je prisotna v južnem delu države, na meji z Madžarsko. V popoldanskem delu pa so delegati obravnavali



stanje jezikovnih in narodnih manjšin v Ukrajini. Predstavljena je bila tudi nova spletna stran Minority Monitor, ki obravnava razna manjšinska vprašanja. Spletna stran je dosegljiva na naslovu www.minoritymonitor.eu. Poseben trenutek tega dne je bil obisk državnega sekretarja pri nemškem zveznem ministrstvu Stephana Mayerja, ki je potrdil nadaljnjo podporo Nemčije. Močna manjšinska zveza in državna zakonska zaščita sta najboljši odgovor na porast nacionalizmov, je poudaril državni sekretar Mayer.

V soboto, 15. junija, je kongres FUEN dosegel višek: staro predsedstvo je podalo obračun triletnega dela. Svoj obračun so podale tudi nemška in slovanska delovna skupina ter komisija za šolstvo. Podan je bil tudi finančni obračun in proračun. Sledile so predstavitve predsedniškega kandidata in ostalih kandidatov za predsedstvo ter volitve. Delegati so tudi sprejeli osem resolucij, ki so obravnavale turško manjšino na grških otokih in v vzhodni Trakiji, rusko manjšino v Estoniji, makedonsko manjšino v Albaniji, stanje krimskih Tatarov in Turkov v Gruziji. Kot osma je bila sprejeta resolucija o Pomakih v Bolgariji. Več resolucij je obravnavalo vprašanje šolstva v mate-

rinem jeziku.

Sklepni del sobotnega dne je zadeval sprejem novih članic, med katerimi se je kot prvi predstavil Svet slovenskih organizacij, ki bo tako v FUEN-u predstavljal Slovence v Italiji. Novi članici sta tudi srbsko združenje Lunjina in Demokratična zveza Čehov in Slovakov, obe v Romuniji. Združenje Pomakov iz Grčije je prejelo status podpornega člana. Združenje Nemcev v Kazahstanu "Wiedergeburt" je nasledilo prejšnje združenje Wiedergeburt.

V petdnevem kongresnem delu je večkrat bilo govora o evropski državljanski pobudi Minority Safepack. Sam predsednik Lorán Vincze je poudaril, da je rezultat pobuda osnova za nadljudno delo FUEN-a, ki si bo prizadeval, da bo EU prevzela pomembno pristojnost na področju varstva jezikovnih in narodnih manjšin. Sledje predstavljajo pomembno družbeno skupino z več kot 60 milijonov ljudi. Naloga Evrope je, da se za manjšine zavzame na podlagi že obstoječih dokumentov in da zagotovi določeno enotno raven zaščite, ki bo omogočila normalen razvoj teh skupnosti in ohranitev bogate kulturne in zgodovinske dediščine, na kateri sloni evropska identiteta.

Julijan Čavdek

Povejmo na glas

Še kako potrebujemo umirjenost

Živimo v času vse večjega notranjega nemira, kot zatrjujejo izvedenci, nemira, ki se prične od znotraj in se lahko nekega dne obrne navzven. In nemir ni izhodišče, ki bi rojevalo koristne odločitve, pač pa je stanje duha, ki želi še več nemira. Po tej oceni se je pred nekaj leti pričela ljudi pollaščati nekakšna tesnoba, tesnoba pred predvsem globalnimi nerešenimi problemi in posledično tesnoba pred prihodnostjo, pred prihodnjimi dnevi - pred njimi smo se znašli brez zamisli, ki bi nas pomirile in nam dale občutek trdne varnosti. Polagoma se je tesnoba prevesila v strah, se je potemtakem stopnjevano spreminila, pri čemer je negotovost pred prihodnostjo začnela dobivati priokus ogroženosti - v vse večji meri se dobršnemu delu ljudi razvitega sveta nemožnost videnja svetle poti na obzorju kaže kot mračna slutnja brezizhodnosti, kar notranji nemir podžiga in krepi. V vsakem primeru gre za zelo in že skrajno neprijetno počutje, ki ne ve, kako bi se rešilo samega sebe, pri čemer se zdi vrnitev k umirjenosti absurdna in kar nesmiselna, vse težje dosegljiva in neizvedljiva. In ker ni vrnitve v umirjenost, nemir preskoči na še višjo stopnjo, ki se ji pravi jeza in ogorčenje. Jeza in ogorčenje, ker je vse s tira, ker je počutje vse slabše in nam trga iz rok nekaj lepe stvari, krade prijetna zadoščenja in radost življenja. Jeza in ogorčenje torej, od koder pa ni več daleč do iskanja krivcev, nekdo pač mora biti kriv, jeza in ogorčenje, ki sta možen pričetek nestrpnosti,

nestrpnosti do vsega drugačnega, do vsega, kar nismo mi sami, do vsakršne različnosti, s katero smo vse manj sposobni vzdrževati most dogovarjanja in razumevanja. Sprožijo se nevarne delitve, pri čemer se deliti kar sami, kjer smo na eni strani mi in na drugi strani vsi drugi, kjer sem na eni stran jaz in na drugi sočlovek, in delitve potem potiskajo enega nasproti drugemu na vseh ravneh, na tistih globalnih in tistih lokalnih. In tako smo umirjenost nemara nevede, a lahkomišelnost izrinili iz sebe, ob misli nanjo se samo nasmehnemo, češ, kaj pa bomo zdaj s to umirjenostjo, ko pa so tako privlačni ostri ljudje z ostrimi idejami - ti nam predlagajo seveda ostrino, ki nas bo razbremenila. Umirjenost?! Smešno, da bi bila v njej rešitev, in vendar je prav ona tista, ki edina ponuja smiselno, se pravi mirno pot v prihodnost, in to na ravni posameznika kakor tudi milijonskih množic, pot, na kateri se problemi ne rešujejo s silo in grobostjo in na kateri ni delitve med ljudmi, ni strahu pred drugačnostjo, strahu pred jutri in naslednjimi jutri. In čeprav je vse večja uporaba sile in grobosti trenutno v modi in želi potisniti v kot vse tiste, ki svarijo pred drsenjem v svet brez vrednot, se velja za mir in mirnost toliko bolj zavzeti, povsod in na vsakem koraku, povsod in vedno, vedno in povsod. Brez mirnosti in miru ne bo sreče, ne bo razumevanja, ne bo solidarnosti, ne bo življenja, o katerem ljudje sanjajo stoletja in tisočletja.

Janez Povše

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec ostro posegel v pristojni komisiji

Naj se uprava ne igračka s slovensko kulturo na Videmskem!

"Slovensko kulturno zakladnico na Videmskem so cele generacije naših ljudi negovale v skrajno nenaklonjenih okoliščinah, brez šol s slovenskim učnim jezikom in tudi v povojnih desetletjih pod hudim pritiskom vsakovrstnih raznaredovalnih politik. Slovenska narečja v Reziji, Benečiji, Kanalski in Terski dolini so zato odigrala neprecenljivo vlogo pri ohranjanju jezika, identitete in navad, za kar gre zasluga tudi vsem društvom, organizacijam in ustanovam, ki so razvijale in podpirale narodni in kulturni utrip", je na seji pristojne komisije, ki obravnava večnamenski zakon, poudaril deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. Povedal je tudi, da se je v zadnjih letih pojavila in okrepila skupi-

na društev in posameznikov, ki si prizadevajo, da bi dokazali, kako Slovencev na Videmskem ni, in da so tamkajšnja narečja, od 'nediščine' do rezijanščine, tujega in vsekakor neslovenskega izvora. "Zase zahtevajo poseben seznam, ki naj bo zaprt za slovenske organizacije in ustanove. To bi pomenilo, da z dotacijami iz zaščitnega zakona za Slovence ustvarimo finančni rezervat za tista društva in posameznike, ki se brez sramu izrekajo za ne-Slovence in pravzaprav vseskozi delujejo proti slovenskemu jeziku in kulturi na Videmskem", je še naglasil Gabrovec, ki je zato v pristojni komisiji deželnega sveta FJK izrazil ostro nasprotovanje tako zastavljeni spremembi deželnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino št. 26 iz leta 2007,

ki jo je v imenu deželne uprave vložil in zagovarjal deželni odbornik Pierpaolo Roberti. "Predlagal sem, da se kvečjemu ohrani samisel o dodatnem seznamu za organizacije, ki prvenstveno skrbijo za narečja, vendar moramo zajamčiti možnost, da se vanj vpišejo tudi vse tiste organizacije, ki so sočasno že vključene v deželni seznam slovenskih organizacij. Izpostavil sem dejstvo, da se na Videmskem knjižni jezik dejansko vseskozi prepleta z narečji, kar je danost in značilnost tistega prostora. O tem se bo izrekla tudi deželna posvetovalna komisija, mnenje katere formalno ni obvezujoče, vendar ima svojo politično težo in torej pomen", je po končani seji dejal deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

Slovesno odprtje novih prostorov Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu

“Podpiranje naših narodnih skupnosti je skupna odgovornost obeh držav!”

Slovenski zunanji minister dr. Miro Cerar je skupaj s predsednikom deželnega odbora Furlanije Julijske krajine Massimiliano Fedrigo v torek, 11. junija, v Trstu odprl nove prostore Generalnega konzulata Republike Slovenije. Tik pred večernim sprejemom ob dnevu državnosti se je minister ločeno sestel s predstavniki slovenske manjšine ter predsednikom FJK Fedrigo.

Minister dr. Cerar je na otvoritveni slovesnosti dejal, da novi prostori predstavljajo pomembno mesto srečevanja in združevanja slovenske manjšine, in dodal:

“Dejstvo je, da nas obe manjšini, slovenska narodna skupnost v Italiji in italijanska narodna skupnost v Sloveniji, ne samo po-



Foto JMP

ima tako simbolni pomen. Minister je v nagovoru še dejal: “Skrb za uveljavljanje in podpiranje naših narodnih skupnosti je zato skupna odgovornost obeh držav Slovenije in Italije ter avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine. Slovenija ceni reden odkrit in konstruktiven dialog z Ita-

nitev zaupanja med državni in državljanke, še toliko bolj v časih, ko se težka poglavlja iz preteklosti znova obujajo v politiki in se na ta način želi vplivati na odnose med državama in na položaj slovenske manjšine”.

Minister dr. Cerar se je pred odprtjem prostorov s predsednikom AD FJK Fedrigo pogovarjal o pomenu sodelovanja z deželo FJK za krepitev položaja manjšine. Izrazil je pričakovanje, da bosta deželna vlada in predsednik Fedrigo še naprej pozorna do specifičnega položaja slovenske narodne manjšine.

“Veseli nas, da si bo deželni predsednik še naprej prizadeval za konkretno rešitev za izvolitev predstavnika slovenske manjšine v rimski senat in zbornico, kar predvideva zaščitni zakon za slovensko manjšino”, je

še dejal minister dr. Cerar. S predsedujočim dežele FJK Fedrigo se je minister prvič sestel januarja letos. Tokrat sta se zavezala, da bi do zasedanja Skupne-

ga odbora s Furlanijo Julijsko krajino prišlo že v letošnji jeseni. Na kratko sta se dotaknila tudi bogatega regionalnega sodelovanja med deželo in Slovenijo na področju gospodarstva, kulture, znanosti, turizma. Furlanija Julijska krajina je v Italiji ena pomembnejših trgovinskih partneric Slovenije. Slovensko državo in FJK močno povezujejo tudi turizem in skupni turistični projekti, kot so pohodna pot Alpe Adria Trail, projekt kolesarskih (Parenzana) in pešpoti Isonzo-Soča itd. Slovenski minister je v pogovorih izrazil pričakovanje glede uresničitve zavez Italije do vrnitve stavbe Narodnega doma v Trstu slovenski skupnosti in poudaril pomembno vlogo dežele FJK pri vračanju objekta. Ob obeležitvi 100. obletnice požiga Narodnega doma (13. julija 2020) bi se na simbolni ravni dodatna potrdila naše zavezanosti in pripadnosti skupnim evropskim vrednotam. Slovenski minister se je v pogovorih dotaknil tudi dogovora o uvedbi skupnih policijskih patrulj ob meji. “Slovenija se pridružuje nekaterim drugim sosedam Italije pri tem načinu nadzora meje. S tovrstnim sodelovanjem utrjujemo zaupanje med policijama in državama, predv-



Foto JMP



Foto JMP

sem pa sporočamo javnosti, da se nezakonitim migracijam upiramo na način, ki ne bo okrnil bogastva življenja in sodelovanja ljudi ob meji”.

Minister dr. Cerar se je pred večernim sprejemom ob dnevu državnosti sestel s predstavniki slovenske manjšine v Italiji, deželnima svetnikoma Igorjem

Gabrovcem in Danilom Slokarjem ter predsednico SKGZ Ksenijo Dobrilo in predsednikom SSO Walterjem Bandljem, s katerimi se je pogovarjal o aktualni problematiki in institucionalnih problemih delovanja manjšine. V sredo, 12. junija, se je minister dr. Cerar v Trstu udeležil zasedanja Srednjeevropske pobude.



Foto JMP

vezujeta, ampak tudi dragoceno bogatita prostor, v katerem živita, s čimer prispevata k celostnemu razvoju tega območja”. Skupno odprtje generalnega konzulata

lijo ter Furlanijo Julijsko krajino o odprtih vprašanjih in izzivih, s katerimi se sooča slovenska narodna skupnost v Italiji. Redna srečanja so pomembna za ohr-



Foto JMP

Nagovor ministra za zunanje zadeve RS ob svečanem odprtju novih prostorov Generalnega konzulata RS v Trstu

Novi prostori Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu predstavljajo pomembno mesto za srečevanje in pogovore o različnih priložnostih sodelovanja, ki bi doprinesle k nadaljnjemu razvoju tega območja, kjer živi in ustvarja tudi slovenska manjšina. Z nakupom prostorov oziroma odpovedjo dragim najemom prihranimo pomembna sredstva, ki jih lahko uporabimo za vsebinsko delo naše diplomacije. V Trstu že imamo v lasti obnovljeno rezidenčno generalnega konzula, Vilo Tomažič. S tem imamo poslej v Trstu stanje, si ga želimo tudi drugod po svetu, torej poslovati racionalno.

Veseli me, da lahko nove prostore Generalnega konzulata v Trstu danes odpiram skupaj s predsednikom deželnega odbora Furlanije Julijske krajine Massimiliano Fedrigo, ki sem ga januarja 2019 gostil na obisku v Republiki Sloveniji.

Takrat sva našim odnosom ob meji dala pomemben impulz za poglobitev regionalnega sodelovanja, spodbudo obmejni gospodarski menjavi in urejanju položaja manjšin z obeh strani meje. Posebej veseli smo bili napovedi, da si bo deželni predsednik prizadeval za konkretno rešitev za izvolitev predstavnika slovenske manjšine v rimski senat in zbornico, kar predvideva zaščitni zakon za slovensko manjšino. Dejstvo je namreč, da nas obe manjšini, slovenska narodna skupnost v Italiji in italijanska narodna skupnost v Sloveniji, ne samo povezujeta, ampak tudi dragoceno bo-

gatita prostor, v katerem živita, s čimer prispevata k celostnemu razvoju tega območja.

Skrb za uveljavljanje in podpiranje naših narodnih skupnosti je zato skupna odgovornost obeh držav Slovenije in Italije ter avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine. Slovenija ceni reden, odkrit in konstruktiven dialog z Italijo ter Furlanijo Julijsko krajino o odprtih vprašanjih in izzivih, s katerimi se sooča slovenska narodna skupnost v Italiji.

Naj ob tem izpostavim sodelovanje v okviru Skupnega odbora, ki je pripomoglo tudi k bolj poglobljenemu sodelovanju pri pripravi čezmejnih projektov. Omenil bom samo nekatera uspešna področja sodelovanja. Gospodarsko sodelovanje je na visoki ravni. Znotraj Italije je Furlanija Julijska krajina ena pomembnejših trgovinskih partneric Slovenije. Živahna je tudi naložbeno aktivnost med podjetji iz obeh držav.

Pozitivni so tudi trendi na področju turizma, kjer gosti iz Italije že vrsto let zavzemajo prvo mesto glede na število prihodov tujih gostov v Sloveniji. Turizem Slovenijo in FJK močno povezuje, saj obstajajo številni skupni turistični projekti, denimo pohodna pot Alpe Adria Trail, povezava golf igrišč v Sloveniji, Italiji in Avstriji s projektom Alpe Adria Golf Card, projekt kolesarskih (Parenzana) in pešpoti Isonzo-Soča ter povezava smučišča Kanin s smučiščem Sella Nevea. Zelo plodni so tudi stiki med raziskovalnimi ustanovami ter sodelovanje na področju

raziskovalne infrastrukture.

Naj izpostavim tudi odlično sodelovanje na področju varstva pred nesrečami, tako pri medsebojnem obveščanju, načrtovanju in izvajanju skupnih ukrepov v primeru večjih nesreč kot pri sodelovanju v evropskih projektih.

Spoštovani prijatelji, z deželnim predsednikom Fedrigo te prostore odpirava v dneh, ko smo se z Italijo dogovorili o skupnih policijskih patruljah ob meji. S tem se Slovenija pridružuje nekaterim drugim sosedam Italije pri tem načinu nadzora meje. Gre za to, da s tovrstnim sodelovanjem utrjujemo zaupanje med policijama in državama, predvsem pa sporočamo javnosti, da se ilegalnim migracijam upiramo na način, ki ne bo okrnil bogastva življenja in sodelovanja ljudi ob meji.

Vesel sem, da odprtje konzulata in najino srečanje sovpadata z zasedanjem Srednjeevropske pobude (SEP) tu v Trstu. To dejstvo daje našim prizadevanjem širši okvir, iz vrste bilateralnih srečanj ob robu ministrskega srečanja pa gre razbrati tudi trenutne prioritete slovenske zunanje politike: to so dobrososedski odnosi, utemeljeni na vladavini prava; iskrena prizadevanja za evropsko perspektivo celotne jugovzhodne Evrope ter v prihodnost usmerjeno, inovativno krožno gospodarstvo. Na teh osnovah gradimo dolgoročne odnose, krepimo strateška zavezništva in izbiramo resnične prijatelje. In zato smo danes tu! Hvala in na svidenje!

Nagovor ministra za zunanje zadeve RS na sprejemu ob dnevu državnosti

Spoštovani gostje, dragi prijatelji, predstavniki slovenske manjšine in italijanskih oblasti, v veliko čast mi je, da vas lahko po slovesnem odprtju novih prostorov konzulata pozdravim na sprejemu in vam v imenu slovenske države in prijateljskega naroda zaželim vse dobro. Veseli nas, da gre kar dobro tudi naši državi. Konzulat bo tako v Trstu in deželi predstavljal sosednjo državo, ki zadnja leta beleži rekordno gospodarsko rast na samem vrhu EU, rekordno nizko nezaposlenost in rekordno visoko zaposlenost; predvsem pa smo med vsemi članicami EU najbolj znižali javni dolg. Zato se imamo o čem pogovarjati, izmenjevati izkušnje, blago in storitve: gospodarska menjava med našima državama je lani zrasla za 12 odstotkov in bo že letos preseгла 9 milijard evrov. Italija je s tem druga najmočnejša slovenska zunanje-trgovinska partnerica, takoj za Nemčijo.

A kot ugotavlja s prijateljem Federigo, je možnosti za čezmejno sodelovanje še veliko več. Slovenska manjšina pomembno prispeva k tej menjavi in k blaginji obeh držav. Posebej v Furlaniji Julijski krajini s svojim delom bogatite okolje in iz dneva v dan dokazujete pomen sodelovanja onkraj meje. Hkrati z mejo počasi, a zanesljivo izginjajo tudi zgodovinski predsodki. Različnost, ki zna živeti v sožitju, in spoštovanje razlik, ki motivira k spoznavanju drugega, bogatita vse, tako večino kot manjšino. Danes živimo v Evropski uniji. Meje ne občutimo več, imamo skupno valuto. Zavedamo se, da je za skupno varnost treba delati skupne korake: ko smo z Italijo predlagali in vzpostavili skupne policijske patrulje, smo to storili zato, da se upremo ilegalnemu kriminalu, ne zato, da si zapremo oči in zatismo ušesa pred klici na pomoč tistih, ki našo pomoč še vedno potrebujejo.

Slovenija je svojo evropsko prihodnost tlakovala na vrednotah človekovih pravic, demokracije in vladavine prava – in te vrednote veljajo toliko, kolikor jih dnevno živimo in enakopravno delimo z drugimi. Naj vam ob skorajšnjem Dnevu državnosti Republike Slovenije zaželim takšne evropske prihodnosti – nocoj pa en prijeten večer še naprej.

Krajevna zgodovina v pripovedi otrok

Benin, dežela sonca in pisanih barv (9)

Šole, ki jih vodijo sestre, so zelo cenjene. "Štiri hčere imam", pove šofer Sarturnin. "Dve hodita v državno osnovno šolo. A rad bi jih vpisal v šolo k sestram. Vidim, da otroci tam pridobijo zelo dobro izobrazbo, široko obzorje, so lepo vzgojeni, predvsem pa se naučijo misliti s svojo glavo". V Beninu so prevzeli francoski šolski sistem. Kar me je presenetilo, je, da se učijo tudi nemški jezik. Veliko poudarka je na spoznavanju lastne zgodovine in tradicije. Otroci v šoli poslušajo pravljice in se tudi sami, v okviru projekta *enfants conteurs*, vadijo v pripovedovanju.

Ce želite izvedeti, kakšno je življenje otrok v *Maison Fifame*, preberite naslednjo zgodbo. Na mojo prošnjo jo je napisal 12-letni deček z imenom Miracle. "Živim v sirotišnici pri sestrah svetega Avguština v mestu Allada. Imam sestro, brata in veliko prijateljev. Včasih se pripravim in stopem, nato pa se pobotamo in smo si spet dobri. Hodim v šolo, v peti razred. Moji najljubši predmeti so angleški in francoski jezik, telesna in športna vzgoja (EPS – Education physique et sportive), znanost o življenju in zemlji (SVT – Sciences de la vie et de la terre)

in fizika, kemija in tehnologija (PCT – Physique, chimie et technologie). Ko bom velik, bi rad postal zdravnik. Moj običajni dan poteka takole. Zjutraj se najprej umijem, po-

ravnih materialov, lesa, kovine, buč in semen. Govorim jezik fon, francoski in angleški jezik. Rad berem. Moja najljubša knjiga je zbirka pravljic *Pourquoi le Bouc sent mauvais*, Zakaj kozel smrdi. Napisal jo je beninski pisatelj in pravljičar Raouf Mama. V prostem času rad igram nogomet.

Moja najljubša jed so beli makaroni z zelenjavo in veliko ribjo glavo. V Beninu imamo radi ribe in perutnino. Jemo tudi golobe,



Otroci iz Maison Fifame' na izletu v Sô-Ava

spravim, pojem zajtrk, grem v šolo in se učim. Popoldan pojem kosilo, potem počivam, pojem malico, se učim, uživam svoj prosti čas in se igram. Zvečer se vsi otroci iz sirotišnice zberemo pri skupni molitvi. Po večerji se umijem in grem spat. Med počitnicami se rad igram z žogo. Rad imam šport, ples in glasbo. Beninska glasba je zelo lepa. Naša glasbila so narejena iz na-

morske rake, polže. Meso in ribe pečemo, cvremo ali skuhamo v omaki. Druge dobrote beninske kuhinje so še bela polenta, rdeča polenta in črna polenta, zelenjava, fižol in riž. Rdeča polenta je iz koruzne moke in se kuha skupaj s paradižnikovo omako ali z rdečim oljem. Akasa je polenta, narejena iz fermentiranega koruznega škroba. Gari je polenta iz moke *manioke*. Rad imam tu-

di polento iz zdrobljenega jama. Naše omake so narejene iz paradižnika in druge zelenjave, čebule in začimb, včasih jim dodamo tudi zdrobljene arašide. Ocvremo tudi banane ali pa sladki krompir, in to je zelo dobra jed. Rad pijem jabolčni sok. V Beninu imamo tudi svojo mineralno vodo. Odrasli pijejo palmovo vino ali beninsko pivo ali tradicionalne pijače iz fermentirane koruze in karameliziranega sladkorja, iz *sorga* ali prosa.

Rad imam Benin. Tu je veliko krajev, spomenikov in muzejev, ki jih tuji radi obiskujejo. Mesta Ganvié, Porto-Novo, Parakou, Allada, Cotonou in Mallanville so vredna ogleda. Jaz imam rad mesto Allada, ker je čisto.

Zadnjič smo otroci iz sirotišnice skupaj s sestro Ghislaine, šoferjem Sarturninom in prostovoljko Špelo šli na izlet v okrožje Sô-Ava. Tako se imenuje občina, okrožje in mesto. Občina obsega 218 km² površine in tu živi okrog 100 tisoč prebivalcev. Razdeljena je na sedem okrožij: Aho-mey-Lokpo, Dékanmey, Ganvié 1, Ganvié 2, Houédo-Aguékou, Sô-Ava in Vekky. V

teh okrožjih je 42 vasi. Vasi ležijo v dolini med rekama Sô in Ouémé, ki se stekata v jezero Nokoué. Podnebje v Beninu je tropsko. Imamo dve deževni in dve sušni obdobji. Od marca do julija ter od septem-



Hiške v Sô-Ava



V Sô-Ava se vozijo s pirogami

bra do novembra dežuje. Zato v občini Sô-Ava prihaja do rednih poplav. Večina hišic v teh vaseh

tako stoji na kolih, glavno prometno sredstvo pa so piroge. Piroge so lahko majhne ali pa zelo velike. Učitelji, ki delajo v šolah v Sô-Ava, se domov peljejo s pirogo namesto z avtobusom. Na severu občine živijo kmetje, na jugu pa ribiči. Ribiči poznajo več vrst ribolo-

va. Ribiško mrežo vržejo in dvignejo, ali jo za nekaj časa pustijo stati v vodi ali jo vlečejo za pirogo. Ribe in rake lovijo tudi z vršami ali pa kar z rokami. Ribe pečejo in tudi dimijo, imajo jih za domačo uporabo in za prodajo. Življenje prebivalcev v Sô-Ava, ki mu pravijo tudi "afriške Benetke", vsako leto pritegne veliko turistov. Ganvié, vas na kolih, je vpisana tudi v Unescov seznam svetovne dediščine, močvirski del pa zaščiten z Ramsarsko konvencijo. Zgodovina nam pove, da so bili prvi prebivalci Sô-Ava tisti, ki so ubežali trgovini s sužnji. Iz Benina so namreč več stoletij z ladjami odvažali sužnje čez Atlantik v Ameriko".

/ dalje
Špela Pahor

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (81)

Mariza Perat



Cerkev Srca Jezusovega v Gorici

Cerkev Srca Jezusovega imamo tudi v Gorici in Trstu.

V Gorici je bil temeljni kamen za to cerkev postavljen 2. decembra 1911. Prva svetovna vojna je dela za gradnjo cerkve prekinila. Načrt zanjo so zaradi pomanjkanja sredstev vedno znova spreminjali, končno je bil leta 1934 sprejet načrt arhitekta Maksa Fabianija. Cerkev je 18. julija 1938 posvetil goriški knez nadškof Karel Mar-



Škof Franc Ksaver Nagl



Arhitekt Maks Fabiani

tržaško-koprsko škofijo vodil Franc Ksaver Nagl (1902-1910). Prav škof Nagl je namreč želel, da bi mesto dobilo cerkev, posvečeno Srcu Jezusovemu. Cerkev so postavili jezuiti in 26. junija 1908 je škof Nagl blagoslovil temeljni kamen. Cerkev je bila blagoslovljena leta 1910. Že od začetka jo upravljajo jezuiti.



Cerkev Srca Jezusovega v Trstu

gotti, ki si je za njeno gradnjo največ prizadeval. Zato je v njej

Nevesta Presv. Srca, Natisnili in založili salezijanci na Rakovniku v Ljubljani, 1930, Naši vzori, IV. zvezek; Arhiv Goriške nadškofije.

/ konec

ZAKAJ PRAV JEZUS? (73)

PRIMOŽ KREČIČ

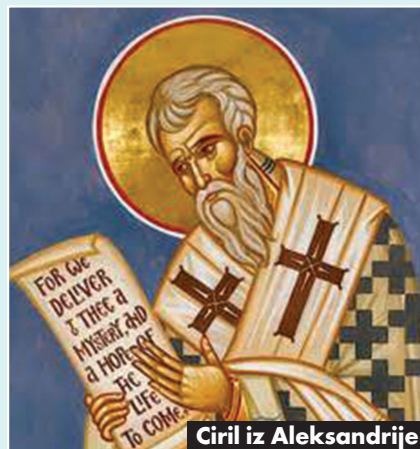
Sožitje dveh narav v Kristusu

Z nicejskim koncilom leta 325 se je končala razprava o Jezusovem božanstvu, vendar so različni zmotni pogledi še vedno ostali živi. Ohranile so se arijanske smeri: anomojci, ki so trdili, da je Sin drugačen od Očeta, homojci, za katere je Sin podoben Očetu (*homoios*), vendar ne enak, ker je stvar, homojuzijanci (*homoiousios*) so trdili, da je Sin podobnega bistva kot Oče. Proti tem je nastopil **Atanazij**, ki je zagovarjal nicejsko veroizpoved in pojem *homoousios* (enega bistva).

Nova zmotna se je pojavila z učenjem **Apolinarija iz Laodikeje**. Ta je trdil, da je večna Beseda prevzela od Marije človeško telo, sama pa naj bi stopila na mesto **človeške duše v Kristusu**. Kasneje je videl to mesto v njegovi umni duši. Gregor iz Nise je zavrnil Apolinarijev nauk in poudaril, da če človeku vzamemo **umno dušo, ni več človek**. Božji Sin je prevzel vso človeško naravo, ki je sesala, rasla, delala, trpela in bila pokopana. Te razprave je zaključil koncil v **Carigradu leta 381**. Škofje

so poudarili, da se je v poslednjih časih **vsa Beseda učlovečila v popolnega človeka za naše zveličanje**. Dali so tudi pomen izhajanju Svetega Duha iz Očeta. Toda kmalu za tem se je razplamtela nestorjanska kriza. **Diodor iz Tarsa** je trdil, da učlovečena Beseda ni Davidov sin, ampak, da je samo po njegovi podobi. **Teodor iz Mopsuestije** je govoril, da sta dve naravi povezani le na temelju dobrohotnosti, ki jo imata Oče in Sin do Jezusa. Tudi **Nestorij** je oblikoval svoj pogled na Kristusa, v katerem sta božanskost in človeškost močno ločena, da ni mogoče mešanje ali prelivanje. Spregovoril je o moralnem zedinjenju Besede s človekom Jezusom. Proti temu nauku je posegel **Ciril iz Aleksandrije**, pa tudi papež iz Rima. Da bi se končal spor, je cesar Teodozij II leta 431 sklical koncil v **Efezu**. Koncilski očetje so potrdili pravilnost izraza *Theotokos*, Božja Mati, Bogorodica, niso pa rešili vprašanja odnosa med obema naravama v Kristusu. Antiohijski teologi so ostali kritični do Cirilove trditve, da je v Kristusu **ena narava učlovečene Besede**. Na cesarjevo prošnjo je Janez iz Antiohije pripravil '**Veroizpoved zedinjenja**', ki je pomirila nasprotna poglede. Vendar ne vseh.

Patriarh **Prokl iz Carigrada** je kot odgovor na nestorjansko ločevanje narav v Kristusu spregovoril o eni učlovečeni hipostazi Božje Besede. Menih **Evthij** je zavrnil Veroizpoved zedinjenja in poudaril, da je **Kristus nekakšna mešanica božjega in človeškega**. Po zedinjenju ni dveh narav, ampak samo ena, spremenjena. Če bi govorili o dveh naravah v Kristusu, bi ga razdelili. **Teodoret iz Cira** se je trudil pokazati, kako dve naravi nista bili pomešani v trenutku zedinjenja. Patriarh iz Carigrada Flavijan se je s sodelavci posvetil vprašanju monofizitizma in vključil v to razmišljanje papeža Leona I. Ta je poslal v Carigrad znani *Tomus ad*



Ciril iz Aleksandrije

Flavianum, v katerem je poudaril, da Evthij podcenjuje Sveto pismo in veroizpovedi, v drugem delu je opozoril, da je vsaka od narav v Kristusu ohranila svoje lastnosti.

Po prigovarjanju menih Evthija je **cesar Teodozij II leta 449 zbral škofo v Efezu**. Papeževga pisma patriarhu Flavijanu niso smeli prebrati, Evthij pa je imel dolg govor opravičevanja svojih pogledov. Njemu nasprotni škofoje so bili odstranjeni. Papež je to sinodo poimenoval **roparska**. Cesarja je prosil, naj izniči sklepe te sinode in odpravi obsodbo škofov. Ko je prišlo do zamenjave na cesarskem dvoru, je novi cesar **Marcijan sklical koncil v Kalcedonu 8. oktobra 451**. Koncilski očetje so prebrali veroizpoved iz Niceje in Carigrada, papežovo pismo Flavijanu, pismo Cirila Nestoriju in Janezu. Temu je sledilo glasovanje. Ta nauk je sprejela večina koncilskih očetov, razen 13 škofov iz Egipta.

Poslanica papeža Frančiška za 53. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja 2019 (2. del)

“Saj smo med seboj deli enega telesa” (Ef 4,25)

“Saj smo med seboj deli enega telesa”

Odgovor lahko morebiti izpeljemo iz tretje prispodobе – telesa in delov enega telesa –, ki jo sveti Pavel uporablja za opis vzajemnega odnosa med ljudmi na temelju organizma, ki jih povezuje. “Zato opustite laž in govorite resnico vsak s svojim bližnjim, saj smo med seboj deli enega telesa” (Ef 4,25). Biti del enega telesa je velika spodbuda, s katero nas apostol poziva, da opustimo laž in govorimo resnico. Resnica se razodeva v skupnosti, laži pa so po drugi strani sebično zavračanje dejstva, da smo del enega telesa: če se ne želimo razdajati drugim, izgubimo edini način, da se najdemo.

Prispodoba telesa in njegovih delov nas vodi k razmišljanju o naši identiteti, ki temelji na občestvu in na “bližnjem”.

Kristjani se pojmujejo kot deli enega telesa, čigar glava je Kristus. To nam pomaga, da ljudi ne vidimo kot potencialnih tekmecev, ampak da celo sovražnike vidimo kot osebe. Ne potrebujemo več nasprotnika, da bi vedeli, kdo smo, ker nas vseobsegajoči pogled, ki se ga učimo od Kristusa, vodi k odkrivanju bližnjega na nov način, kot sestavnega dela odnosa in bližine ter pogoja zanju. Takšna zmožnost razumevanja in komunikacije med ljudmi temelji na občestvu ljubezni med Božjimi osebami. Bog ni samota, ampak Skupnost; on je

Ljubezen in zato komunikacija, kajti ljubezen vedno občuje in se posreduje, da bi srečala bližnjega. Da bi se sporazumeval z nami in se nam posredoval, se je Bog prilagodil našemu jeziku in v človeški zgodovini vzpostavil pravi dialog s človeštvom (prim. II. vatikanski koncil, Dogmatična

bolj poklicani k uresničevanju takšnega občestva, ki bo zaznamovalo našo versko identiteto. Vera je pravzaprav odnos, srečanje in ob spodbudi Božje ljubezni se lahko sporazumevamo, sprejemamo in razumemo dar bližnjega in se nanj odzovemo. Občestvo v podobi Trojice je



konstitucija o Božjem razodetju, 2).

Na podlagi dejstva, da smo ustvarjeni po Božji podobi, po podobi Boga, ki je skupnost in se nam posreduje, v srcu vedno nosimo hrepenenje po življenju v občestvu, po pripadnosti skupnosti. “Pravzaprav nič ni tako specifično za našo naravo kot dejstvo, da vstopamo v odnose z drugimi, naša potreba po bližnjem”, je zapisal sveti Bazilij. Današnje razmere nas pozivajo k vlaganju v odnose in potrditvi medosebne narave našega človeštva – tudi na internetu in po njem. Kristjani smo še toliko

tisto, kar človeka loči od posameznika. Iz vere v Boga, ki je Troedini, izhaja dejstvo, da potrebujem bližnje, da bi lahko bil jaz. Resnični človek, resnična oseba sem le, če sem povezan z bližnjimi. Beseda “oseba” pravzaprav pomeni človeka kot “obraz”, ki je obrnjen k bližnjemu in se mu posveča. Naše življenje postaja bolj človeško, kolikor naša narava postaja manj individualna in bolj osebna. To pristno pot v doseganju večje človečnosti lahko vidimo v človeku, ki iz posameznika, ki razume bližnjega kot tekmeča, postane človek, ki prepozna

bližnjega kot sopotnika.

Od “všečka” do “amena”

Podoba telesa in njegovih delov nas opominja, da je uporaba družbenega omrežja dopolnilo konkretnemu srečanju, ki se uresničuje po telesu, srcu, očeh, pogledu in dihu bližnjega. Če se internet uporablja kot razširitev ali pričakovanje takšnega srečanja, potem koncept omrežja ne zavaja in ostaja vir za skupnost. Internet je vir, če ga družina uporablja, da bi bila bolj povezana, da bi se srečala za mizo in si zazrla v oči. Internet je vir, če cerkvena skupnost svoje delovanje usklajuje z njegovo pomočjo, da potem skupaj praznuje evharistijo. Internet je vir, če postane priložnost za izmenjavo zgodb in izkušenj o lepoti ali trpljenju, ki so fizično oddaljene od nas, da bi skupaj molili in skupaj poiskali dobro, da bi ponovno odkrili, kaj nas združuje.

Tako lahko preidemo od diagnoze k zdravljenju: odpiramo pot za dialog, za srečanje, za nasmehe, za nežnost... To je internet, ki ga želimo. Mreža, ki ni namenjena pastem, ampak osvobajanju, varovanju občestva ljudi, ki so svobodni. Že Cerkev sama je mreža, ki jo spleta evharistično občestvo, kjer enotnost ne temelji na “všečkih”, ampak na resnici, na besedi “amen”, s katero se vsakdo oklepa Kristusovega telesa in sprejema bližnje.

/ konec

Vsesplošni relativizem

Življenje se nam zaiskri šele pod udarci

Ko govorimo o relativnosti in sorazmerni enakovrednosti različnih kulturnih stvaritev in tudi kultur, se v takšnem pojmovanju skriva nevarnost, ki je danes zelo pogosta, ko kulturno življenje, pa tudi samo življenje, izgubi svojo smer in svojo smiselnost. To je vsesplošni relativizem. Tu se zastavlja vprašanje, kako naj se razvija človeški duh? Komu naj služi kultura življenja? Ta in podobna vprašanja privedejo do novih vprašanj: “Čemu življenje? Čemu človek? Kaj je absolutno in tudi brezpogojno?” Takšnih in podobnih vprašanj se izogiba veliko ljudi, med njimi so tudi verni. Kultura, ki naj bi človeka vodila k resnici, dobremu in lepemu in tako k Bogu, postane igrakanje

vezna z ničimer, ampak ji je glavni cilj njeno ospredje v družbi, nastopih, okolju... Tako izgubi kultura svoj najgloblji pomen in tudi svoje poslanstvo.

Ob vprašanju smisla življenja pa se zopet srečata kultura in vera, saj je vera v Boga istočasno vera v smiselnost življenja. “V začetku je bila Beseda...” To je smiselna in osebna Beseda! Človekova vera in človekova urejenost nam potrđita naše spoznanje, da je vredno živeti, ker nam je postala naša osebna vera vrednota! Iz zgodovine vemo, da je bila pri vseh velikih kulturah prisotna vera. Čim bolj je bila vera v kateri koli kulturi živo prisotna, toliko višje in močnejše je iz te vere pognalo kulturno življenje. (Koliko resnične vernosti je med našimi



z nepomembnim in neresnim. Tako kultura ni več sposobna pokazati na bistvo, na absolutno, na vzvišenost, ker postane kulturno življenje sredstvo manipulacije. Te manipulacije pa so lahko politika ali pa tudi kakšni kvazi kulturni klani, ki se promovirajo (ugnezdi) ob lažni kulturi. Takrat se kultura znajde v vrtincu tekmovalij med skupinami za prestiž, stremuštvo, “plazenje na takšne in drugačne” stolčke, prilizovanje in stremljenje, za lov za nagrade in podobnimi častihlepji. Ob tem vse skupaj izpade kot velik cirkus, osebe pa, ki se imajo za kulturnike, postanejo podobne cirkuškim klovnom. S tem se srečujemo velikokrat! Kultura se tako izneveri sama sebi in postane nekulturna.

Vedno je bila kultura odraz nekega odkritja. Podobna je pesmi, ki slavi vrednote, in če se izrazimo svetopisemsko, hvalnici smiselnosti življenja, saj se v kulturni stvaritvi čutijo navdušenje in očarljivost nad življenjsko skrivnostjo, občudovanje in čudenje nad milostjo kulture bivanja, ker je kultura tudi glasnik – oznanjevalec – nekomu ali nečemu, kar je globlje in višje nad vsemi tuzemskimi vrednotami. Ko pa se kultura odpove takšni resnici ali vse to ignorira in je angažirana le za korist posameznikov ali nekega klanu, ne vidi nebeške stvarnosti in zavrne merila dobrega in slabega, tako da je lahko vse prav in celo vse res, saj se promovira, da ni nič resnično prav in nič popolnoma res, ko se ne čuti več ob-

kulturniki? Odgovor prepuščam vam!)

Zanimivo je spoznanje, da ko vera povezuje kulturo, istočasno odgovarja tudi na vprašanje: “Zakaj prihaja do tragedij v človekovem življenju?” Kajti: “Življenje se zaiskri šele pod udarcem!” Ob človekovi bolečini padejo “naše” maske, naše igranje pred samim seboj, in se razgali naša prava človekova (osebna) veličina. Trpljenje v vsej svoji grozljivosti iznajdljivosti neusmiljeno razbije vse rešitve našega vprašanja: “Kakšen smisel ima naše življenje?” Bolečina in tožba ne smeta prevladati nad našo vero in tudi ne nad našim upanjem, prav tako ne smeta prizadeti naše ljubezni do bližnjega. Krščansko pojmovanje Boga ne odpravlja življenjske tragedije, kot tudi je ne prikriva s kakšnimi samoprevarami. Človek naj bi vedno hodil v veri in ne v gledanju, saj prav na svojem telesu dopolnjujemo, kar manjka Kristusovim bradavicam. Vedno je in bo kristjan bojeval svoj duhovni boj, saj je razpet med svetom, v katerem živi, in nebeškim kraljestvom, ki ni od tega sveta. Ali: “Razpeti smo med Kalvarijo (trpljenjem) in med veliko-nočnim jutrom (vstajenjem). Vedno bomo razpeti med svetom, v katerem živimo, in nebeškim kraljestvom, ki ni od tega sveta, ali med novim nebom in novo zemljo. To dvojje pa mora biti vodilo tudi pri odkrivanju prave kulture kot tudi pravega smisla življenja.

Ambrož Kodelfja

Predstavitev v ljubljanski stolnici

Kipar Mik Simčič izdelal serijo kiparskih portretov papeža Frančiška

Akademski kipar in slikar Mik Simčič je 12. junija v ljubljanski stolnici predstavil opus kiparskih portretov papeža Frančiška v bronu in kamnu. Najbolj zanimiva med njimi, ki ga je izdelal v carrarskem marmorju, bo kipar konec junija predal papežu v Vatikanu, za druge pa si želi, da bi jih pod svojo streho vzele različne katedrale po svetu. Kot je za STA pojasnil kipar, gre za največjo serijo portretov živečega papeža v zgodovini Vatikana. Kipe je izdelal s papeževo privolitvijo, kar si šteje v izjemno čast in ponos, saj je papež Frančišek to doslej vedno zavračal. Ko so mu v rodnem Buenos Airesu v katedrali, kjer je maševal kot nadškof, postavili kip, ga je takoj ukazal odstraniti, je pojasnil Simčič. Da je nemogoče, da bi mu papež dovolil izdelavo portreta, je Simčiču pojasnil tudi kardinal Franc Rode. Čudež bi se moral zgoditi, da bi na to pristal, je dejal kardinal. “Samo te besede so mi dale misliti, da sem naredil manjši laborator skic in zapisov v španščini in to poslal kardinalu v Vatikan”, je povedal Simčič. Kot je kasneje povedal kardinal, je skice nameraval zavreči, saj se mu jih je zdelo nesmiselno kazati papežu, naposled pa je to storil in v pismu

Simčiču sporočil: “Zgodil se je čudež, papež bi želel imeti vaš portret”. Aprila 2016 je slovenski veleposlanik pri Svetem sedežu Tomaž Kunstel organiziral, da se je kipar prvič osebno srečal s papežem. Tedaj mu je tudi sam izročil mapo s skicami in idej-

svetu, pa če gremo 500 let nazaj do Michelangela in kasneje do velikega Berninija, je izziv, da bi upodobil svetovno osebnost, ki nosi tako karizmo. To je interes vsakega resnega ustvarjalca”, je poudaril Simčič, ki je doprnski marmorni kip predstavil v ljubljanski stolnici, blagoslo-



no zasnovano njegovega portreta. “Ko so nastali prvi trije ali štirje portreti, je kardinal Rode uredil, da me je papež povabil (in mi izkazal izjemno čast) na svojo jutranjo molitev v hiši, v kateri stanuje”, je o obisku pri papežu leta 2017 povedal Simčič. “Za vsakega umetnika na tem

vil pa ga je ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore in ob tem izvedel molitev za papeža. Doprsni kip nadnaravne, trojne velikosti je Simčič ustvaril iz enakega kamna, kot je Michelangelo ustvaril Davida - iz marmorja znamenitih kamnolomov italijanske pokrajine Carrare. Podstavek je narejen iz

dvobarvnega hotavelskega marmorja. Kip tehta več kot tona, zato bo pot iz Ljubljane do Vatikana velik logistični zalogaj.

Kip je po Simčičevih besedah poleg tega, da je izdelan kot pred 500 leti, poseben tudi zato, ker upodablja papeža z roko, naslonjeno na obraz. Po informacijah kardinala Rodeta, ki je vez med Simčičem in papežem, bo ta kip postavil v bližino svojega domovanja sv. Marte za baziliko sv. Petra v zaprtem delu Vatikana, v dvorani, kjer sprejema ljudi. Papeževo mimiko in fizionomijo je poleg dostopnih fotografij in posnetkov preučil skozi druge portrete v bronu, ki jih Simčič imenuje Sedem neskončnih trenutkov papeža Frančiška. Vsak nosi svoje sporočilo, stanje duha - serija je poimenovana

po sedmih darovih Sv. Duha - in zato tudi želi, da bi jih hranile različne katedrale po svetu ter da bi ti kipi na koncu sestavljali enovit in celovit papežev portret. Simčič je med drugim avtor skulpture pred Kristalno palačo v BTC-ju, ki upodablja antični mit Ugrabitve Evrope.

Maša za žrtve iz družine Breclj v Branici

V torek, **25. 6. 2019**, na slovenski državni praznik ob dnevu državnosti bo v Branici, ob obletnici pobojev žrtve Brecljeve družine iz Žapuž, spominska maša v cerkvi sv. Katarine pri Kodreth.

Mašno bogoslužje, ki se bo pričelo **ob 10.30**, bo vodil g. prelat Renato Podbersič. Somaševal bo tudi g. Ivan Furlan, župnik iz Goč.



S 1. STRANI 20-letnica Skupnosti družin Sončnica

“Kot sončnica se obračamo proti soncu, polni optimizma in veselja”

Edino društvo, ki se v naši sredini ukvarja primarno z družino kot najpomembnejšo celico družbe, njenimi potrebami, duševnim in psihološkim razvojem, so uradno ustanovili 13. junija 1999, dejansko pa je začelo delovati v korist družin in vrednot, ki so temelj družinskega življenja, že leta 1994. Zgodba se je začela z zakonsko skupino, v kateri so največ pozornosti namenjali duhovnosti in rasti zakonskega odnosa, kasneje pa so se vedno pogostejše zbirale tudi mlade družine in ob mednarodnem dnevu družine, ki je bil razglašen istega leta, so v mesecu oktobru, v Štandrežu, prvič organizirali dvodnevno srečanje z vzgojnimi predavanji in igrami za otroke. Kasneje so mlade družine nadaljevale delo ob različnih priložnostih, s časom so organizirale vedno več srečanj in različnih dogodkov, tako da se je kmalu pokazala potreba po institucionalizaciji in ustanovitvi društva. Bratina je povedala, da so izbrali ime sončnica, ker bi se vsi člani društva, tako kot roža, radi “obračali proti soncu, polni optimizma in veselja, tako v zakonu kot v družini”. V dvajsetih letih so skupaj ustvarili marsikaj, druženje so čutili kot poslanstvo

že od vsega začetka, dejavnosti pa so s časom razdelili v več sklopov: osredotočili so se na predavanja o vzgojnih, verskih, socialnih in kulturnih vprašanjih, namenjena

je dvakrat na leto organiziralo duhovno obnovo za zakonske pare, v postnem in adventnem času. Mirjam Bratina je še dodala: “Cilj našega društva je vedno bil ovred-

Predsednica SD Sončnica Katerina Ferletič je navzočim orisala sedanje delovanje društva, s posebnim poudarkom na uspehih dramske skupine O’Klapa, ki deluje pod njegovim okriljem. Skupina je začela delovati jeseni 2010 s priložnostno igrico za vsakoletno miklavževanje. Odigrala je že številne gledališke igre in za svoje nastope prejela pomembna odlikovanja, vse pa se je začelo v birmanski skupini pri sv. Ivanu, kjer ima društvo še danes sedež, v izjemno aktivni skupini najstnikov, ki je izrazila željo, da bi se preizkusila v gledališki igri. Dragoceno pomoč jim je kot mentor in režiser ponudil Franko Žerjal, na organizacijskem in tehničnem področju pa jih je spremljal g. Marijan

Markežič. Nekatere igrice na miklavževanjih so požele izjemne uspehe, tako da so jih velikokrat ponovili. Med temi je Ferletičeva omenila Božič očka Martina, Trije dobri možje in ljubezen, za katero so prejeli srebrno plaketo Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, lutkovno predstavo Štirje fantje muzikantje, ki je na Festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinhah osvojila prvo mesto v mladinski kategoriji, priznanje za najboljšo igralko pa je tedaj prejela Sanja Vogrič, ki je kasneje prevzela vajeti dramske

skupine in uspešno režirala glasbeno predstavo, “družinski mi-javzikal” Obuti maček. Zdaj pripravljajo novo izvirno predstavo Lak za sanje, pri kateri naj bi sodelovalo približno 30 ljubiteljev gledališča in glasbenikov. Dramska skupina ima danes že svoj podmladek - skupino O’Klapica, pri kateri sodelujejo osnovnošolski in srednješolski otroci.

O narodnosti, slovenstvu in katoliških vrednotah, primarnih vrednotah, na katerih SD Sončnica gradi svojo etiko in življenjsko filozofijo, je spregovoril David Bandelj, tokrat pred mikrofonom v vlogi moža in očeta: “Družina je danes postavljena pred vedno večje izzive, toda dragocenost skupnosti družin je že v samem druženju, kjer otroci razvijejo potrebne korenine, tako kot bi morali v družini sami, potem pa je vloga šole tista, da jim formira peruti, s katerimi lahko vzletijo iz gnezda. Danes žal mora šola marsikje prevzeti vlogo, ki je družina ne zmore”. Po Bandljevem mnenju so predavanja, ki jih društvo organizira, izrednega pomena, ker nudijo priložnost za razmislek o sebi, vzgoji, družini, zakonskem odnosu in prihodnosti - društvo je pripravljeno sprejemati izzive, ki jih postavljajo družba in njene spremembe, “Slovenci v Italiji se moramo naši manjšinskosti zahvaliti, da lahko imamo tako razvejeno mrežo društev, ki omogočajo našim otrokom, da odraščajo in se razvijajo v varnih ambientih”.

Idrijski župnik Marko Rijavec je na četrtkovem srečanju izrazil svoje misli o pomenu in vlogi družine v Sloveniji, kjer pravi, da nimajo društev, kot je SD Sončnica. “Družina današnjemu človeku na slovenski strani še ne postavlja toliko vprašanj in izzivov, mogoče zato, ker še vedno

vzdržuje določen status quo, se o vlogi družine ne debatira”. Rijavec pogreša kakršnokoli debato - “začnimo se pogovarjati o družini!” - in pravi, da katoliške Cerkve pri tem ni zraven. “Družina je edino zavetišče, ki ga imamo, edina varuhinja vrednot, ki jih ima človek: če mu vzamemo družino, bo vedno manj človeški! Obenem je družina tudi odsev tega, kar se dogaja v svetu ... problem ni, kaj dela družba z družino, pač pa kaj z družino delamo mi, ko jo lahko pojmujejo kot vrednoto ali pa ne”. Rijavec je prepričan, da je zahodna družba, ki je v krizi, odpovedala prav pri družini, “najbolj zahtevni zadevi”, zato je pomembno, da se človek ne neha učiti in da duhovnik z mladimi govori tudi o težkih življenjskih vprašanjih, “da bodo življenje imeli radi in v njem iskali lepoto”.

Društvo SD Sončnica skuša svojim mlajšim in starejšim članom omogočiti, da vrednoto družine gojijo, se srečujejo in si med seboj pomagajo. Katerina Ferletič je poudarila, kako se je društvo v času znalo spreminjati in v spoštovanju pluralizma privabiti v svojo sredo različne ljudi, tudi posameznike, ki iščejo toplino in čustva družine. Društvo mora prisluhniti potrebam ljudi v sodobnem času, njegov cilj je koristno delovanje na kulturnem, rekreacijskem, vzgojnem, izobraževalnem, informativnem in socialnem področju; največja težava, s katero se je vedno moralo soočiti, pa je administrativne narave, zato je poiskalo pomoč in pred dvema letoma postalo član Zveze slovenske katoliške prosvete, v imenu katere je na četrtkovem večeru podpredsednik Miloš Čotar pozdravil prisotne in čestital društvu SD Sončnica ob pomembni obletnici.

OŠ Fran Erjavec / Šolska prireditel

Učenci so opozorili na ekološke težave

Ob koncu šolskega leta je štandrea osnovna šola Fran Erjavec pripravila dve vzgojni in odmevni prireditvi na ekološko tematiko. Najprej so učenci izdelali risbe o temi Za lepši svet, ki so bile razstavljene v spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič. V petek, 7. junija, pa so na ploščadi šolskega dvorišča prikazali več prizorov z ekološko vsebino. Vsak razred je z besedo in gibi, s petjem in tudi s pisano besedo ter risbami nazorno prikazal, kako se moramo obnašati, da bomo ohranili naše okolje lepo in zdravo. Naj-



Foto DP

prej so učenci spregovorili o zemlji, ki jo sestavljajo morja in oceani ter kopno z raznimi rastlinami, živalmi in človekom. Zelo razgiban in barvit je bil prireditveni prostor, ko so po njem

poskakovale žabe v lepih zelenih oblekah in z značilnim regljanjem. Prisotnost žab, ki živijo pretežno v vodi, je ponudila priložnost, da so spregovorili o pomembnosti vode za življenje na

zemlji. Naše širše okolje pa ogrožajo razni odpadki, predvsem plastični, ki jih je treba čim prej odstraniti, da lahko ohranimo naravo lepo in čisto. Videli smo tudi ples v dežju z dežniki in zgodbo o povodnem možu, ki je v Štandrež priplaval po Soči, da bi osvojil lepo dekle. Prireditve se je končala s tradicionalno predajo ključev učencem četrtega razreda. Ti so morali s praviimi odgovori na vprašanja dokazati, da so zreli za zadnji razred osnovne šole. Učenci so nato skupno in navdušeno zapeli še pesem o žabji svatbi. Učence posameznih razredov so skrbno pripravile učiteljice, za pevske vlože in za skupne pesmi pa je skrbela Martina Hlede. Kot voditeljica šole se je v imenu učiteljskega zbora zahvalila vsem, ki spremljajo in pomagajo pri

pouku in pri raznih pobudah in prireditvah. Še posebno se je zahvalila kolegom, neučnemu osebu, predstavnikom posameznih razredov, župniji, domačim

društvom in ustanovam ter organizacijam, ki so tudi finančno podprle nakup šolskih potrebščin.

DP

Kratke

Sv. Ivan / Ivanovanje

Slovensko pastoralno središče v Gorici vabi ob prazniku farnega zavetnika v petek, **21. junija**, ob 20. uri na koncert v cerkev sv. Ivana: pel bo MIPZ OŠ Franceta Bevka iz Tolmina (dir. Barbara Kovačič). V soboto, **22. junija**, bo ob 21. uri molitev slovesnih večernic, ki jih bo vodil lazarist Jože Zupančič; sledi kresovanje za cerkvijo. V nedeljo, **23. junija**, se bo praznovanje končalo s slovesno mašo ob 10. uri.

Vrh Sv. Mihaela / Poletne delavnice in popoldan “Na Krasu je krasno”

Kmetija Devetak Sara v sodelovanju s Prosvetnim društvom Vrh Sv. Mihaela prireja **poletne delavnice Na Krasu je krasno**. Zamišljene so za otroke med 5. in 11. letom, potekale pa bodo v Hiši okusov na kmetiji Sare Devetak (ul. Gornji Vrh 3 na Vrh Sv. Mihaela v občini Sovodnje ob Soči, tel. 338 1395941). Predvidene so različne in zelo zanimive delavnice (živali, volna, vrt, kuhanje, zelišča, čebele, glasba, english on the farm, sprehodi po naravi), in sicer od 2. 7. do 2. 8., od 5. 8. do 9. 8., od 19. 8. do 23. 8., od 26. 8. do 30. 8. Prihod med 8. in 8.30, odhod med 15.30 in 16. uro. Cena tedenskih delavnic znaša 110 evrov (drugi član družine 90 evrov), vključeni so malice, kosila in zavarovanje. Prijavite se lahko do 7. julija 2019. Pohitite, kajti število mest je omejeno!

PD Vrh Sv. Mihaela in Kmetija Sara Devetak prirejata v okviru Junjskih večerov občine Sovodnje ob Soči v soboto, 22. junija 2019, od 15.30 do 18.30 **popoldan Na Krasu je krasno**, didaktično delavnico za otroke (od 3. do 11. leta) na Kmetiji Sare Devetak, Hiša okusov - Gornji Vrh 3. Informacije in prijave: pdvrhsvmihaela@yahoo.it, 338 8229940 (Karen).

Vrh Sv. Mihaela / Razpalite kres, divje skačejo živi akordi

PD Vrh Sv. Mihaela vabi na zaključno prireditev Razpalite kres, divje skačejo živi akordi, ki bo potekala v okviru Junjskih večerov občine Sovodnje ob Soči v kleti kmetije Grad Rubije na Vrh Sv. Mihaela v ponedeljek, **24. junija 2019**, ob 20.30. Nastopajo OPZ Etko Mužetko (vodi Karen Ulian), Mladinska pevška skupina Vihar (vodi Mateja Černic), MePZ Hrast iz Doberdoba (vodi Hilarij Lavrenčič). Sledil bo prižig svetoivanskega kresa na Largi.

SCGV E. Komel zadnji koncert Snovanj 2019 Nekoč v Vili de Nordis

Glasbeno scenska prireditel, ki sklepa letošnjo sezono Snovanj 2019 v organizaciji Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel in društva Arsatelier, bo posvečena karizmatični goriški grofici Lyduski de Nordis. Prireditel bo v vili iz 19. stoletja, v kateri je preživela otroštvo in kamor je poleti zahajala na počitnice iz Kenije; tja se je preselila po poroki. Po-

sestvo se nahaja v severnem delu Gorice tik ob meji s Slovenijo. Prav mejo in posestvo veže zanimiv dogodek... Prireditel bo v **petek, 21. junija, ob 21. uri**, vstop prost. Pred koncertom bo 45-minutni sprehod (približno 2 km) po cesti, ki jo obkrožajo njive sivke, vinogradi, sadovnjaki in oljke. Sprehod bo vodila naturalistična vodička Sabrina Pelizon, ki bo prisotnim prikaza-



la razvoj kraja, pa tudi podala razne zanimivosti mita “av-

strijske Nice”. Zbirališče bo ob 19.45 v ulici Brigata Etna, sprehod je omejen na maksimalno število dvajsetih ljudi, informacije in brezplačna prijava pa je možna na tajništvu šole Komel - 0481/532163 ali info@emilkomel.eu.

Sklepni koncert zborovske sezone SKPD F.B. Sedej

Števerjanski pevski pozdrav poletju

Pozdrav poletju je bil naslov sklepnega koncerta zborovske sezone Slovenskega katoliškega prosvetnega društva Francišek Borgia Sedej iz Števerjana, ki je potekal v petek, 14. junija, v dvorani lepo obnovljenega Sedejevega doma v središču briške vasi.

“Petje je razvedrilno in zdravo”, je med drugim povedala Ilaria Bergnach, ki je na koncertu v imenu prirediteljev zelo živahno in sproščeno, kot vselej, povedala nekaj misli. “Ko pojemo, se nam v možganih sprošča hor-

mon sreče”. Vendar petje ne ustvarja samo dobre volje, temveč dobro prezrača tudi pljuča,



MePZ F.B. Sedej poje v dvorani

ŠTEVERJAN OŠ Alojz Gradnik V goste je prišel Jernej Terpin

V torek, 11. junija, so na šoli Alojza Gradnika imeli v gosteh nekdanjega učenca, danes poklicnega od-



bojkarja, Števerjanca Jerneja Terpina. Mlad, 195 cm visok, lep in simpatičen fant je učencem prikazal

svojo odbojkarstvo kariero. Začel je namreč igrati pri osmih letih v ekipi Olympia v Gorici, in to naključno. Kot otrok je sprva želel igrati nogomet, a sta ga dež in veter pregnala v telovadnico, kjer se danes pridno trenira. Profesionalno je začel igrati pri ACH-ju v Ljubljani, kjer je zmagal slovensko prvenstvo in srednje evropski pokal. Veliko let je bil dobitnik nagrade za najboljšega igralca leta. Njegova pot se je nato nadaljevala v Monzi, kjer je igral tudi proti Lorisu Maniaju. V sezoni 2018/19 je treniral pri ekipi Mondovi' iz Cune. Učencem je pokazal posnetek tekme, ki jo je odigral z ACH-jem proti Monzi in ob tem razložil pravila igre in tehniko igranja. V spomin je šoli daroval osebni odbojkarški dres in kot slavna oseba podpisal avtograme učencem.

Vsi učitelji in učenci želijo Jerneju še obilo športnih dosežkov in uspešno nadaljnjo odbojkarško pot.



Barski oktet

krepi trebušne in medrebrne mišice ter prepono: kri dobi več kisika in celoten organizem dobro deluje. Kot znano, pri števerjanskem društvu “trenirajo in prezračujejo pljuča in telesa” že od malih nog; tudi oni namreč imajo pravo 'zborovsko piramido'. Na odru sta najprej nastopila Mali otroški in Mladinski pevski zbor F. B. Sedej; oba vodi Martina Hlede, pri klavirju ju spremlja Martina Valentincič, občasno pa še Elija Muzič na kitaro in Emanuela Koren na violino. Mladi pevci so v komaj končani sezoni nastopili na Mali Cecilijanki in reviji Zlata grla, spremljali so praznično prvo sv. obhajilo v Števerjanu in pri sv. Ivanu v Gorici. Prejšnji teden so v majicah živih barv živahno zapeli nekaj primernih pesmic pretežno slovenskih (ljudskih), a tudi drugih avtorjev. Z mladimi pevci zrastejo, se vključijo v Mešani pevski zbor F. B. Sedej, ki “poje pod načelom, da, kdor poje rad, ostaja večno mlad”. Tudi MePZ je komaj sklenil - pod taktirko dirigenta Patricka Quaggiata - intenzivno se-

zono: poleg tradicionalnih dogodkov, kot sta Cecilijanka in Primorska poje, je ob koncu prejšnjega leta sodeloval pri projektu *Pesem našo pojem*, pri katerem sta bila soudeležena še zbor Obalca iz Kopra in Jacobus Gallus iz Trsta. Poleg tega je nastopil še v različnih drugih krajih ob različnih drugih priložnostih. Prejšnji petek ga je na klavir spremljal David Tomasetig, na harmoniko Gregor Antonič, na kitaro Franko Reja. Mojsrsko je odpel štiri med sabo zelo različne pesmi: posebno svečana je bila Rheinbergerjeva *Večerna pesem*, ki so jo zapeli 'v prostoru'; moški del zbora pa je zablestel z znano Mlakarjevo

Štefana in Bertolin, ki jo je za zbor priredil Quaggiato, solistično vlogo pa uspešno “interpretiral” Mihael Corsi. Kot gost je letos v Sedejevem domu nastopil Barski oktet, sestav, ki je začel svojo pevsko dejavnost leta 2008 po volji osmih pevcev, ki živijo v Terski dolini in želijo oživiti kulturo in korenine te zemlje. Oktet poje predvsem v slovenščini in slovenskih narečjih videmske pokrajine; v repertoar vključuje tudi pesmi v furlanščini, italijanšči in angleščini. Na tak način želi poudarjati “pomembnost večjezičnosti in željo, ki jo imajo nove generacije, za nov svet brez pregrad in kulturnih mej”. Pod vodstvom Davida Klodiča so v Števerjan prinesli melodije iz slovenskih dolin v videmski pokrajini, marsikatero v Klodičevi ali Merkujevi priredbi, pa še druge. Z Barskim oktetom se je sklenil *Pozdrav poletju* društva Sedej. Števerjanci pa že sedaj toplo vabijo pod Borovce od 5. do 7. julija na 49. Festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2019.

DD

Sovodnje / OŠ Petra Butkoviča Domna Otroci so ustvarili animirani film “Prvi dan šole”

Na osnovni šoli Petra Butkoviča Domna iz Sovodenj ob Soči so letos malčki drugega razreda ustvarili projekt z naslovom “Prvi dan šole”. S pomočjo učiteljice Egle Frandolič in izvedencev goriškega Kinoateljaja Mateje Zorn, Urban Koširja in Sandre Jovanovske, so ustvarili kratki animirani film, ki je nastal v šolskih prostorih. Projekt je del nacionalnega načrta Film v šolah, ki ga podpirata MIUR - Ministrstvo za šolstvo, univerzo in raziskovanje in MIBAC - Ministrstvo za kulturo. Otroci so svoje delo predstavili sošolcem, ravnateljici Sonji Klanjšček in staršem v sredo, 12. junija, film pa je bil na sporedu tudi naslednji dan na

ploščadi doma Andreja Budala v Štandrežu, kjer je zaživel letni



kino. Učenci so navzočim razložili potek dela. Najprej so si po skupinah zamislili zgodbe in jih

spoznali, da mora dobra filmska zgodba imeti določene značil-

preprosto narisali, svoje ideje so predstavili Sandri in Mateji, s skupnimi močmi in elementi iz vsake zgodbe pa so oblikovali novo tematiko. Malčki so spoznali, da mora dobra filmska zgodba imeti določene značil-

presenečenja in spremembe. Tokrat v zgodbi nastopajo živahne - slon, ki je prevelik, tiger, ki rad nagaja, kača, ki je stroga in kaznuje, med njimi pa se ustvarjajo filmski dialogi: otroci so si zamislili scenarij, z barvicami in lepenko narisali like, ozadja, nastal je zgodboris in nato cut out ali kolažna animacija. S pomočjo prijateljev iz Kinoateljaja so pripravili snemalni plan, izbrali luči, fotoaparati, glasbeno kuliso in dialoge. Sledili sta še postprodukcija in montaža. Mateja Zorn je na predstavitvi pohvalila delo sovedenjskih malčkov in seveda učiteljice Egle, ki se je navdušila nad možnostmi, ki jih ponuja filmska vzgoja pri razvoju ustvarjalnosti in razmišljanja otrok, učenju in utrjevanju znanja, ki so ga obravnavali v obveznem učnem procesu. Animirani film “Prvi dan šole” so otroci z navdušenjem predstavili zadnji dan pouka in tako praznično pozdravili poletne počitnice.

Kat

Obvestila

SPDG prireja v soboto, 22. junija, planinski izlet do koč F. Ili De Gasperi - Val Pesarina. Odhod s parkirišča pri Rdeči hiši ob 8.30. Informacije in prijave po tel. 349 5552075 ali cvetka@spdg.eu (Cvetka).

SCGV Komel / Snovanja 2019 - Zadnji dogodek iz niza Snovanja 2019, ki jih organizirata Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Arsaterio, bo v petek, 21. junija, ob 20.30 v idiličnem okolju Vile de Nordis na Solkanskem polju (dostop do nje je iz ul. degli Scogli). Tokrat bo na sporedu svojevrsten vokalno-instrumentalni večer, ki je nastal v sodelovanju z Ecoturismofvg. V glasbi, sliki in besedi se bo izrisala zanimiva življenjska zgodba grofice Lyduske de Nordis. Pripoved bi bila vredna, da bi jo zapisali v romanu ali prikazali v hollywoodskem filmu...

Kresovanje v Rupi bo v nedeljo, 23. junija, ob 21. uri pri protipoplavnem nasipu. Na programu nastop Ženske vokalne skupine Rupa-Peč.

Mladinski dom Gorica prireja “Poletnosti 2019”, poletne počitnice za otroke od 6. do 14. leta: 24. - 28. 6. ZELENIZIV - večdnevno letovanje v koči (11-14 let); 14. - 28. 6. DOŽIVETJA - dnevno središče (6-12 let); 26. 8. - 6. 9. ŠOLA ZA ŠALO - igriva priprava na začetek pouka (6-13 let); 2. - 6. 9. 1. 2, 3: SREDNJA! - uvod v srednjo šolo (11-12 let). Informacije na tel. 0481-280857

ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s turistično agencijo v soboto, 3. avgusta, tradicionalni piknik v Zgornji Savinjski dolini z obiskom Mozirskega gaja. Ogledu t.i. parka slovenskih vrtnarjev, kjer so umeščeni tudi drugi objekti prepoznavnega načina podeželskega življenja, bo sledilo druženje. Vpisujejo do 13. julija po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot v Zgornjo Savinjsko dolino. Ura odhoda bo objavljena.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 TCC 003 6225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. “Male oglase” najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 21. 6. 2019 do 27. 6. 2019)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it.
Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 21. junija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 22. junija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Nedelja, 23. junija ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 24. junija (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.
Torek, 25. junija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 26. junija (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Želve so počasi daleč prišle. - Izbor melodij.
Četrtek, 27. junija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

DRUŠTVI JADRO in TRŽIČ

vabita na

KRESOVANJE

v Ronkah ob cerkvi sv. Lovrenca
v petek, 21. junija 2019, od 21.00 dalje

Ob praznovanju poletnega solsticija bo tudi nagrajevanje najlepših svetoivanskih venčkov

poletna SREČANJA pod lipami

v sodelovanju s Konferenco za Italijo pri Svetovnem slovenskem kongresu in Knjižnico Dušana Černeta

PROSLAVA OB DNEVU DRŽAVNOSTI

NASTOP SLOVENSKE MATURANTOV IZ ARGENTINE (RAST XLVIII)

Gost večera dr. JOŽE MOŽINA

ob 19. uri v cerkvi sv. Ivana v Gorici sv. maša za domovino

PETEK, 28. JUNIJA 2019, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Podpora Slovenske matice članom SAZU

Nujna je skrb za ohranitev in razvoj slovenščine!

Slovenska matica podpira protestno pismo 28-ih članov Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki opozarjajo na zaskrbljujoče stanje vsakdanje rabe slovenskega jezika. S to podporo Slovenska matica nadaljuje tradicijo prizadevanj za uveljavljanje slovenščine v vseh porah javnega življenja, čemur je zvesta od svoje ustanovitve pred 155-imi leti. Pridružujemo se zahtevi, da morajo biti v slovenščino kot uradni jezik na naših tleh prevedeni vsi dokumenti, tudi digitalne aplikacije, v javni rabi. Pozivamo inšpekcijske službe, da zoper nezakonito rabo tujih jezikov nemudoma ukrepajo, državne organe pa, da z ustreznimi ukrepi poskrbijo za zaščito slovenščine pred vdori drugih jezikov v javno komunikacijo.

dr. Aleš Gabrič

predsednik Slovenske matice

dr. Ignacija Fridl Jarc

tajnica-urednica Slovenske matice

Vladi RS
Državnemu zboru RS
Ustavnemu sodišču RS
Slovenski javnosti

KAKO JE MOGOČE?

Spodaj podpisani redni, izredni in dopisni članice in člani V. razreda za umetnosti ter II. razreda za filološke in literarne vede Slovenske akademije znanosti in umetnosti izražamo osuplost spriču zanemarjanja skrbi za ohranitev in razvoj

slovenščine v Republiki Sloveniji. Prav nevarnost, ki je grozila jeziku, je bila temeljna motivacija za eno izmed največjih dejanj v zgodovini slovenskega naroda – razglasitev samostojnosti Republike Slovenije. Zato je toliko bolj osupljivo in nesprejemljivo nespoštovanje ustavne in znanstvene vloge slovenščine v javnem, izobraževalnem in znanstvenem življenju. V tem smislu odločno podpiramo izjave Komisije za slovenski jezik v javnosti pri SAZU. Naj opozorimo le na nekaj najbolj kričečih primerov. Kako je mogoče, da je jezikovna krajina na Slovenskem onesnažena z nepreglednim številom angleških napisov? Kako je mogoče, da Ministrstvo za kulturo in medije tolerirata dejstvo, da operacijska sistema multinacionalke Apple, ki sta se uveljavila tudi na slovenskem trgu, ne podpirata slovenščine? Kako je mogoče, da se ob protestih kulturnih in znanstvenih ustanov državni uradniki cinično sprenevedajo, da zakon ne štiti slovenščine pri osebnih računalnikih in “pametnih telefonih”, češ da ne gre za javne, ampak za zasebne naprave? Kako je mogoče, da pri urejanju tega problema Slovenija ne sledi zgledu Slovaške in sosednje Hrvaške, ki sta to zlahka uredili? Kako je

mogoče, da Vlada RS ne zahteva od korporacije Apple spoštovanja slovenske zakonodaje na ozemlju suverene Republike Slovenije? Kako je mogoče, da uprave slovenskih univerz s podporo velikega dela naravoslovcev in dela družboslovcev vztrajno in zavratno poskušajo uveljaviti angleščino kot učni jezik? Seveda ni s tem nič narobe, če gre za tuje študent (k) e, je pa nesprejemljivo, če gre za slovenske študent (k) e. Kako je mogoče, da je v Sloveniji v zadnjih desetletjih dramatično upadlo znanje vseh drugih jezikov, ki smo jih nekoč odlično obvladali, in celo jezikov sosednjih dežel? Angleščina je današnja svetovna lingua franca, kar pa ne bi smel biti razlog za zanemarjanje drugih jezikov, revna računalniška angleščina pa prav gotovo ne bi smela izrivati slovenščine. Kako je mogoče, da kriteriji za znanstveno raziskovanje izrazito protežirajo angleščino in diskriminirajo slovenščino? Ne more biti nobenega dvoma, da je funkcioniranje v angleščini conditio sine qua non za sodobno znanost, ne le pri nas, temveč povsod po svetu. Ne oporekamo torej potrebi, da se visoko ovrednotijo raziskave in objave člankov slovenskih raziskovalcev in raziskovalcev v mednarodno relevantnih znanstvenih revijah. Ogorčeno

pa nasprotujemo razvrednotenju člankov tistih znanstvenic in znanstvenikov, ki zaradi narave svojega raziskovalnega in pedagoškega dela svoje analize pišejo in objavljajo v slovenščini. Kako je mogoče, da predlog novega Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti prinaša šokantno poslabšanje položaja slovenščine? Peta alineja 43. člena namreč dopušča, da “ne glede na zakon, ki ureja javno rabo slovenščine, se lahko deli razpisnih postopkov ali prijav na razpis, pri ocenjevanju katerih sodelujejo tuji strokovnjaki, izvajajo v tujem jeziku”. Državni aparat Republike Slovenije na ta način angleščini ne samo de facto, temveč tudi de iure priznava popoln primat, slovenščino pa poriva v jezikovni rezervat. Kako je mogoče, da Republika Slovenija tako mačehovsko ravna s slovenščino? Od Vlade RS in od vseh državnih organov, ki so zadolženi za razvoj in zaščito slovenskega jezika, zahtevamo takojšnje ukrepanje. Pozivamo javnost, da se aktivno angažira pri skrbi za ohranitev in razvoj slovenščine na vseh področjih življenja.

Boris A. Novak, Milček Komelj, Marko Snoj, Emerik Bernard, Milan Dekleva, Kajetan Gantar, Niko Grafenauer, Marc L. Greenberg, Drago Jančar, Andrej Jemec, Marko Jesenšek, Janko Kos, Jože Krašovec, Stanko Kristl, Ludvik Karničar, Ljubov V. Kurkina, Lojze Lebič, Janez Maticič, Milan Mihelič, Jožef Muhovič, Marko Marijan Mušič, Boris Pahor, Boris Paternu, Uroš Rojko, Zorko Simčič, Marija Stanonik, Božena Tokarz, Drago Tršar

Ljubljana, 28. maja 2019

Gledališče Koper / Podelitev nagrad tantadruj

Nagrajene Helena Peršuh, Katja Pegan in predstava Kraljica mati

Slavnostna podelitev primorske gledališke nagrade tantadruj je bila letos v Gledališču Koper, v četrtek, 6. junija. Tokratno nagrajevanje je bilo deveto po vrsti, saj so si to nagrado zamislila leta 2011 vsa tri primorska gledališča, Slovensko stalno gledališče Trst, Gledališče Koper in Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, da bi ovrednotila svoje delo. Komisija, ki so jo sestavljali Matej Bogatej, Marij Čuk in Vojko Belšak, si je ogledala vse predstave, ki so jih omenjena gledališča uprizorila v lansk sezoni, v živo ali na posnetkih. Žiranti so bili mnenja, da bi bilo treba nagrade razširiti tudi na scenografe, kostumografe, avtorje glasbe... Letos je nagrado za igralski dosežek prejela Helena Peršuh, članica igralskega ansambla SNG Nova Gorica, za igro v monodrami Človeški glas, katere avtor je Jean Cocteau (1889 – 1963). Predstava je bila primerno uprizorjena v oktobru 2018 na malem odru SNG Nova Gorica. O njej je komisija zapisala, da je “subtilna psihološka refleksija o izgubi, koncu ljubezenskega razmerja, upanju in zlomu”. Igra Peršuhove “je tiha in uravnotežena, artikularno in jasno nas sooča z izgubami in njihovimi posledicami”. Igralka je bila vesela nagrade, še bolj pa tega, da se je predstava dotaknila gledalcev. Nagrado tantadruj za predstavo v celoti je prejela Kraljica mati, italijanskega avtorja Manlia Satanelija, ki je nastala kot koprodukcija Mestnega gledališča Ptuj in Gledališča Koper v režiji Damirja Zlatarja Frejja. Predstavo je režiser postavil v utesnjen prostor, tako da je prišla še bolj izostreno do izraza drama med materjo in sinom, ki sta ju interpretirala Nataša Barbara Gračner in Aleš Valič. V utemeljitvi je komisija zapisala med drugim: “Ona je vzvišena in posedovalna, zazrta v preteklost in lastno zlagano veličino, in igralka ji da ob prežehi hudobnosti tudi pridih bolečine in strahu pred lastno vse bolj neizbežno končnostjo, kar njeno vlogo obarva s tragičnostjo. Sin je v podrejenem položaju, tudi telesno pokrčen in ji vrača po najboljših močeh iz te obrambne drže, rezultat pa je silovita, v izraznih sredstvih preiščena, do roba napeta in intenzivna uprizoritev”. Nagrado tantadruj za življenjsko delo je prejela Katja Pegan, direktorica Gledališča Koper, ki ima velike zasluge pri razcvetu in profesionalizaciji tega gledališča, bila pa je tudi med ustanovitelji nagrade tantadruj. Pomembno je tudi njeno režisersko in pedagoško delo z mladimi. Sama je sicer poudarila, da je ta nagrada priznanje za vse, ki so ustvarjali v tem gledališču. Pred svečano podelitvijo nagrad si je občinstvo lahko ogledalo predstavo Mikve, ki jo je v režiji Katje Pegan uprizorilo Novosadsko gledališče. Na slovesnem večeru je bila prisotna Vesna Jurca Tadel (dramaturginja, kritičarka, esejistka) z ministrstva za kulturo Republike Slovenije. / IK



Katja Pegan

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (68)

Dimitri Tabaj

Plemiški priimek Braunizer (2)

Vojaški poveljnik Jožef Braunizer plemeniti Braunthal je osebno sprejel z vojaškimi častmi parmsko vojvodinjo Marijo Luizo, ko je ta 19. aprila 1816 svečano vstopila skozi mestna vrata ob enotnem prazničnem zvonjenju po vseh mestnih cerkvah in ob streljanju s topovi z gradu (dogodek je opisan tudi v knjigi *La festa parmigiana* italijanskega pisatelja, pesnika, režiserja in novinarja Alberta Bevilacqua - Milan, Rizzoli, 1980). Marija Luiza se je s svojimi gospodarskimi, socialnimi in kulturnimi reformami izkazala kot odlična vladarica: Parmska vojvodina je v letih njenega vladanja doživela pravi razcvet. Pokopana je v kapucinski kripti na Dunaju in pri njenem grobu so vedno prisotne vijolice, simbol Parme, po-

klon sedanjih prebivalcev nekdanje vojvodine, kjer je še zelo priljubljena. Nekega Franca Braunizerja - verjetno gre za istega visokega častnika z izrednimi vojaškimi zaslugami, ki je dalj časa služboval v Vidmu - srečamo kot viteza prve stopnje (imenovanega leta 1844) v dvornem almanahu Parmske vojvodine iz leta 1855, v katerem beremo: “*Braunizer di Braunthal Francesco, Cav. dell' I. Or. russo di S. Anna di 2. cl. (in brillanti), e dell' Or. I. Aus. della Corona ferrea di 3. cl., Cons. Ministeriale e Referente presso l' I. R. Ministero della guerra*” (Braunizer pl. Braunthal, vitez ruskega cesarskega reda sv. Ane 2. stopnje in avstrijskega cesarskega reda železne krone 3. stopnje, ministrski svetnik pri cesarsko kraljevem vojnem ministrstvu). Odlikovanja ruskega viteškega reda sv. Ane, ustanovljenega leta 1735, so podeljevali za civilne in vojaške zasluge, medtem ko je bil red železne krone namenjen le plemičem. Iz istega almanaha izvemo, da - poleg Franca Braunizerja - je bil imenovan za viteza prve stopnje tudi češki baron in vitez železne krone Karel Czoernig plemeniti Černousyski, v naših krajih znan predvsem kot velik proučevalec goriške zgodovine, geografije in

etnografije. Bila so zelo huda leta: po letu 1848, ki je pustil svojo krvavo sled po celi Evropi, se je bližal konec večstoletne Parmske vojvodine: leta 1859 je izgubila svojo samostojnost in leto kasneje je bila priključena k Savojski monarhiji.

V rodbini Braunizer je bilo tudi veliko duhovnikov. V ordinacijskih protokolih iz leta 1664 najdemo nekega Matijo Braunizerja iz Tolmina - morda istega človeka, ki je bil kaplan na Stari Gori (v 17. stoletju je bilo tam precej slovenskih kaplanov) in je leta 1677 zabeležen kot vikar v Bovcu, od leta 1689 do 1709 pa kot vikar v Tolminu (leta 1697 tudi v Kobaridu). Leta 1737 pa najdemo nekega Antona Braunizerja, duhovnika in pisarja tolminskega arhidiacona, od 1742 do 1782 pa vikarja v Tolminu. 23. junija 1737 je oglejski patriarh Danijel Dolfin posvetil v duhovika Janeza Andreja Braunizerja, prav tako iz Tolmina. Tega že nekaj let kasneje najdemo kot vikarja kurata čedajskega kapitlja in kanonika v Tolminu: verjetno gre za prej omenjenega člana družine, ki je z dvema bratoma prejel plemiški patent Svetega rimskega cesarstva leta 1766. Pri vsem tem gre pripomniti, da je imel Tolmin pomembno in prestižno mesto v Oglejskem patriarhatu: bil je sedež arhidiaconata. V Tolminu so pogosto prebivali sami patriarhi, bodisi na tolminskem gradu na Kozlovem robu, kjer so imeli kapelo sv. Martina in sobo, imenovano “*camera patriarchalis*”, bodisi v spodnjem dvorcu (sedanjem sedežu Tolminskega muzeja).

Dne 4. aprila 1778 je goriški knez nadškof Rudolf Jožef pl. Edling posvetil v duhovnika Jožefa Frančiška Braunizerja pl. Braunthala. Tukaj gre verjetno za tistega Jožefa Frančiška, Slovenca, ki je leta 1788 postal prvi župnik v furlanski vasi Terzo pri Ogleju, ko je cesar Jožef II., sin Marije Terezije,



V 17. stoletju je bilo precej slovenskih kaplanov na Stari Gori, med temi tudi Matija Braunizer, ki je leta 1677 postal vikar v Bovcu.



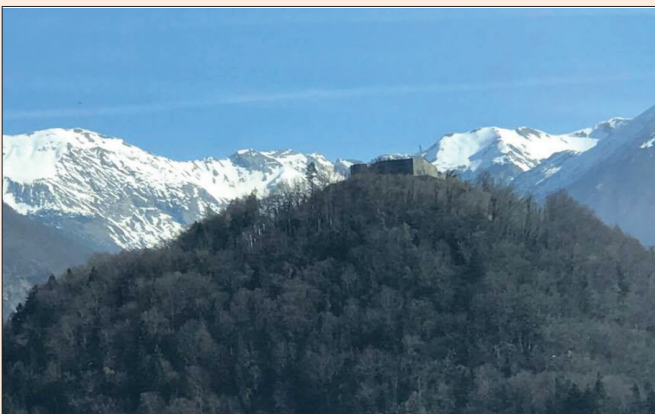
Jožef Braunizer pl. Braunthal, vitez avstrijskega cesarskega reda železne krone 3. stopnje (na sliki odlikovanje) in ministrski svetnik pri cesarsko kraljevem vojnem ministrstvu. Bil je tudi vitez ruskega cesarskega reda sv. Ane 2. stopnje.



Vojvodinja Marija Luiza se je s svojimi gospodarskimi, socialnimi in kulturnimi reformami izkazala kot odlična vladarica: Parmska vojvodina je v letih njenega vladanja doživela pravi razcvet. Pokopana je v kapucinski kripti na Dunaju in pri njenem grobu so vedno prisotne vijolice, simbol Parme, poklon sedanjih prebivalcev nekdanje vojvodine, kjer je še zelo priljubljena.



Vojaški poveljnik Jožef Braunizer plemeniti Braunthal je osebno sprejel z vojaškimi častmi parmsko vojvodinjo Marijo Luizo, ko je ta 19. aprila 1816 svečano vstopila skozi mestna vrata ob enotnem prazničnem zvonjenju po vseh mestnih cerkvah in ob streljanju s topovi z gradu (dogodek je opisan tudi v knjigi *La festa parmigiana* italijanskega pisatelja, pesnika, režiserja in novinarja Alberta Bevilacqua).



Razvaline starodavnega tolminskega gradu na Kozlovem robu. Tolmin je imel pomembno in prestižno mesto v Oglejskem patriarhatu, bil je pač sedež arhidiaconata. V Tolminu so pogosto prebivali sami patriarhi, bodisi na tolminskem gradu, kjer so imeli kapelo sv. Martina in sobo, imenovano “*camera patriarchalis*”, bodisi v spodnjem dvorcu (sedanjem sedežu Tolminskega muzeja).

odredil prenos oblasti od župnije sv. Martina (v istoimenski vasi) do Terza, kjer so predvidevali obnovo krajevne cerkve sv. Blaža.

Poezija Katarine Minatti

Neko noč, ko je v mestu snežilo

Ob zgornjem naslovu bi verjetno marsikdo najprej pomislil na romaneskni tekst, gre pa za pesniško zbirko, katere naslov – tako se mi zdi – lepo opomenjuje izbor pesnice *Katarine Minatti*, sicer prevajalke, profesorice slovenščine in angleščine, ki je zaposlena kot lektorica na RTV Slovenija. V šestih enaslovnih razdelkih se pred nami nizajo pesniške slike, freske, odigrujejo se zgodbe, usipajo se poetični drobci s hudomušno zaokroženo narativno noto – vendar gre za pretanjeno oseboizpovedno poezijo, izpisano z občutljivostjo ženske, akterke lastnega življenja, zmožne izstopa iz vsakodnevnega predvidljivega toka in sposobne (samo) opazovanja ter poglobljanja, a predvsem čudenja ob lepoti malih in velikih stvari. Razpon objavljenih pesmi odraža zapisanost besedi in ljubezen do literarne govorice: za ustvarjalke je značilno sprehajanje od drobnih utrinkov, barvitih pesniških pejzažev in zgoščenih besednih iger do življenjskih refleksij ter otožnih, pravljичno ali fantastično obarvanih sodobnih balad in romanc.

Lirski subjekt se najpogostejše prikazuje in opazuje skozi lečo prvoosebnihi glagolskih oblik, v okoliščinah, ki jih povedno razkriva naslov: to je v najrazličnejših legah nočnih in snežnih odtenkov, v časovnem loku od magičnosti temnejše polovice dneva (mraka, večera in noči) do bele svetlobe (dneva, snega in luči). V to očarljivo vzdušje kot tudi v intimni dogajalni prostor nas uvaja podoba praznično osvetljenega mestnega jedra, kot ga lahko vidimo skozi fotografski objektiv, zamegljen od snežink. Na platnici, ki jo je v sozvočju z vsebinsko naravnano stjo poezije opremil in oblikoval *Kazimir Rapoš*, se pojavlja v siju vijoličnih, sinjih in temnejših odtenkov. Knjiga *Neko noč, ko je v mestu snežilo* (Društvo Knjižna zadruha, Ljubljana 2007) se s sprejmo besedo *Andreja Arka* na zavihku platnic predstavlja kot (likovno) estetska in (literarno) umetniška igra svetlobe in teme noči. Branje pesniške zbirke sem doživela kot sprehod po pesniških pokrajinah, ki se zdaj v urbanem okolju mokrih ulic, praznih cest, avtobusne postaje in izložb ogrinjajo v

temni plašč noči, sna in sanj v pričakovanju zore in v nabiranju moči, spet drugač se odevajo v domišljjske obrise verzov, v katerih beremo o Sneguljčici, Rdeči kapici, vili, prince-si, kraljici gozda, a tudi (bolj neobičajno) o pre-stolonaslednici in baronici.

Toda noč ni samo temna: *“Stopnice/ se zableščijo v temi / Dotaknem se zidu/ za svojim hrbtom/ Za oknom na koncu hodnika/ zasveti polarni sij”*. Doživljanje narave v drugem sklopu je orisano s praviljično žlahtnostjo ali z namigi na predmetnost s pogosto rabo poosebitve (*“Dež/ vdira skozi kuhinjska okna/ in dviga pokrovice z loncev.”*). Pesnica estetsko uživa v (fizični in duhovni) lepoti, poleg običajno uporabljenih barv, zlasti bele kot sneg, sega po toplih barvah, kot sta rumena in oranžna, za katero lahko rečem, da je v poeziji manj običajna. V tretjem sklopu, uglasenem na ljubzensko tematiko, tako piše: *“Pojiš me/ blede oranžni cvet/ katerega nežne liste/ je nekoč posebrebil/ lesk divjega vetra”*, nadvse originalno pa zvenijo verzi: *“Stopala imaš/ gostoljubno rumena/ kakor kalužnice/ okoli ribnika. // Dlani imaš/ nežno rumene, / voljne kot mehko, / mazavo maslo. // Obraz imaš/ ognjevito rumen/ kot Sonce, ko pleše/ okoli Zemlje. // Predvsem pa imaš trdo/ rumeno*

srce, / ki se odbija/ kot žoga." Ko se pesnica odpoveduje ločilom, njena umetniška be-

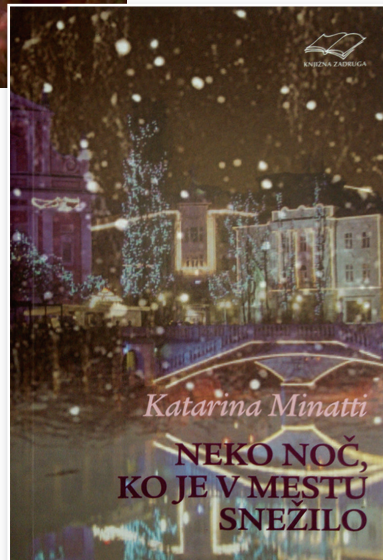


seda zazveni v bogatem naboru retoričnih figur, jezikovnih stilemov in metafor. Izraz se presenetljivo zaokroži z aliteracijjo, asonanco in rimo, v našo pozornost dregne paradoks (*„Počakati bo treba, / da večnost mine...“*) ali oksimoron (*nemi zvonovi*), bralko in bralca pritegne izvirna poosebitev umetelne, ustvarjalne noči in navdihujočih zvezd: *„Nežne, prosojne roke noči/ rišejo črne kroje. /... / Tanki svetli prsti zvezd/ šivajo mehko blago.“*

V drugem delu zbirke je po-

leg daljših, mestoma epsko
naravnanih pesmi opaziti
težnjo h kratkosti in

zgoščenosti, tudi v duhu življenjskih opažanj in ne-kakšnih ezopovskih maksim. Četrty sklop prinaša več pesmi, usmerjenih v besedno igrivost ali razgrajevanje pomenov (npr. *„Črna večerna obleka. / Črna obleka večerna. / Večerna črna obleka.“*), to pa se, kot že rečeno, ujame v duhovitost rime in igrivo glasovno slikanje konzontantov: *“in oprode oprodi oproda / sredi proda / čistijo oklepe*



*sluzi/ lužijo/ služijo/ jušni be-
luši/ jih drgnejo/ in si luščijo
bledo polt/ in se loščijo/ v tej*

mlačni luži". Ta pesniški postopek dojemam kot iskanje harmonije, skladnosti v razklanem in problematičnem svetu, o katerem govori tudi prozaično in dialoško zasukana daljša pesem o sobivanju v stanovanjskem bloku (sama predstavlja peti razdelek), kjer je – kot v tekoči sodobni družbi – navsezadnje vse relativno, saj se zaključí z verzoma *"in vaš strop so zame še vedno/ moša tla."* Besede pa je mogoče razumeti tudi kot pogumno zavzemanje za pravico do svobodnega bivanja. V pesmih zadnjih razdelkov odigrava prav posebno vlogo pisana "menažerija" (naj naštejemo nekaj literarno "manj izpostavljenih" živali – od žirafe, netopirja, ose, pikapolnice in podlasice do komarja, rakca in piranhe), tudi jež je lahko metafora manj prijazne noči.

Noč je jež
z razbeljenimi bodicami
in vročo črno kožo.

V sklepnih akordih bogate zbirke *Katarine Minatti* je čutiti hvaležnost za lepoto in smiselnost življenja. In zato kljub začetnim verzom zadnje pesmi (*"Nič več nimam povedati. / Ta nič/prhuta pred mano/ kot velik zelen ptič."*) verjamem, da ima pesnica v svoji poetični misli še veliko verzov, ki čakajo na pravi trenutek, da se obrušeni in zglašeni predstavijo bralstvu, željnemu poezije.

Majda Artač Sturman

SNG Nova Gorica / Abonmajska sezona 2019/2020

V ospredju človek, človeškost

Letošnja sezona se v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica se še ni popolnoma izpela, saj domači ansambel čakajo različna gostovanja, tudi v tujini (npr. na Cipru, kjer bodo dvakrat odigrali predstavo *Trojanke* v antičnih amfiteatrih, in na dnevih satire v Zagrebu), a direktorica Maja Jerman Bratec in umetniški vodja Marko Bratuš sta javnosti že predstavila program nove gledališke sezone v ponedeljek, 3. junija 2019. Vaje za dve predstavi že potekajo, prva premiera bo predvidoma že sredi septembra.

Tokratna predstavitev abonmajskega sporeda prihodnje sezone je bila v mali dvorani SNG Nova Gorica ob prisotnosti publike, ki je sprejela povabilo na to nenavadno novinarsko konferenco. Ta je želela biti tudi "poklon cenjenemu občinstvu", je dejala direktorica. Tak oblika naj bi postala stalnica. Na njej so nekateri člani igralskega ansambla SNG že prikazali drobne izseke iz predstav, ki bodo izoblikovale sezono 2019/2020 novgoriškega gledališča. Le-ta po besedah direktorice Maje Jerman Bratcec nima le umetniškega poslanstva, ampak tudi "nacionalno samobitno".

Tudi naslednja sezona bo potekala pod tremi pomembnimi obletnicami: 50-letnico profesionalnega novogoriškega gledališkega ustvarjanja (1969), 25-letnico nove gledališke stavbe (1994) in 15-letnico statusa narodnega gledališča (2004).

Preden je umetniški vodja prevzel besedo, da bi podrobneje predstavil repertoar, je direktorica poudarila uspešnost odhaja-

joče sezone in se zahvalila članom igralskega ansambla in vsem sodelavcem, pa tudi vsem gledalcem, ki so spremljali predstave. Marko Bratuš je povedal, da bo prihodnja sezona zelo obširna. Kot iztekačjoča tudi ta ne bo imela rdeče "krovne niti", ker sam vanjo ne verjame. Zanj je pomembna predvsem izmenjava med igralci in gledalci, zato bo v ospredju prihajajočih predstav človek. Šest premier se bo zvrsti-



Andrej Zalesjak in Marjuta Slamič

lo na velikem odru. Septembra bo prva premiera, in sicer *Zgodbe iz Dunajskega gozda* Odóna von Horvátha, ki se na prvi pogled zdi romantična zgodba, v resnici pa je grenka satira, v kateri vladajo neumnost in surovi nagoni. Naslov je povzet po Straussovem valčku, ki izraža brezskrbnost in lahkotnost, toda avtor je orisal precej bolj temno podobo Avstrije v 30. letih prejšnjega stoletja, v obdobju nacizma. Režiral jo bo Primož Ekart, drugič gost v SNG Nova Gorica. Za njo bo v oktobru krstna uprizoritev komedije Iztoka Mlakarja z delovnim naslovom *Tutošoma-*

to. Predstava bo nastala v koprodukciji Gledališča Koper in režiji Vita Tauferja. Duo Mlkar - Taufer je zasnoval že vrsto nepozabnih gledaliških uspešnic. Mlkar je navdih za besedilo dobil pri Shakespearovi *Ukročeni trmoglavki*. V njej bo kot vedno "polno zabavnih, burkaških situacij. Tekst je napisan v sočnem humornem dialektu, vse je začinjeno z značilnimi Mlkarjevimi songi. Predstavo bo v živo spremljal instrumentalni ansambel.



Tretja premiera na velikem odru bo v novembru, prva slovenska uprizoritev družinskega muzikala *Božična pesem* (Charlesa Dickensa, Ne Barlett) v režiji Ivane Dijas. Kot piše v programski knjižici (grafično zanimivi, a malce težko berljivi), je to prva zgodba v zgodovini (napisana 1843), ki se dogaja kot potovanje skozi čas, in ena najbolj priljubljenih o duhovnih sploh. Ti v božičnem času omehčajo še tako zakrknjena srca. Na novogoriški oder se v januarju 2020 vrača italijanska klasika z delom Luigija Pirandella *Pet oseb išče avtorja*. V njej se izrisuje žalostna zgodba likov, ki postopoma razkrivajo svoje življenjske travme. Besedilo je bilo kot "živo eruptivno gledališče ustvarjalnega razmisleka" že uprizorjeno v Novi Gorici l. 1985 v režiji Mileta Koruna, zdaj pa ga bo režiral Paolo Magelli, mednarodno uveljavljeni gledališki mojster, ki je bil že večkrat gost v novogoriškem gledališču.

/str. 14
IK

VPIS ABONMAJEV **Sezona 2019/2020** JUNIJA IN OD 2. DO 14. SEPTEMBRA 2019
CENEJŠI OGLED PREDSTAV IN DRUGE UGODNOSTI

BLAGAJNA GLEDALIŠČA: PON-PET 10.00–12.00 in 15.00–18.00, ob sobotah 10.00–13.00 ter uro pred začetkom predstav

Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta o povojnih taboriščih v Italiji

Zmaga življenjske volje in pozitivnih vrednot v tragičnih življenjskih razmerah

Koliko pozitivne življenjske energije in notranje moči so imeli Slovenci v povojnih italijanskih begunskih taboriščih, da so zmogli že takoj prvi mesec po prihodu v taborišče v izredno težkih razmerah ustvariti pravi čudež z organizacijo kakovostnih šol, prosvetnih večerov, igalskih skupin, pevskih zborov, tiskanja časopisov, verskega življenja?

To so se spraševali poslušalci ob predavanju zgodovinarke dr. Helene Jaklitsch, avtorice monografije *Slovenski begunci v taboriščih v Italiji 1945–1949*, ki je izšla v zbirki *Razpoznavanja* pri Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani in je doživela krstno predstavitev prav na večeru v organizaciji Društva slovenskih izobražencev in Knjižnice Dušana Černeta. Avtorico in predstavnika založbe dr. Aleša Gabriča je v imenu organizatorjev predstavil novinar Ivo Jevnikar.

Knjiga dr. Helene Jaklitsch je Slovencev po 75 letih razkrila zelo zanimiv pogled na zgodovinske dogodke iz slovenske preteklosti. Čeprav se sliši neverjetno, je avtorica morala pri svojem delu orati ledino: kot vemo, je bilo o tem aspektu naše zgodovine (usoda povojnih političnih beguncev) v Sloveniji dolgih 45 let prepovedano govoriti (čeprav je iz dokumentov razvidno, da je Udba pozorno sledila dogajanju, a je svoje dokumente kasneje uničila). O slovenskih emigrantih, ki se niso strinjali s komunistično vlado, pa se je smelo javno govoriti le v negativnem smislu.

Avtorica je zato morala iskati podatke v tisku iz begunskih taborišč, v arhivu Zedinjene Sloveni-

je v Buenos Airesu in Osrednjem zgodovinskem arhivu v ZDA; povzela je osebna pričevanja, osebne zapiske v dnevniki in pregledala osebne arhive. Prva pa se je o begunskih taboriščih Slovencev v Italiji dokumentirala v fondih uprave Združenih narodov za begunce UNRRA v New Yorku.

Ob podajanju podatkov predavateljice, ki so jih spremljale projekcije še neobjavljenih slik Lojzeta Erjavca, so se poslušalcem nazorno prikazali pred očmi dramatični dogodki iz leta 1945, posebnost tega predavanja (in monografije) pa je bila v tem, da je zadevalo samo usodo slovenskih beguncev v Italiji, česar ni prej nihče temeljito raziskal.

Ubežniki so pred komunističnim revolucionarnim nasiljem bežali v prvih dneh meseca maja 1945 preko Ljubelja na Koroško. Nekateri viri navajajo, da so zavezniki del slovenskih pribežnikov v dneh po 11. maju v raznih valih iz Koroške pošiljali v Italijo; iz Primorske so se v Italijo umikali tudi primorski politiki, duhovniki, goriški bogoslovci, prisilni mobiliziranci v nemško vojsko. Šlo je za 4000 do 5000 Slovencev. Med njimi je bilo 10 odstotkov otrok (na Koroškem pa je bilo v avstrijskih taboriščih okoli 6.000 slovenskih beguncev).

Značilnost taborišč v Italiji je bila razpršenost po ozemlju in stalna selitev iz enega taborišča v drugo (z razliko od avstrijskih, kjer so bili slovenski begunci lahko veliko bolj povezani med seboj). Zavezniki so jih razmeščali po taboriščih vzdolž skoraj celotnega škornja: od Moniga, do Servigliana, Forlija, Senigallije, Barlette, Ebolijske in dru-

gih manjših taborišč.

Najbolj številna skupnost je bila v Monigu pri Trevisu, saj je štela okoli 1.500 Slovencev. Prav to taborišče je najbolj povezano s tržaško stvarnostjo: več izmed teh Slovencev je kasneje šlo v

munizma.

Veliko je podatkov in pričevanj, da so se zavezniki, ki so upravljali taborišča, kaj kmalu prepričali o njihovi odličnosti. Tako v Monigu kot tudi v drugih taboriščih so se čudili, kako visoko



Foto damj@n

Trst, kjer so pomagali ustanovljati slovenske šole, ki jih je fašistična Gentilejeva reforma ukinila. Trije izmed njih pa so vse življenje, prav do smrti, oplajali tržaško slovensko kulturo s prosvetnim, literarnim in pedagoškim oziroma verskim udejstvovanjem. Gre za vsem tržaškim Slovincem dobro znana imena, za profesorje Jevnikarja, Beličiča, Peterlina in Teuerschuha, pa tudi inž. Schartha. Zanimivi so podatki o tem, da so voditelji taborišč na začetku imeli nekatere predsodke do pribežnikov (verjetno so jim iz komunistične Jugoslavije dali podatek, da gre celo za kolaborante). Toda že prve dni so ob stiku s slovenskimi begunci razumeli, da imajo pred seboj izjemne ljudi, med njimi zelo veliko izobražencev, ki so ostali zvesti krščanskim vrednotam, skratka, da je šlo za intelektualno elito, ki je pribežala pred nasiljem ko-

kakovostne šole so v hudih razmerah ustanovili že kar v prvih tednih bivanja. To dokazuje veliko podatkov, navedenih v knjigi, npr. ta, da je voditelj taborišča v Monigu pozneje obiskal slovenske taboriščnike, ki so se morali preseliti v taborišče v Servigliano.

Življenje v taboriščih je bilo zelo trdo. Ljudje so preživljali zelo hude trenutke ne samo zaradi bivanja v skupnih prostorih, pomanjkljive hrane, omejene svobode, pač pa tudi zaradi občutka negotovosti, zavesti, da se morada ne bodo vrnil v domovino in videli še kdaj svoje drage. A reagirali so z ustvarjalno energijo, vero v prihodnost, ki se kaže tudi v vodenju odličnih šol za mlade z namenom, da se bodo lahko vključili v življenje in napredovali. Izredno zanimiva je tudi zbrana dokumentacija o bogatem kulturnem življenju v Monigu, ki je slika dogajanja tu-

di v ostalih slovenskih taboriščih. Tako izvemo npr. za pevski zbor, ki ga je ustanovil bogoslovec Andrej Pogačar, v katerem so peli "tudi nekateri sijajni pevci iz predvojnega slovenskega akadem-

skega pevskega zbora France Marolt" in "sijajne pevke, sestre Fink". Zbor je imel svoj prvi nastop že 20. maja na prvem prosvetnem večeru, ki sta ga v garaži taborišča po podatkih iz knjige organizirala diplomirana slovenista, prof. Jože Peterlin in prof. Vinko Beličič.

Prosvetni večeri so se nato vrstili vsako nedeljo in še med tednom, saj je zanje vladalo veliko zanimanje. Zanimivo je, da so na njih organizirali tudi razne debate. Priredili so tudi dve večji akademiji, prvo 1. julija – ob koncu praznovanja desete obletnice Evharističnega kongresa (na njej so poleg drugih točk tudi zaigrali kratko igro z naslovom Sprava). Druga slovesna akademija je bila ob koncu šolskega leta, 30. julija (te se je udeležil tudi škof iz Trevisa).

Knjiga navaja, da je Peterlin kasneje skupno s prof. Jevnikarjem, prof. Beličičem in prof. Srečkom Barago odšel v Trst, kjer so jim zavezniki dali možnost, da ustanovijo slovenske šole. Omenja tudi, da je Peterlin svoje številne izjemne darove kasneje razdal med Slovenci v prosvetnem delu v Trstu z ustanovitvijo Radijskega odra, Slovenskega kulturnega kluba, revije Mladika, študijskih dnevnov Draga, Slovenske prosvete itd. Prof. Beličič je kasneje postal pesnik, učil je na tržaških višjih šolah in napisal učbenik, prof. Jevnikar je prav tako poučeval na slovenskih šolah, vsekoli pisal preglede slovenske književnosti, pri čemer so bila posebno pomembna poročila o zamejski in zdomski literaturi, ki je takrat drugi literarni zgodovinarji sploh niso omenjali.

V vseh taboriščih so bili duhovniki steber za versko življenje. V taborišču v Senigalliji je duhovnik Orehar npr. poročil najmanj 16 parov, krstil pa najmanj 14 otrok! Skrbeli so tudi za versko

življenje, saj je krajevni škof iz Trevisa npr. posvetil sedem diakonov, ki so se tja zatekli pred revolucijo; med njimi tudi Stan-ka Janežiča, ki je bil pozneje tesno povezan s Trstom, saj je v slovenskem zamejstvu maševal skoraj dve desetletji ter sodeloval pri kulturnih pobudah.

V prvih dneh junija je ta posvetitev vsem v taborišču v Monigu prinesla duhovno tolažbo. Toda v istih dneh so doživeli enega najhujših trenutkov, ko je mednje udarila tragična vest o vrnitvi razoroženih slovenskih ujetnikov in civilistov iz Koroške v Jugoslavijo, "ki so jih zavezniki predali Titu", in o grozovitem množičnem poboju. V svoj dnevnik je zapisala Marjana Batagelj pretresljive besede o žalosti zaradi pomorjenih sorodnikov: "... ženske tulijo, da je groza... moj Bog, je to mogoče?... V kapelo! Morda prav ta trenutek potrebujejo naše pomoči!". Zapisala pa je tudi, da jih je poveljnik Ewens celo okregal, češ "da nas je lahko sram, da tako nasedamo nasprotni propagandi".

Na ponedeljkovem večeru je bila med prisotnimi tudi hčerka enega izmed taboriščnikov, hči dr. Prijatelja, ki je bila leta 1945 petletna deklica, ki je v prvi osebi doživljala usodo beguncev in lahko obudila nekatere zelo zanimive osebne spomine: seveda se še dobro spomni, da se je morala s starši in brati nenehno seliti in se družina do odhoda v Argentino ni mogla nikjer ustaliti. S potovanja v zdomstvo skozi Nemčijo pa se ji je v otroški spomin vtisnila zanimivost, ki veliko pove o takratni povojni situaciji. Ker je Nemcem primanjlovala najosnovnejših dobrin, so lahko v zameno za limone, ki so jim jih v Italiji dali kot popotno hrano, dobili dragocene predmete, kot npr. šivalni stroj Singer ali pa kitaro za brata.

Iz vsega povedanega na predavanju so poslušalci lahko razumeli, da so Slovenci v povojnih taboriščih črpali notranjo moč in optimizem prav iz vrednot, v katere so verjeli: v prvi vrsti iz globoke vere; obenem pa tudi iz vere v demokracijo in iz ljubezni do Slovenije in slovenskega jezika.

P. in

Kratke

Tri mojstri fotografije v Trstu in Miljah

Do nedelje je na ogled v tržaškem Magazzino delle idee (med blagovnico Mirella in Mielo) razstava francoskega fotografa Roberta Doisneaua *Across the Century* (Skozi stoletje), avtorja znamenitega objema Pariških zaljubljenec. Od 10. do 19. ure, info www.magazzinodelleidee.it. V analognem in digitalnem Alinari Image Museum na Gradu sv. Justa je do konca avgusta pregledna razstava bizjaškega fotografa Maurizia Frullanija *Iter in fabula* (Potovanje skozi pripoved), ki vsebuje krasne črno bele afriške, afganistanske in indijske stvaritve, pa tudi zadnje umetnikove vizionarne sodobne alegorije. Od torke do nedelje, med 10. in 13. ter 16. in 19. uro. Info za skupinske obiske idr.: tel. 040631978, 040305133, www.imagemuseum.eu. V miljskem muzeju sodobne umetnosti Cara' je odprta do 7. julija razstava *Natura, fra splendori e ferite* (Narava, med čudesi in ranami). Stefano Ciol, sin znamenitega Elia) predstavlja poetične črno bele elegije in barvne reportaže o naravnem razdejanju furlanskih gozdov. Urnik od torke do petka: 18-20, sobota 10-12 in 18-20, nedelja 10-12, www.photoimago.com in www.benvenutiamuggia.eu. Več o razstavah in posnetke se dobi v članku Davorina Devetaka na naši spletni strani.

Sesljan / Pravljice pod senčnikom

Po dolgem šolskem letu so se končno prismejele počitnice, ki s seboj prinašajo tudi sproščujoč oddih ob morju. Marsikateri otrok iz Tržaške, pa tudi Goriške bo preživel vroče dni na sesljskani plaži. Tam ga bodo ob petkih pričakala tudi pravljčna doživetja. Oddelek za mlade bralce pri Narodni in študijski knjižnici je tudi letos poskrbel za Pravljice pod senčnikom. Knjižničarki bosta pod velikim, dobro vidnim senčnikom pripovedovali vznemirljive morske, gusarske ... dogodivšine pravljčnih junakov. Potem pa bodo mali poslušalci lahko izdelali spominček, ki jih bo predvsem v mrzlih zimskih dneh popeljal spet v tople objem poletja. Pod senčnikom si bodo otroci lahko izposodili tudi vabljive knjige, polne pustolovskih doživetij, risanke in priročnike. Pravljice pod senčnikom bodo nestrno čakale male poslušalce **ob petkih ob 10.30** pri glavnem vhodu v kopališče Castelletto. Prva bo na vrsti v petek, **21. junija**, preostale ji bodo sledile **28. junija, 5. julija, 12. julija, 19. julija, 26. julija, 2. avgusta, 23. avgusta in 30. avgusta**. Dodatne informacije lahko dobite na tel. štev. 040 9896153 ali pišete na elektronski naslov mladinskioddelek@knjiznica.it / IK

TRST Zasedanje ministrov za zunanje zadeve SEP

Želijo si boljšo Evropo

Po odprtju novih prostorov generalnega konzulata Republike Slovenije ter sestanku s predsednikom FJK Massimilianom Fedrigo ter z zastopniki Slovencev v Italiji se je minister za zunanje zadeve dr. Miro Cerar ustavil še en dan na Tržaškem, in sicer udeležil se je vsakoletnega plenarnega zasedanja ministrov za zunanje zadeve Srednjeevropske pobude (SEP). Na zasedanju, ki je potekalo v prostorih Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine na Trgu Unita', so bili, poleg Mira Cerarja in italijanskega ministra Enza Milaneseja, prisotni ministri za zunanje zadeve Etjen Xhafaj in Gent Cakaj (Albanija), Oleg Kravchenko (Belorusija), Igor Crnadak (Bosna in Hercegovina), Georg Georgiev (Bolgarija), Marija Pejčinović Burić (Hrvaška), Nikola Dimitrov (Slovena Makedonija), Srđan Darmanović (Črna gora), Piotr Wawrzyn (Poljska), Ales Chmelar (Česka), Maria Magdalena Griore (Romunija), Ivica Dačić (Srbija), Lukas Parizek (Slo-

vaška), Peter Szijjarto (Madžarska).

Pobuda je nastala novembra 1989, skoraj takoj po padcu železne zavese, ki je po drugi svetovni vojni razdeljevala Evropo na dvoje. Zamislil si jo je tedanji italijanski minister za zunanje zadeve Gianni De Michelis. Začetno so jo sestavljale štiri države (Italija, Jugoslavija, Madžarska in Avstrija). V letih je število naraslo in doseglo 17 članic.

Na tiskovni konferenci, ki je potekala po zasedanju, sta italijanski minister Enzo Moavero Milanesi, ki je predsedoval letošnjemu zasedanju, ter črnogorski minister Srđan Darmanović, ki bo predsedoval naslednje leto, povedala, da je

bilo srečanje pozitivno in zelo produktivno. Sodobna Evropa živi v času miru in ta mir je treba ohraniti, prav tako blagostanje evropskih državljanov. Za te dejavnike skrbi tudi SEP, ki združuje 17 držav, ki so različne v jeziku in kulturi, a imajo pomembne skupne cilje, sta

bira, saj je mesto simbol prepletanja različnih kultur. Letos je postalo tudi mesto pomembnega akta, saj so ministri podpisali Tržaško deklaracijo, ki vsebuje deset pomembnih točk. Točke zadevajo varnost državljanov in boj proti kriminalu, sodelovanje in koordinacijo z najvišjimi evropskimi institucijami, trajnostni razvoj ter obrambo okolja in kulturne dediščine. Pomembna točka zadeva tudi mlade generacije, ki si zaslužijo posebno pozornost, saj bo prihodnost naših skupnosti odvisna od njihovih perspektiv. Za mlade bodo imeli posebno "agendo" s pobudami, ki bodo namenjene mladim državljanom.

"Ta deklaracija je naša SEP, organizacija, ki zna skupno delati in ki si želi boljšo Evropo ter varno sodelovanje in sobivanje, ki gleda na prihodnost in dobrobit svojih državljanov", je sklenil minister Milanese.

MČ



Foto Montenero

poudarila ministra. Lokacija mesta Trst ni bila naključna iz-



Sklepni posvet o jusih in srenjah

Jusarji naj zdaj izkoristijo zakon

V zadnjih mesecih smo poročali o pomembni pobudi Agrarne skupnosti, Krožka Anton Gregorčič in Deželne koordinacije skupne lastnine. Preko projekta Zastavimo skupne moči za skupne cilje, ki ga v lanskem in letošnjem letu izvaja Krožek Anton Gregorčič s finančno podporo Dežele FJK, je Agrarna skupnost lahko organizirala zelo zanimiva in pomembna informativna srečanja o pravnih vidikih srenj



Foto MC

in jusov. Zadnje srečanje oz. sklepni posvet je potekal v petek, 14. junija, v dvorani deželnega sveta FJK v Trstu. Na posvetu so sodelovali vedno prisoten odvetnik Peter Močnik - kateremu gre

glavna zasluga, da je Vrhovno sodišče končno dalo prav jusarjem -, odv. Mitja Ozbič, odv. Roberto Mazza, odv. Raffaele Volante, dr. Nevenka Bogataj in predsednik Državne konzulte skupne lastni-

sma jo končno dočakali, in kako je lahko naša skupnost močnejša, če vsi sodelujemo, saj kot posamezniki štejemo bolj malo. Prav tako so tudi govorniki prikazali, kako je prišlo do uspešnega raz-

ne dr. Marian Marcello. V uvodu sta pozdravila predstavnik Agrarne skupnosti Karlo Grgič in deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki je poudaril, kako je pomembno izkoristiti to pravico, ki

mativna srečanja zelo pomembna, kajti osveščajo ljudi, da lahko na najboljši način izkoristijo in uveljavljajo zakone, ki so jim končno naklonjeni.

MC

SLORI Predstavitev zbornika o Slovencih v FJK

Objemni prostor naj bo kraj srečevanj

V petek, 14. junija, je Slovenski raziskovalni inštitut v deželni dvorani Tessitori v Trstu predstavil zbornik prispevkov projekta *Zamejski, obmejni, čezmejni: Slovenci v Furlaniji - Julijski krajini deset let po vstopu Slovenije v šengensko območje*. Na srečanju, ki ga je povezoval podpredsednik Tržaškega novinarskega krožka Luciano Santin, so sodelovali direktor SLORI Devan Jagodic, vodja projekta Štefan Čok, profesor na univerzi v Trstu Moreno Zmago in koordinatorka programa Kinoatelj Mateja Zorn. Luciano Santin je v uvodu naredil kratek zgodovinski pregled in povedal, kako je naše območje od nekdanjih težišč kulturnih skupin in ekonomije, ki na takem občutljivem območju nujno potrebuje evropske vred-

note združenja. Ta prostor mora ostati točka srečanja in ne konfliktov; proces sodelovanja in skupnega sobivanja se mora nujno nadaljevati, je povedal Santin. Direktor Devan Jagodic se je najprej zahvalil vsem sodelujočim partnerjem pri projektu, predvsem za skupna srečanja in seminarje, na katerih so se kritično dotaknili vprašanj in iz- zivov na temo odprave mejnega nadzora ob vstopu Slovenije v šengensko območje. Obravnavali so jih seveda pretežno z vidika sloven-

ske narodne skupnosti v Italiji. Med srečanja so skušali spodbujati predvsem poglobljeno razpravljanje o možnostih in priložnostih, ki jih sodobna odprta meja omogoča, a so bile doslej premalo izkoriščene. Vodja projekta zgodovinar Štefan Čok je poudaril, kako so se v projektu hoteli soočiti tudi z italijanskimi sogovorniki, s tistimi v matični državi in tudi iz Avstrije. S pomočjo Kinoateljja in zbrano skupino mladih so zbrali pričevanja in skušali razumeti občutke ljudi, ki živijo ob meji, ter sestavili tudi posnetek. Srečanje je bilo zelo zanimivo, pravi zgodovinar, saj je bila sku-

pina mladih zelo navdušena nad tem projektom. Zvedeli so veliko zanimivega, česar nove generacije sploh ne poznajo, saj ne čutijo več meje in so preseščeni, ko slišijo, kako so ljudje živeli ob njej še pred kratkim. Več podrobnosti o sestavi posnetka je razkrila koordinatorka programa Kinoatelj Mateja Zorn. Na koncu pa je spregovoril še prof. Moreno Zago, ki je s študenti sociologije pripravil zanimive raziskave, vključene v zbornik. Prva študija je o mejah šengena, druga pa o občutku meje in povezanih čezmejnih obnašanj, stikov in skrbi.

MC



Foto MC

Zanimiv večer v koprski knjižnici Srečka Vilharja

Pomembna dogajanja v treh sosednjih pristaniščih

Ob koncu maja je bilo v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja v Kopru srečanje z uredništvom tržaške revije Mladika, v režiji uredništva Mladike, Osrednje knjižnice Srečka Vilharja, Kulturnega kluba Istra, Zavoda za kulturo in izobraževanje Vita, Časnika Primorski odmevi in Spletnega portala Obalainfo. si. Na njem sta odgovorni urednik Marij Maver in član uredniškega odbora Ivo Jevnikar odprla večer s kratko predstavitvijo zadnje številke Mladike (3/2019), novinar Radia Trsta A Andrej Černic in istrski publicist Milan Gregorič pa sta razgrnila prisotnim razvojno dogajanje v treh sosednjih pristaniščih (Trst, Reka, Koper), s poudarkom na zgodovinsko prelomnih dogodkih, pred katerimi stoji pristanišče Trst, čemur je zadnja številka Mladike tudi namenjena.

V zvezi z vlaganji v pristaniško infrastrukturo izstopajo iz povedanega na predstavitvi predvsem naslednje pomembnejše ugotovitve. V Trstu potekajo velika vlaganja s strani dežele FJK in zasebnih strateških partnerjev, domačin in tujih, npr. v izgradnjo nove logistične platforme pod Škednjem, vključno z VIII. pomolom (300 mio evrov), ter v povečanje VII. pomola (188 mio evrov), s čimer bi se kapacitete za pretovor kontejnerjev, te paradne discipline sodobnega pomorskega transporta, povečale od sedanjih 900.000 na 1,300.000 TEU in bi s

razumom, sklenjenim s kitajsko družbo China Corporation Cunstruction Company (CCCC), postaja Trst pomorska konica na jadranski "svilni poti" za prodor v Srednjo in Vzhodno Evropo. To med ostalim pomeni dodatne kitajske investicije v pristaniško in prometno infrastrukturo, vstop tržaškega pristanišča kot družabnika v velik intermodalni center, ki ga CCCC načrtuje v Košicah na Slovaškem (100 ha), na tromeji z Ukrajino in Madžarsko, in morebitno sodelovanje tržaškega pristanišča v naložbah na Kitajskem. Reka je prav tako s sredstvi države in tujih zasebnih strateških partnerjev ravnokar povečala kapacitete kontejnerskega terminala na Brajdici (150 mio evrov), končuje nov kontejnerski terminal na zagrebški obali (170 mio evrov) in izvaja pripravljalna dela za tretji kontejnerski terminal v Kuljanovem v Bakarskem zalivu, s čimer naj bi v naslednjem desetletju s svojimi kontejnerskimi kapacitetami prehitela celo Trst in mu iztrgala primat na Jadranu. Hkrati je po podatkih medijev padla odločitev za izgradnjo plinskega terminala na otoku Krku, v vrednosti nič manj kot 500.000.000 evrov, ter se je na mednarodni razpis prijavilo sedem potencialnih investorjev iz vrst svetovno znanih podjetij s področja energetike. Luka Koper pa s svojimi skromnimi sredstvi in krediti v vrednosti okrog 180 mio evrov (podatek neprever-

jen, prip. avt.) in ob velikih dosedanjih ovirah s strani MO Koper povečuje kapacitete kontejnerskega terminala (I. pomola) z dosedanjih 850.000 na 1,150.000 TEU in bo tako zaostala za Trstom in Reko. Izgradnjo drugega kontejnerskega terminala na I. pomolu pa smo ji preprečili, med ostalim tudi z ustanovitvijo občine Ankaran.

V zvezi z železniško povezavo z zaledjem sta Italija in Avstrija v zadnjih nekaj desetletjih s posodobitvijo proge po Kanalski dolini in izgradnjo novega odseka hitre proge Celovec - Graz usposobili za visoke hitrosti okrog 500-kilometerski železniški koridor Trst - Dunaj, prek katerega bo Trst, po bližnjici, povezan s hitrimi progami z bogatim blagovnim bazenom (Graz, Dunaj, Budimpešta, Bratislava, Praga idr.), ki je doslej v veliki meri gravitiral na Koper. Hrvaška hiti s posodobitvijo proge Reka - Zagreb - Botovo na Madžarski meji (270 km) in na nekaterih odsekih že polaga drugi tir, na ostalih pa projektira traso, izdeluje tehnično dokumentacijo in razpisuje natečaj za izvajanje del. Slovenija pa v zvezi s svojim nerednim 27-kilometerskim tirom Koper - Divača že dve desetletji zajema vodo z rešetom ter se je na koncu, kljub tehtnim kritičnim opozorilom stroke in širše javnosti, odločila za novo enotirno progo, in to po najdražji in tehnično ter časovno najzahtevnejši trasi. Z vsem tem se ustvarjajo pogoji, da bo Luka Koper v naslednjih desetletjih potisnjena v drugorazrednost, potem ko je v dobrem pol stoletju svojega obstoja s svojo profesionalnostjo po obsegu tovorov, če odmislimo tekoča goriva, pustila za seboj obe pristanišči z večstoletno tradicijo.

Milan Gregorič

Obvestila

OPLA v soorganizaciji z Občino Dolina in s Srenjo Boljunec organizira SEJEM na Gorici v Boljuncu v sklopu praznovanja vaškega zavetnika sv. Janeza Krstnika 21., 22. in 23. junija. Urnik sejma: petek, 21. 6.: od 16.00 do 19.00, sobota, 22. 6., in nedelja, 23. 6.: od 10.00 do 19.00. Pester kulturni program bo obsegal otroški lov na zaklad in nastop Pihalnega orkestra Breg. Toplo vabljeni.

Omenjeni prireditelji organizirajo v sklopu istega praznovanja tudi RAZSTAVE na sedežu Srenje, v prostorih mladinskega doma in v gostilni na Gorici v Boljuncu. Urnik razstav: petek, 21. 6.: od 16.00 do 19.00, sobota, 22. 6., in nedelja, 23. 6.: od 10.00 do 19.00, ponedeljek, 24. 6.: od 10.00 do 12.30 in od 16.00 do 20.00. Toplo vabljeni.

Darovi

V spomin na Sandija De Luiso daruje Mirjana, Oliva in Doro, druž. Pasarit, Nadja, Marjo, Boži, Marta, Ida in Ivica 100 evrov za svetoivanski Marijin dom in 100 evrov za svetoivansko župnijsko Vincencijevo konferenco.

V spomin na Sandija De Luiso daruje družina 50 evrov za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

Misijonski krožek Rojan je prejel:

Nabirka v Rojanu ob koncu šmar-nic - za misijone: 100 evrov.

UMM za patra Jožeta Mlinariča-Ruanda 50 evrov in za patra Lojzeta Podgrajška-Malawi 50 evrov.

NN za misijone: 100 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948

Codice BIC: CCTSIT2TXXX

Misijonski krožek Rojan

ul. Cordaroli 29

34135 Trst

Občni zbor Slovenske prosvete

Priložnost za srečanje včlanjenih društev

V četrtek, 6. junija 2019, je bil v Peterlinovi dvorani v Trstu redni letni občni zbor Slovenske prosvete. Občni zbor ni bil volilnega značaja, je pa vsekakor odlična priložnost za srečanje odbornikov in predstavnikov vseh včlanjenih društev, da se med seboj bolje spoznajo, se pogovorijo in diskutirajo o splošni problematiki kulturnega delovanja na Tržaškem, si izmenjujejo mnenja in ne nazadnje tudi predlagajo kakšne skupne pobude.

Pred začetkom uradnega dela so se udeleženci na občnem zboru občuteno spomnili preminulega Aleksandra De Luisa, ki je bil dolga leta aktiven član slivenske kulturne skupnosti na Tržaškem in tudi odbornik Slovenske prosvete in Knjižnice Dušana Černeta.

Dogajanje na večeru je bilo običajno: udeleženci so najprej izvolili predsednika (Mitja Petaros) in tajnika (Neža Kravos) občnega zbora, saj je po pravilih nujno, da prvi vodi zasedanje, druga pa je zadolžena za zapisnik. Nato je bila beseda dodeljena predsedniku Slovenske prosvete iz Trsta Mariju Maverju, ki je podal letno poročilo delovanja, a da ne bi bilo to predolgo, se je med svojim podajanjem osredotočil na razne glavne točke lanskega delovanja in je raje opustil bolj običajne zadeve. Izpostavil je lepo praznovanje 70-letnice Slovenske prosvete, na katerem so sodelovala skoraj vsa včlanjena društva in je imelo svoj vrhunec na tradicionalnih jesenskih študijskih dnevih Draga na Opčinah; praznovanje si je zamislila in režirala Maja Lapornik. Tudi vrhunski koncert, ki sta ga imela mezzosopranistka svetovnega slovesa Bernarda Fink in bas-baritonist Marko Fink (ob spremljavi pianista Anthonyja Spirija) v mali dvorani tržaškega gledališča Verdi junija lani v sklopu projekta Brez meja in torej tudi obeležja 10-letnice vstopa Slovenije v schengensko območje (kjer niso več predvidene mejne kontrole), je imel odličen uspeh. V sklopu projekta je Slovenska prosveta tudi izdala knjigo Milana Gregoriča *Evropa vstani in obstani*, ki je zelo zanimiva, saj poglablja pogled v današnjo Evropo in tudi v migrante ter nova verstva, ki se že nekaj

časa pojavljajo v Evropi. Knjigo so večkrat predstavili in že razdelili skoraj vseh 800 natisnjenih izvodov. Ob teh zlahtnejših dogodkih so lani pri Slovenski prosveti nadaljevali ustaljeno delovanje in koordiniranje včlanjenih društev. Na občnem zboru so nato spregovorili predstavniki včlanjenih društev, teh je bilo prisotnih kar 16, pet društev se je za odsotnost opravičilo, a so poslali pisno poročilo o opravljenem delu (na 28 članov SP). Udeležencem se je razgrnila podoba kulturnega delovanja na najrazličnejših področjih, od pevskega oziroma zborovskega delovanja do gledaliških predstav (bodisi za mladino kot za odrasle), predavanj, srečanj, strokovnih posvetov, vzgojnih in pedagoških; poročila letne dejavnosti društev so bila res izredno bogata in raznolika. Krajši razpravi o vsem povedanem je sledil prikaz obračuna leta 2018, ki ga je podala blagajničarka Slovenske prosvete Neža Kravos, nato je nadzorni odbor izrazil svoje mnenje glede obračuna, prikaz obračuna za letošnje sončno leto in odobritev le-teh. Po opravljenih "birokratskih dolžnostih" je na občnem zboru pozdravil predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, ki je izpostavil pomen delovanja Slovenske prosvete iz Trsta in pohvalil referate in delavnost raznih društev. Sledila sta krajša umirjena debata o načinu plačevanja članarine včlanjenih društev in poziv vsem na izredni občni zbor, ki bo potreben, ko bo država Italija dokončno zaključila reformo tako imenovanega "tretjega sektorja" in raznih seznamov, v katere bo verjetno obvezen vpis vseh društev, ki delujejo na kulturnem in socialnem področju po državi.

Občni zbor Slovenske prosvete se je končal v poznih večernih urah, nekateri udeleženci so se ob sproščenem pogovoru še nekaj časa zaustavili v društvenih prostorih v ul. Donizetti v Trstu, da bi izkoristili priložnost soočanja med predstavniki društev, stekla je tudi izmenjava mnenj, kako bi si lahko društva med sabo pomagala v času, ko je družbenega življenja med Slovenci vedno manj.

MAP

Generalni konzul RS gost v Benečiji

O odnosih z italijansko državo in deželno upravo

Vsredo, 5. junija 2019, je bilo na sedežu KD Ivan Trinko v Čedadu srečanje z generalnim konzulom Republike Slovenije v Trstu Vojkom Volkom, in sicer o temi *Slovenci v prostoru Alpe-Jadran med preteklostjo in sedanjostjo*. Prireditelja sta bila SKGZ za Videmsko pokrajino in tednik Novi Matajur. Primorskega diplomata je intervjuval novinar Rudi Pavšič, občinstvo pa je lahko v živahnih posegih spoznalo veleposlanika, ki je služboval na Balkanu, v Rimu in Zagrebu ter je zato odličen poznavalec naše dežele in našega političnega dogajanja.

Volk je spregovoril o Sloveniji in Evropi po nedavnih volitvah in pred njimi; poudaril je, da do Evrope nikakor ne smemo biti negativni, saj obstaja država, ki so, v nasprotju z Italijo, našle tu priložnost za rast in razvoj. Med temi je nedvomno Slovenija, ki se lahko postavlja z nizko nezaposlenostjo, zavidljivo gospodarsko rastjo, ki je med najboljšimi v Evropi, ter odličnimi inovativnimi projekti, ki jih uresničuje ravno zaradi evropskih prispevkov. Volk je spregovoril tudi o italijanski politiki, predvsem na deželni ravni, ter o odnosih med Slovenijo in Italijo ter

med Slovenijo in Furlanijo Julijsko krajino. Spoznali smo ga v luči odprtega in živahnega diplomata, ki zna sodelovati brez predsodkov in političnih zadržkov. V sogovorniku zna najti predvsem sočloveka. Čeprav sam priznava, da sicer dobri odnosi med sosednjima državama niso dosegli nivoja, ki bi ga lahko označili za model evropske integracije, gleda zelo pozitivno na odnose ob meji ter na možnosti za uresničevanje skupnih investicij v korist ljudem na tej in oni strani nekdanje črte. Vojko Volk je glede provokacij posameznikov, ki na žalost občasno še kalijo medseboj-



no sožitje, zelo strpen in racionalen. Pravi, da jih je treba enostavno prezreti in prepričati sovraštvu, da bi prevladalo nad razumom in spravo. Veleposlanik je spregovoril o slabih trenutnih možnostih vstopa Srbije in ostalih držav nekdanje Jugoslavije v Evro-

po, tudi glede na negativno izkušnjo s sosednjo Hrvaško. Odnose med Italijo in Slovenijo je ocenil za dobre, kljub pojavljanju občasnega nezaupanja in vračanja v preteklost. Ob tem je izrazil upanje, pa tudi prepričanje, da bosta znali obe državi prihodnje le-

to skupaj, na slovesen, hkrati pa za prihodnost vzpodbuden način obeležiti 100-letnico požiga Narodnega doma.

Preteklost ne sme prehudo obremenjevati naših prizadevanj za prihodnost, poudarek pa mora biti vedno na razvoju in družbeni rasti. Prav v tem okviru sta tako Pavšič kot Volk spregovorila o težkem trenutku, ki ga doživlja Benečija, ter o pomoči, ki ji jo lahko Slovenija nudi v okviru turističnih in gospodarskih načrtov.

Srečanja s slovenskim diplomatom se je udeležila tudi odbornica za kulturo čedajske občine Angela Zappulla, ki je prisotne pozdravila in poudarila pomen sodelovanja med občinsko upravo in slovenskimi organizacijami.

Suzi Pertot

KULTURNI DOM GORICA Predvajanje dokumentarca

S srcem v Benečiji

Srcem v Benečiji je naslov polurnega dokumentarnega filma, ki sta ga Erika in Jure Škrlep tankočutno posnela o Francu Jerončiču, očetu pri nas poznane trenirja Zorana Jerončiča. Premierno si je film ogledalo v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici, v torek, 28. maja 2019, ob prisotnosti protagonista, ki je kljub častitljivi starosti še čil in zdrav in še smelo rezbari v svoji domači mizarški delavnici. Na večeru je bila navzoča tudi Martina Repinc, odgovorna urednica slovenskega programskega oddelka Radia Trst A. Dokumentarec je namreč nastal v produkciji Deželnega sedeža RAI za Furlanijo Julijsko krajino - Slovenski program in v realizaciji Video prod. o. o. Film, ki takoj odnese

gledalca v osrčje Benečije s pesmijo Beneških fantov ob zvoku harmonike z značilnim otožnim benečanskim melosom, bodo predvajali tudi na slovenskem te-



Erika Škrlep, Franc Jerončič in Martina Repinc

levizijskem programu Rai, v Benečiji pa na postaji Topolovo. Tudi s televizijo Koper so že domenjeni, je povedala Repinčeva, ki upa, da se bo zanj zanimala tudi RTV Slovenija. Dejala je, da je Jerončiču v polurni film uspelo

strniti skoraj stoletno zgodovino svojega življenja in zgodovino vasi ob meji. Sam je doživel kar nekaj meja, ki so nastajale, a tudi padale. Z veseljem je dočakal dokončen padec meje, ko se lahko prosto sprehajamo po tem območju.

O nekdanjem obmejnem življenju teče pripoved v dokumentarcu, ki živo prikazuje, kako so bili z Benečijo zmeraj tesno povezani prebivalci vasi Kostanjevica na odročnem Kolovratu nad Kanalom ob Soči, kjer se je Franc Jerončič rodil l. 1923. Jerončič razkriva svojo srčno navezanost na Beneške doline. Iz rojstne Kostanjevice je namreč čudovit razgled na sosednjo Benečijo. To lepo, a večkrat v otožnost odeto pokrajino s hribi in dolinami je sam vzljudil ob mladih nog. Odraščal je, ko je Benečija hudo občutila pritisk fašističnega škornja.

/ str. 15
IK

Sovodnje ob Soči / Odprtje razstave 1918 – 2018 Odpri srce in podaj roko!

V Kulturnem domu Jožef Češcut v Sovodnjah ob Soči je bilo v soboto, 15. junija 2019, odprtje razstave *1918 – 2018 Odpri srce in podaj roko!*. Razstavo, ki je nastala ob sovo-

denjskem občinskem prazniku, sta priredila kulturno društvo Sovodnje in Dolenjski muzej Novo mesto, pokroviteljstvo pa so dali Ministrstvo za kulturo RS, SKGZ, ZSKD, Občina Sovodnje ob Soči, ZKB, podjetji Grafica Goriziana in Tomsic Srl.



Na dvorišču za sovo-

denjskim kulturnim hramom se je v soparnem sobotnem večeru zbrala lepa množica ljudi, ki je z zanimanjem prisluhnila uvodnemu pozdravu predsednice kulturnega društva Sovodnje Valentine Nanut, katera je razložila pomen razstave za sovo-

denjsko vas: **"Razstava nam je še posebno dragocena, saj odkriva zgodovino naše vasi in prednikov nekaterih naših sovaščanov"**. Podžupan in odbornik za kulturo občine Sovodnje Erik Figelj je prisotne pozdravil tudi v imenu župana Luke Piska. Med drugim je poudaril pomen vzdrževanja pozitivnih čezmejnih odnosov z matično domovino, z bližnjo občino Miren - Kostanjevica in občino Škofja Loka, s katero je sovo-

denjska občina pobratena, in ustvarjanja novih prijateljskih vezi tudi z ljudmi, ki so zemljepisno gledano bolj oddaljeni, na katere pa

polnjujeta. Razstava *1918, ali nam prinese MIR? Dolenjska in Dolenjci med prvo vojno* prikazuje življenje na Dolenjskem med prvo svetovno vojno - se pravi obdobje in območje, na katerem so živeli nekaj let kot begunci prebivalci Goriške in seveda tudi tisti z območja Sovodenj. Ta razstava, ki je bila postavljena v Dolenjskem muzeju v Novem mestu, ima tudi podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Razstavo *Sovodnje v veliki vojni* pa sestavljajo fotografije izvedenca o prvi svetovni vojni v naših krajih, Mitje Jurna, ki predstavljajo vasi in okraje v občini Sovodnje ob Soči med vojno in takoj po njej. O življenjski izkušnji sovo-

denjskih beguncem je spregovorila kustosinja Dolenjskega muzeja Novo mesto Marjeta Bregar, ki je sobotni dogodek simbolično vključila v projekt *Poletna muzejska noč*, ob kateri v Sloveniji tradicionalno kar 83 muzejev na široko odpira vrata obiskovalcem od 18. do 24. ure. Do sodelovan-

Katja Ferletič

Od 21. do 27. julija Tolminsko Sotočje pripravljeno za Metaldays

V drugi polovici julija se bo na tolminsko Sotočje vrnil festival Metaldays, ki bo tudi letos gostil velika imena metal glasbe. V Tolminu si bodo namreč od 21. do 27. julija na treh odrih vrstile

obiskovalcev iz skandinavskih držav tudi ljubitelje težkometalnih zvokov iz sosednje Italije, Španije, celo iz Japonske, slovenskih gostov je po navadi približno četrtnina vseh obiskovalcev.



znane metal skupine, kot so Arch Enemy, Dimmu Borgir, Dream Theater, Finntroll, Hypocrisy, Tarja, Architects, Tiamat in veliko drugih. Obilica skupin bo tudi letos privabila pestro množico gostov, poleg tradicionalno nemško govorečih in

Ob dobri in ostri glasbi ponuja Metaldays še veliko drugih zanimivih spremljevalnih dejavnosti, kot so kopanje, ohladitev in sproščanje v Soči in Tolminki, različne stojnice, veliko raznolikost hrane in celo priložnosti za poroko. Na festivalnem območju je z

vstopnico tudi letos mogoče brezplačno kampiranje. Ob tako žgoči glasbi se bodo prilegli tudi joga, masaža in metalski fitnes, za bolj zabavni del pa bodo poskrbela športna tekmovanja. Metaldays vsako leto svojim obiskovalcem omogoča tudi srečanje s člani posameznih skupin, ob tako unikatnem ob-

festivalskem programu, pa bodo lahko obiskovalci hrano in pijačo kupili na stojnicah ter bližnji diskontni trgovini. Dodatna atrakcija festivala je seveda lokacija, ki ponuja pravo malo oazo v naravi - organizatorji zelo skrbijo za okolje in so nagrajeni s priznanjem A Greener Festival Award. Obiskovalci festivala Metaldays so v Sotočju, ki se vsako leto za teden dni spremeni v pravi metalski raj, vedno dobrodošli, saj

so dobri gostje in doslej z njimi Tolminci še niso imeli težav. Festival, ki poteka v objemu narave, predstavlja pravi turistični utrip, ki prenaša ime Tolmina, slovenske festivalske prestolnice, po Evropi in tudi izven nje.

Kat

Vlada trmasto zoper odločitev ustavnega sodišča

Še o financiranju javnih in zasebnih osnovnih šol

Etična in moralna dolžnost časnikarjev, ki oblikujejo ali usmerjajo javno mnenje, je, menim, tudi v tem, da varujejo in razlagajo pravice in dostojanstvo najbolj prizadetih posameznikov in slojev v družbi in državi. V Sloveniji zato v tem času kaže obravnavati stiske in usode sto tisočev ljudi, ki nimajo dovolj prejemkov za plačilo že kar zlovesčih položnic, ki na njihove naslove prihajajo vsak dan. "Če ne boste plačali v roku, vas bomo rubili", navadno upniki kar po telefonu sporočajo ljudem, ki ne vedo, kako bodo lahko preživeli s plačo ali pokojnino, ki znašata v povprečju od 400 pa tja do 650 evrov. Čedalje več je primerov, da se posamezniki zaradi nizkih plač nočejo zaposliti in raje prejemajo socialno pomoč, ki je skoraj tolikšna, kot znašajo najnižje plače v Sloveniji. To se dogaja v obdobju, ko je ponudba delovnih mest velika. Med najbolj perečimi temami v Sloveniji je varnost ljudi ob meji, to zaradi nenehnega prihajanja in nasilja nezakonitih migrantov. Premier Marjan Šarec in minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar vztrajno trdita, da je varnost prebivalcev ob slovenski južni meji, to je na meji s Hrvaško, dobra in ni ogrožena, vendar njune trditve pomenijo norčevanje iz ljudi.

Poznavalci razmer zatrujejo, da policija prestreže le manjši del ilegalnih migrantov. Morda okoli deset, kvečjemu dvajset odstotkov. Večina pa brez težav in večjih ovir prekorači hrvaško-slovensko mejo. Na slovenski strani pa migranti vlamljajo v različne objekte, se hranijo z ukradeno hrano, ob tem pa nadaljujejo pot v notranjost Slovenije. Sledi njihova prošnja za azil, kar omogoča lagodno življenje na slovenske stroške. Ko se utrudijo ali naveličajo s statusom prosilca za politični azil, nadaljujejo pot proti Zahodu, kar je sicer njihov glavni cilj. Slovenska meja s Hrvaško je dolga 670 kilometrov, je pa v vsej dolžini mogoča njena prehodnost. Jože Biščak, glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija, je v uvodniku te publikacije zatrdil, "da notranji minister Boštjan Poklukar še kar vztraja, da policija obvladuje razmere na meji. Kot da so številni vlomi, kraje, ugrabitve, nasilje in po novem metanje kamena na domačine le privid, pravljice, s katerimi strašijo otroke". Ministra je pozval, naj odstopi. "Še je čas, da to storite, da boste z odstopom ohranili vsaj del časti", je Jože Biščak, glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija, svetoval ministru za notranje zadeve.

V obupu in razočarani zaradi stališč premiera Marjana Šarca in ministra za notranje zadeve Boštjana Poklukarja o stanju



Bogdan Vidmar

varnosti ob meji so tri civilne iniciative z območij meje s Hrvaško poslale ostro protestno pismo predsedniku države Borutu Pahorju. Prosile so ga za pomoč in posredovanje v zadevi zagotovitve varnosti prebivalcev na ogroženem območju slovensko hrvaške meje. Nadaljujejo se napor in pozivi za uresničitev odločbe ustavnega sodišča, o financiranju zasebnih osnovnih šol. Navajam, da je Ustavno sodišče konec leta 2014 ugotovilo, da je zakon o

organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja neustaven, ker je po njem javni program v zasebnih osnovnih šolah financiran le 85-odstotno. Državnemu zboru je zato naložilo, naj v enem letu neustavnosti odpravi tako, da bo javni program v zasebnih osnovnih šolah, le-teh je v Sloveniji zgolj šest, financiran v enaki višini kot v javnih osnovnih šolah, to je 100-odstotno.

Toda zgodilo se ni nič. Vlada je sprejela tako dopolnilo omenjenega zakona, ki zasebnim osnovnim šolam celo znižuje državni prispevek, od sedanjih 85-odstotkov na okoli 65-odstotkov določenih stroškov. V delu politike in javnosti je spriču takega krivičnega dopolnila, ki ga je pripravil Jernej Pikalo, minister za izobraževanje, znanost in šport, nastalo ogorčenje in zgražanje, kar napoveduje polemično razpravo o tej temi v državnem zboru. Dr. Matevž Tomšič, vodilni sodelavec civilne družbe v Sloveniji, pravi, "da teptanje ustavnih načel, ki si ga je z novelo šolskega zakona o financiranju zasebnih osnovnih šol privoščila vlada, ne pomeni nič drugega, kot povratek boljševizma v Slovenijo". V tedniku Demokracija pa so zapisali, "da kršitev ustavne odločbe o financiranju zasebnih osnovnih šol ni pokazala zgolj, kdo je minister Jernej Pikalo, ampak tudi, kdo je premier Marjan Šarec. On je politik, ki se je pripravljen za svoj politični položaj podelati tudi na Ustavo

in Ustavno sodišče. Brez teh dveh stvari pa ne le, da ni pravne države, pač pa je tudi država le spaka". V Sloveniji poteka t. i. devetdnevnic molitev in posta za domovino, ki se bo iztekla 24. junija. Prireditelj je posebna iniciativna skupina za molitev in post v čast bližnjega praznika, dneva državnosti. V slovenskem katoliškem tedniku Družina je bil ob omenjenem dogodku objavljen intervju z duhovnikom Bogdanom Vidmarjem. Zatrjuje, "da je slovenski narod ranjen. Potrebujemo zdravljenje. Naša domovina ni nekaj zastarelega, je pa ogrožena. Podobni smo revežu, ki so ga napadli, okradli in ranili razbojniki. Vendar ni vse izgubljeno. Kljub norčevanju iz krščanstva in preziru, ki smo ga pogosto deležni, vemo, da Bog je, in pomembno je, da kristjani, pa

tudi ljudje dobre volje sledimo Božjemu klicu". Zgodovinarica in publicistka dr. Helena Jaklitsch je v novi številki Zaveze, revije za duhovna, kulturna in politična vprašanja sedanjosti in preteklosti, s posebnim ozirom na krizo slovenstva po boljševiški revoluciji in državljanski vojni, objavila dolg, zlasti pa aktualen pogovor z zgodovinarjem dr. Renatom Podbersičem, sodelavcem Študijskega centra za narodno spravo v Ljubljani. Najprej je povedal, "da prihaja iz Goriške, naše najlepše dežele. Za mene je Gorica, ki je sedaj v Italiji, najlepše mesto na svetu, seveda poleg starega Jeruzalema". Povedal je tudi, da se pri svojem raziskovalnem delu posveča predvsem Primorski in kršitvam človekovih pravic ter nasilju na njenem območju.

Martijan Drobež

Odprtje Poletne scene v Novi Gorici

Kar dve prizorišči v Novi Gorici si bosta letošnje poletje (**med 21. junijem in 31. avgustom**) izmenjevali številne glasbene, gledališke, plesne, potopisne in filmske dogodke z domačimi in tujimi avtorji. Pri oblikovanju poletnega programa, ki bo potekal na Ploščadi Silvana Furlana za mestno občino in na Bevkovem trgu, je Mestna občina Nova Gorica združila moči s KUD Krea in Agencijo GIG. Nova Gorica, ki v sodelovanju z Gorico kandidira za naziv Evropske prestolnice kulture leta 2025, bo tako ponudila kakovosten program in znova pokazala, da ji je urbana kultura blizu. Poletna scena se začne v petek, 21. junija 2019, s koncertom skupine Rock Partyzani na Bevkovem trgu. Odprtje Poletne scene sovpade tudi z veliko kolesarsko dirko Po Sloveniji. Dogajanje se bo že isti večer preselilo na Ploščad Silvana Furlana, kjer bo najprej pogovor o glasbi in mestu z naslovom Nova Gorica glasbeno mesto?, sledil bo glasbeni performans Etceteral z Boštjanom Simonom in Marekom Fakučem. Vse do 31. avgusta bodo lahko prebivalci in obiskovalci Nove Gorice prisluhnili mednarodno zastavljenemu glasbenemu programu. Ponovno bo zaživel tudi kino na prostem z bogato bero slovenskih filmov poleg tradicionalnega mednarodnega programa. Vstop na vse dogodke, ki jih finančno omogoča mestna občina, bo prost.

Kranj / Simpozij ob 80-letnici rojstva dr. Petra Vencelja

Ogromno je naredil tudi za nas Slovence na Goriškem

V času vseprisotnih družbenih omrežij in svetovnega spleta, ko se na videz zdi, da lahko na spletu najdeš vse podatke, se je včasih treba prav ustavit in razmisliti svojo preteklost. Eden takih trenutkov je bil gotovo simpozij ob osemdesetletnici rojstva velikega moža, ki je veliko pomagal tudi nam, predvsem pa je bil to mož, na katerega moramo biti ponosni. In prav na svetovnem spletu je odločno premalo podatkov o njem. Dr. Peter Vencelj, kateremu je bil posvečen simpozij v soboto, 8. junija, je bil namreč minister za šolstvo in minister za Slovence po svetu in v zamejstvu, ki nas je imel iskreno rad, minister je bil v najtežjih časih prvih slovenskih demokratičnih vlad.



Dr. Peter Vencelj (foto dd)

Vdova dr. Petra Vencelja Irena je v Kranj povabila njegove tesne sodelavce, prijatelje, ljudi, s katerimi je dr. Vencelj delal, in nastal je simpozij, ki je doprinesel gotovo dovolj gradiva, na katerem se lahko začne zgraditi celostna podoba velikega znanstvenika (fizik, matematik), vzgojitelja, ministra, predvsem pa skromnega človeka, ki je bil in ostal zvest krščanstvu v vseh časih, tudi takrat, ko je bilo najtežje. In seveda

našega velikega prijatelja, saj je dr. Vencelj namenjal posebno skrb prav Slovincem, ki živimo izven meja države Slovenije, pri tem ni delal nobenih razlik, vodila ga je zavest, da je Slovenija domovina vseh Slovincem, ne glede, kje živimo. Ker je spomin prav v času spleta zelo, zelo siromašen, se spomnimo samo časov, ko je

zvijače"! Kot znanstvenik, ki je bil že uveljavljen univerzitetni profesor, je dr. Vencelj v vlogi šolskega ministra naredil ogromno stvari. Kot vzgojitelja sta ga predstavila dr. p. Silvo Šinkovec in Marija Žabjek,

o reševanju težav znotraj Malteškega reda viteзов, ki ga je dr. Vencelj opravil z njemu lastno mirnostjo, je na simpoziju v Kranju spregovoril dr. Jože Osterc, ki je bil tudi v prvi slovenski vladi minister, tudi on znanstvenik in kristjan. V Kranju je imel tople besede za dr. Petra Vencelja njegov sopotnik in delovni kolega v Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak, medtem ko je Kranjčanka Vlasta Sagadin spregovorila o dr. Petru Vencelju kot sokrajanu, pedagogu, človeku, ki se je kot minister iz Kranja na ministrstvo vozil z vlakom, in še in še. Naš odgovorni urednik Jurij Paljk je na povabilo organizatorjev spregovoril o dr. Petru Vencelju kot izobražencu, ki je najprej kot minister za Slovence v

zamejstvu in po svetu naredil ogromno za vse nas, opisal je, kako sta prav z Rudijem Merljakom odločilno pripomogla k nastanku našega Novega glasa, a ni pozabil povedati niti dejstva, da je dr. Vencelj postal naš prijatelj, saj je v naše kraje pripeljal več kot dvesto avtobusov izobražencev iz Slovenije, se udeleževal študijskih dnevor Draga in še in še. Paljk je dr. Petra Vencelja postavil za zgled pokončnega krščanskega človeka, javno se mu je tudi zahvalil v svojem in v imenu več kot 250 slovenskih škofov, duhovnikov ter še večjega števila laičnih izobražencev, katerim je kot šolski minister dr. Vencelj vrnil dostojanstvo, ko je priznal maturo Srednje verske šole, kot se je uradno



Lojze Peterle (foto JMP)

imenovalo Malo semenišče v Vipavi. Po referatih omenjenih so si številni prisotni kar podajali mikrofon in pripovedovali svoje spomine na dr. Vencelja. Jurij Paljk je predlagal prisotnim, naj se izda zbornik o dr. Petru Vencelju in njegovem bogatem življenju, predvsem pa naj se objavijo predavanja in druga pričevanja o njem na svetovnem spletu, to pa predvsem za

mlade ljudi, ki najdejo le tu vir informacij. Pred samim posvetom je bila v cerkvi sv. Kancijana, biseru gotike in krasni, živi vezi z Oglejem!, molitvena ura za domovino, ki jo je vodil p. Silvo Šinkovec, po simpoziju pa je bila slovesna maša za dr. Petra Vencelja z malteškimi vitezi in čudovitim petjem zbora Gallus.

Simpozij je v Kranju odlično povezoval in vodil urednik Radia Ognjišče Alen Salihovič, ki je na spletnem mestu Radia Ognjišče tudi objavil posnetek simpozija, dobite ga na tej povezavi: http://radio.ognjisce.si/sl/215/utrip/29932/?fbclid=IwAR2UZOMGTOKerd9S2of3eXAGxLSQhVY3SW1Rwh_Rze9yIFWC hVVE0oAsD0 Ko smo odhajali, se nam je zdelo, da se je tudi mogočni bronasti kip našega največjega pesnika dr. Franceta Prešerna, ki stoji na trgu med cerkvijo sv. Kancijana in Prešernovim gledališčem, še bolj ponosno vzravnal. Kot da bi hotel še v bron imenitno ujeti Pesnik z nami reči: "Imeli smo može, imeli smo dr. Petra Vencelja"!

ZUT



Katja Ferletič



STARE JEDI V NOVIH LONCIH (42)

Končno se veselimo poletja, sonca in vročine, ta letni čas pa je bil nekoč za kmete zaznamovan z velikimi letnimi poljskimi opravili. Med

tradicionalna, več dni trajajoča, opravila spada tudi košnja. Nekoč so si ljudje na vasi vedno veliko pomagali, tako so tudi pri košnji sodelovale številne kmetije, ki so priskočile na pomoč druga drugi.

Košnja se je navadno začela že ob zgodnjih jutranjih urah, ob prvem svitu: pri kmetu se je zbralo več ljudi že okoli štirih zjutraj, saj najbolje se je rezala sveža, še rosna trava. Možje, kosci, so dan začeli s požirkom žganja, gospodar jim je nalil "štamperli". Včasih je pri velikih kmetih kosilo tudi trideset koscev, obračalo in grabilo seno z dolgimi lesenimi grabljami pa veliko grabljic. Kosce in grabljice so navadno veliki kmetje plačevali, tako tudi "žanjice", to so bila navadno "neporočena dekleta z manjšimi kmetij, ki so se s tem preživljala do poroke". Delo je potekalo cel dan, od jutra do večera. Košnjo so nekdanj začeli 24. junija, na god svetega Ivana, včasih pa so trdili, "da je treba travo pospraviti do Jerneja, ki goduje 24. avgusta". Kosili so le enkrat, "še kasneje po senu še otavo - travo druge košnje".

Kosci so prihajali v službo na kolesu, s seboj so na rami nosili vsak svojo koso. Vsak pravi kosce je moral znati svojo koso tudi nabrusiti z oslo, brusnim kamnom "Kdor zna brusiti, zna tudi kositi!", drugim, ki so priskočili na pomoč in orodja niso imeli, ga je posodil gospodar. S seboj so imeli tudi posodo za shranjevanje osle - oselnik, v katerega so ponekod nalivali manjšo količino kisa ali mošta, da bi potem "kose boljše rezale". Prvi je vedno začel kositi gospodar ali pa najboljši kosce, ostali kosci so ga posnemali v smeri košnje in tempu.

Zjutraj so gospodinja in mlada dekleta v jerbasih na glavi prinesle možem na travnik zajtrk. Na Slovenskem so dekleta "v jerbasu nosile tudi šopke, pušljice, katere so si fantje, kosci, zataknili za klobuk - staro izročilo pravi, da so si dekleta včasih prav ob košnji izbirala fante". Po zajtrku so nadaljevali košnjo, dokler je bila trava še rosna in se jo je dalo dobro rezati, ko so končali, so jim ženske postregle s kosilom. Možje so kosili več dni, nato pa so šli k drugemu kmetu - plačani so bili lahko z denarjem ali pa s hrano, večkrat pa so si med kmeti za plačilo le vračali usluge. Za kosci so prišle na vrsto grabljice. Ko se je rosa posušila, so seno raztresle z grabljami ali vilami, pri tem opravilu so jim pomagali tudi moški. Raztreseno travo, ko se je na površju popolnoma posušila, je bilo potrebno še obračati, delno suho seno so nato pograbil skupaj in naredili "kupo", "kopice". Če je bilo vreme lepo, so kopice naslednji dan ponovno raztrosili in še dvakrat obrnili, nato so suho seno zgrabili skupaj, naložili na vozove in odpeljali. Pri nalaganju senu na voz so ga možje vedno tlačili, da se med potjo ni stresalo. Doma so seno zložili na kozolec, kjer so ga sušili 2-3 tedne, nato so ga spravili. Seno je nekoč predstavljalo tudi za manjše kmete vir zaslužka. Naša nona se spominja, da ji je še njena mama pripovedovala, kako so se ob nenadni smrti

pra-pa-pa-none znašli v hudih težavah, ker niso imeli denarja za pogreb. Tedaj jim ga je sestrčna posodila, obljubili pa so ji, da ji ga bodo vrnil, ko bodo prodali seno! Obljubo so seveda držali. Nona mojima otrokoma rada pripoveduje, kako je z bratrancem in sestričnima hodila v njivo "pomagat grabiti seno". Uživala je, ko so se vsi usedli na voz in sta jih vola pripeljala do njive - pot nazaj je bila še lepša, ker so sedeli visoko na senu. Travniku so rekli "na rojcah" in nona se spominja, kako jo je tam teta, ki je vedno nosila "fcou na glavi", učila grabiti z lesenimi grabljami - seno se je vanje vedno zatikalo! Otroci so z veseljem pomagali odraslim, zelo radi pa so se igrali na travniku in nabirali poljsko cvetje, velike bele in rumene marjetice, plavice, ki so rasle med pšenico, rdeč in rožnat mak, "ki je uvel še prej, ku smo pršli demu", in Marijine solzice, ki so naši noni bile še posebno pri srcu. Otroci so radi sedli v senco in po-

kali "pukelce", iz trave ustvarjali stolčke, zapestnice in prstane, ki so jih nato okrasili s cvetkami. Ko sta teta in stric naložila seno na voz, so ga otroci z veseljem "peštali" - nona še zmeraj občuti poseben vonj, ki ga je imelo sveže seno. S senom so se doma še naprej igrali: deklice so ustvarjale majhne posteljice za svoje punčke in pa velike "divane" zase, na katerih su udobno sešele in brale knjige. Nekoč so otroci iz senu izdelovali celo avtomobil s štirimi seždi: s fantazijo so se vozili v mesto na sladoled, odpravljali so se na izlete, med vožnjo so prepevali in se veselili, kmalu pa je prišlo do kreganja, saj so vsi hoteli biti soferji! Ob senu ni bilo samo veliko trdega dela, kosci so se znali tudi zabavati: leta 1978 je med poletno domačo šagro v Gabrjah prvič potekala na Tinkovem travniku tekma v košnji - za kosca je bila velika sramota, če ga je sosed "prekosil".

Moja mama mi je pripovedovala, da je na Ustju teta Nada nosila koscem velike krompirjeve njoke, "pošpous" narezane, z zajcem v omaki: v jerbasu je prinesla velik lonec, krožnike in potreben pribor. Vsak kosce je dobil po šest njokov, za otroke sta bila dovolj dva.

NJOKI Z ZAJCEM V OMAKI

Sestavine:

Za njoke (za štiri osebe) potrebujemo 1 kg krompirja, približno 300 g moke (dodajamo po potrebi), 1 jajce. **Za golaž:** 1 kg zajčjega mesa zrezanega na koščke, začimbe - žajbelj, rožmarin, timijan, 50 ml olivnega olja, 1 majhna čebula, belo vino, juha, sol, 250 ml paradižnikove mezge.

Priprava:

Krompir dobro operemo in celega, z olupkom vred, skuhamo v slani vodi. Še vročega olupimo in dobro pretlačimo, nato zamesimo z moko in jajcem v testo. Maso oblikujemo v dolge svalke in zrežemo na po želji velike kose. Skuhamo v slani vodi, ko njoki plavajo na površje, so kuhani. Zrezano meso pustimo v začimbah vsaj eno uro, nato v loncu segrejemo olje in na njem meso popečemo na vseh straneh. Čebulico na drobno zrežemo in dodamo mesu, posolimo. Zalijemo s približno 1 dl belega vina in počakamo, da alkohol izhlapi, nato dodamo paradižnikovo mezgo. Zalijemo še z malo juhe in počasi dušimo na nizkem ognju vsaj 45 minut. Posebej v kozarcu zmešamo manjšo količino vode z moko, zmes dodamo golažu, da se zgosti, in kuhamo še dobrih 10 minut. Bog žegnaj!

Z 9. strani
V ospredju ...

Zadnja predstava na velikem odru bo v aprilu *Jakiš in Pupče*. To je pisana, hrupna in mračna komedija mednarodno priznanega izraelskega dramatika Hanoha Levina. Slovensko praznovanje bo na novogoriški oder postavil izraelski režiser Yonatan Esterkin. Svet dramatika Levina je krut, mrk in brez iluzij, svojvrsten pekel. V ospredju sta dva osamljena mlada, grda človeka. Na velikem odru bo v aprilu 2020 zaživel tudi avtorski projekt *Evropa* z režiserko Tatjano Peršuh, prvič gostjo v SNG Nova Gorica, in koproducentom Zavodom Delak, raziskovalno in umetniško produkcijsko hišo, ki raziskuje postgravitacijsko umetnost, kulturalizacijo veselja, kozmizacijo umetnosti in deluje na presečišču sodobnih umetniških praks. "Izhajajoč iz mita o Evropi predstava pripoveduje intimno zgodbo ugrabljene deklice, ki je postala mati Evrope, kot jo poznamo danes". Na malem odru bo v naslednji sezoni prva premiera novembra. V koprodukciji s Teatrom Osobnjak iz Sankt Peterburga in v prevodu Bojana Bratine bo nastala eksperimentalna predstava *Ös*, po motivih zbirke zgodb *Obrnjena rokavica* srbskega pisatelja Milorada Pavića. Režiral bo Aleksej Obrazcov. Nastopajoči igralci (slovensko - ruski) bosta raziskovali in spoznali točko ustvarjanja misli, ki ne pozna jezikovnih in socialnih ovir. Skupni projekt dveh držav omogoča, da se na enem odru združijo dediči dveh različnih kultur, različnih miselnosti. V decembru bo novogoriška premiera "sladkobnega muzikala z grenkim priokusom" *Zadnjih pet let*, prva slovenska upri-

zoritev v prevodu Janeza Usenika. Romantični muzikal podpisuje mlada režiserka Jasmin Kovč iz Števerjana; nastal je v koprodukciji s SSG Trst in tržaško

SNG Nova Gorica bo še nadalje namenjala posebno skrb otrokom in mladim. Tako bodo otroci uživali ob predstavah Gledališkega vrtiljaka (abonmaji Mali, Veliki in Lutkovni polžek) in v gledaliških igralnicah. Najstniki, ki jim je pri srcu gledališka umetnost in bi radi razvili svoje talente, bodo to lahko storili v Amaterskem mla-



Helena Peršuh, Gorazd Jakomini in Arna Hadžialjević

Glasbeno matico. Songe, besedilo in glasbo je napisal ameriški skladatelj in dramatik Jason Robert Brown. Decembra bo na malem odru avtorski projekt "med znanostjo in umetnostjo" režiserja Zorana Petrovića - *Galileo*. "Cilj predstave bo spodbujati radoved-

nost, točneje, postaviti radovednost v samo središče vzgibov, ki vodijo k raziskovanju, odkrivanju in novim osebnim zmagam". Režiser Petrović bo prvič režiral v SNG Nova Gorica. Kot je to že ustaljena praksa, bo tudi v prihodnji sezoni gledališče imelo ponovitve

svojih uspešnih predstav, tako da si jih bodo lahko ogledali zamučniki ali vsi tisti, ki bi vnovič želeli uživati ob njih. Veliko bo tudi zanimivih gostovanj domačih (npr. SLG Celje - *Ljudomirnik*, MGL - *Tih vdih*, SNG Drama Ljubljana *V imenu matere*, Gledališče Koper - *Norčije v spalnicah*) in tujih gledališč.

dinskem odru, ki deluje pod okriljem SNG Nova Gorica od 1. 1977 (avdicija za nove člane bo 9. septembra v SNG Nova Gorica). Prvi vpis abonmajev, ki jih je kar sedem, poteka do 30. junija 2019, jesenski pa do septembra. Na svoj račun bodo prišli tudi gledalci, ki imajo radi ljubiteljsko gledališče. Ti imajo na razpolago Abonma nedeljska gledališka srečanja. Na voljo je tudi kombinacija abonmajev Nedelja popoldan in Nedeljska gledališka srečanja (5 predstav profesionalnih gledališč in 4 predstave ljubiteljskih gledališč ob nedeljah popoldan na velikem odru). Navdušenci nad plesom pa si lahko priskrbijo Abonma Ples s štirimi predstavami Yean - Yves, Patrick in Corinne - Collectif E's, zatem DESET MN Dance Company, Terek ob osmih - Federacija in Leva desna, leva desna - z Baletom SNG Maribor.

Izbira abonmajev je res pestra, za vse okuse. Ker imamo tako odlično poklicno gledališko hišo tik ob nekdanji meji, bi morali to lepo priložnost čim bolj izkoristiti tudi mi zamejci in vanj pogostejše zahajati, saj ima imeniten igralski ansambel in zelo zanimive programske izbire.

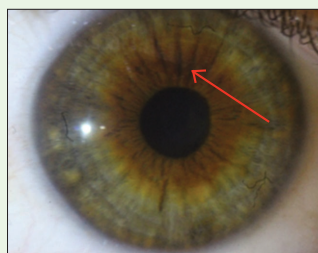
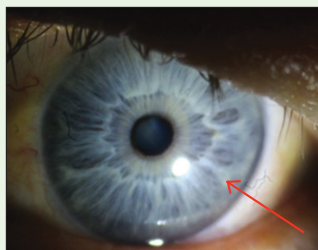
Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (248)

Oči v naturopatiji (3)

Ko pa je iris poln bele barve - uroseine, to nakazuje na sluz, ki vlada v telesu, ga hladi in šibi. Sluz se v telesu nabira v obliki cist, miomov itd. Telo lahko govori tudi o težavah s srcem, v tem primeru je na beločnici prisotna bela sluz. Ko oseba shujša in si okrepi srčno energijo, pa bela sluz iz beločnice izgine. Oko govori o stanju črevesja, o želodcu, o stanju žlez in pljuč, o praktično vseh organih telesa, govori nam pa tudi o našem počutju. Če je oseba nemirna in težko zaspi, se bo na očesu to videlo z žarki na zgornji strani zenice.

Taka oseba je zelo nemirna, nespeča, misli uhajajo, oseba se zvečer težko umiri, veliko razmišlja o vsem, kar se je čez



dan zgodilo, pri tem pa porabi tudi veliko magnezija. Poleg telesne težave mora naturopat, da uravna deficit in vzpostavi proces samozdravljenja, prisluhniti ne samo telesu stranke, ampak tudi duši in duhu. Pomemben je trikotnik duh, duša in telo! Potrebe duše se nam kažejo skozi naše težave in naše emocionalno neravnovesje: jezo, strah, žalostjo, trmo, ljubosumjem, nevoščljivostjo, neodločnostjo... Iris naturopatu pove točno emocionalno stanje posameznika, ki ga opazuje. To so posebni znaki, ki jih opazujemo na živem očesu in ne na sliki, saj se jih na sliki težko vidi. Oko govori tudi o težavah v fetalnem obdobju. Koliko otrok ima danes težave z avtizmom, dermatitisom, epilepsijo. Za takšne težave je potrebno iskati vzrok pri mami. Veliko žensk se v nosečnosti preveč zredi, doživi veliko stresa, se nepravilno prehranjuje. Vse to plod posrka in to se na očesu vidi! Na očesu se vidijo podedovane predispozicije. Oko celo pove, po kateri strani so se podedovale, po očetu ali po mami. Prav zenica je tisti del očesa, ki se najhitreje spreminja, ki je najbolj reaktiven in neposredno povezan z živčnim sistemom, ta razkriva naše trenutne emocije: zaljubljenosti, strahu, laži, negotovosti itd.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC** koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.



Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tiskov v Italiji **FISC**.
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu



Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 18. junija 2019, ob 13. uri

Poletje, čas pohodov, kolesarjenja, odkrivanja naravnih lepôt

Kolesarji iz Slovenije na poti treh svetišč (2)

V soboto smo navsezgodaj pripravili še mize, toplo zelenjavno juho ter seveda nekaj steklenic pokalce iz naše Idrske doline. Kolesarje smo pričakali na Stari Gori, no pravzaprav smo bili mi tako dolgo zaposleni s pripravami, da so oni čakali na nas. Pot do zadnjega izmed treh svetišč, ki so jih obiskali, so kar hitro prevozili. Naj omenimo, da so v Idrsko dolino prikolesarili iz Solkana, obiskali Staro Goro in Marijino Celje, se spustili do Idrije mimo Britofa ter v prijetni senci, na parkirišču pred zadnjim svetiščem, počakali na nas, da jim povemo nekaj zanimivosti o pomembni romarski poti nad Čedadom. Malokdo sploh ve, da je bila dejansko Stara Gora prva slovenska romarska pot, da so tu do konca prve svetovne vojne maševali tudi v slovenskem jeziku in da so bili slovenski verniki najbolj množični obiskovalci svetišča. Pozneje je fašizem maševanje v slovenskem jeziku, tako na Stari Gori kot drugod po Benečiji, prepovedal ... Četudi je bil pozneje odlok spremenjen in maševanje v slovenščini spet dovoljeno, je bilo prepozno. Mladi Benečani slovenskih molitev danes ne



Foto Dušan Biteznik

poznajo več. Na Stari Gori pa pri mašah ni več slišati slovenske besede. Ravno zato se mi je pri srcu kar milo storilo, ko so moji prijatelji v cerkvi, ki je bila tedaj skoraj prazna, glasno molili in peli v slovenščini. Mi smo jim postregli z nekaterimi podatki o svetišču, predvsem pa o Starogorskem rokopisu. Tega malokdo pozna, saj je bil odkrit relativno pozno. Našla sta ga dva furlanska duhovnika v prejšnjem stoletju,

v 60. letih, objavljen je bil komaj leta 1974. Za to je poskrbel msgr. Angelo Cracina. Zdaj naj bi ga hranili v mestni knjižnici v Vidmu, a tega ne vemo zagotovo. Ko se je torej začelo govoriti o tem pomembnem dokumentu, ki je sicer podoben celovškemu, saj obsega Oče naš, Vero in Češčno Marijo, sem sama že dokončala šolanje na liceju. Prav zato mi je bilo dobrodošlo gradivo, ki mi ga je poskrbel



Foto Dušan Biteznik

prijatelj in preko katerega sem tudi sama približe spoznala Starogorski rokopolis. Pomemben je predvsem zato, ker je dragocen dokaz o tem, kako je bila Benečija od nekdaj tesno povezana s slovensko govorečim svetom. Še več. Prispevala je k razvoju prvih oblik pisane slovenščine. Prijatelji so bili seveda z obiskom zadovoljni, poletno vroče je bilo že, ko so se za mojim avtom s kolesi počasi in previdno spuščali do Seuca in nato prek travnikov in vinogradov do Jazbine. Tu so jih že čakali prigrizek, mrzla pijača, ki smo jo seveda shranili kar v jami, ter nekaj knjižnega gradiva o Benečiji, ki so mi ga prijazno posredovali pri društvu Ivan

Trinko. Obisk jame je bil za goste zanimiva novost; to je bil prvi voden obisk naše jame v Seucu in soorganizator Rudi, ki je tudi sam speleolog, je na to zelo ponosen. Po kratki predstavitvi smo se vsi skupaj podali v votlino in si skušali zamisliti pračloveka v njej, pa tudi poznejša arheološka izkopavanja. Žal nas je čas preganjal, s kolesi je namreč nemogoče potovati v temi, do Solkana pa je bila še dolga vožnja. Prijatelji so se počasi zbrali in skupaj smo se zapeljali do zadnje postaje. Do gradu nad Ibano, ki je bil na ta dan izjemoma odprt. Tu poteka namreč zanimiva pobuda, posvečena pokalcu, ki jo vsako leto prireja občina Prapotno.

Vrstijo se vodene pokušine, predavanja in novinarske konference. Tudi sama sem kolesarjem nekaj povedala o gradu. O zgodovini trdnjave, ki je služila predvsem v obrambne namene in je zdaj počitniška rezidenca družine Gabrici iz Čedadu. Vesela družba kolesarjev se je počasi poslavljala. Nekateri, tisti, ki se ukvarjajo z vinogradništvom, so kar ostali na predavanju. Drugi so se počasi spravili na kolesa in se poslovili. Iskreno upam, da se bodo še vrnili na obisk. Kajti naša Idrska dolina je tako lepa, žal pa tudi vse bolj tiha in prazna.

/konec
Suzi Pertot

Z 12. strani S srcem ...

Jerončič pripoveduje, kako trdo je bilo življenje v časih, ko je bil sam otrok. Otroci niso nikoli imeli nogavic ali spodnjih hlač. Spali so po hlevih, pozimi po štalah pri kakšnem kmetu, ki je imel živino, da bi se ogreli, poleti pa na skednjih. Benečani in Slovenci na skrajnem zahodnem robu slovenske zemlje so bili predvsem kmetje, Benečani pa so se ukvarjali tudi s trgovanjem. Tako so ljudje iz Kostanjevice in okoliških vasi hodili prodajat v Benečijo marsikaj. Vse, kar so odkupili Benečani, je šlo v prodajo proti Čedadu. Največ dobička jim je prineslo kakovostno seno - davki so bili v njegovih krajih preveliki, zato so morali kmetje prodati živino in seno jim je tako ostajalo. Kupci so bili Italijani, ki so seno rabili v vojaške namene. Vojaki so tedaj imeli le vozove, ki so jih vleкли konji in mule. V Benečijo so prodajali tudi kostanj, maron. Benečanke pa so prihajale odkupovat maslo in jajca. Ob tem je Jerončič razkril, da so bile Benečanke lepe, postavne ženske, ki so osvajale srca. Več fantov z njegovih koncev se je oženilo z njimi, ker so bile pridne, a znale so v družini tudi uveljaviti svoj glas. Z Benečani so zmeraj živeli v slogi, nikoli se niso prepirali. Saj je v povezanosti moč, zatrjuje Jerončič. Še zelo sveže spomine ima na vojni čas, ko je bil januarja leta 1943 vpoklican k vojakom in je moral v italijansko vojsko. Njegova pripoved se tako naveže na vojaška leta v Italiji, ko so bili Slovenci v bataljonih brez pušk in so morali kopati

jarke. Bili so mladi in zmeraj lačni. Po kapitulaciji Italije se je vrnil domov, šel v partizane in tudi tam okušal grozote vojne, ko je veliko slovenskih fantov padlo na Matajurju. Sam je preživel in nova jugoslovanska oblast ga je vpregla v politično kolesje; zaradi svojega

tajo duhovite anekdote, da jo je prav prijetno poslušati. Sam se je v živo oglasil po predvajanju filma, v katerem je omenjena tudi knjiga *Pravce in zgodbe med Idrijo in Sočo*, ki sta jih štiričrno napisala s sinom in v katerih živijo kraji in ljudje na kanalskem Kolovratu in v Benečiji. Franc Jerončič je povedal, da je bilo lepo delati z Eriko in Juretom. Vse je povabil na ogled etno-



Franc Jerončič s sinom Zoranom

družbenopolitičnega udejstvovanja je prejel več priznanj. V filmu Jerončič pove tudi, kako je v njegovih krajih ob nastanku nove jugoslovanske države zrasla meja in kako je včasih cvetoče trgovanje z Benečani presahnilo, saj so bili tudi na malih obmejnih prehodih strogi miličniki in cariniki. Prav zaradi tega, ker ljudje niso mogli več prekupčevati in svobodno prehajati mejo, se je izpraznila marsikatera vas. "Kontraband" je bil namreč vir dohodkov in preživetja v teh zakotnih dolinah. Zdaj pa je to postalo nevarno, ker so miličniki streljali, če je kdo "nezakonito" prekoračil mejo. Jerončičevo pripoved preple-

loško-rezbarskega muzeja, kamor zahaja mnogo izletnikov in v katerem so na ogled njegovi izdelki in predmeti iz dobe prve svetovne vojne. To je zelo dragocena dediščina za prihodnje rodove. O samem muzeju je dejal, da je začel zbirati že pred leti, in ker so mu ljudje nosili razne predmete, sta si s sinom zamislila muzej. Zdaj ima 65 eksponatov. Zaupal je tudi, da je njegova rezbarska žilica spet vzklikla, ko je imel 75 let. Takrat je šel na rezbarski tečaj v Novo Gorico. "Franc je kot bukva, Franc vse ve", so zatrdili njegovi prijatelji v filmu, v katerem je "prikazana samo resnica", je odločno naglasil protagonista.

Žal preboj v B ligo ni uspel

Pravljica Triestine z grenkim koncem

Pripravljali smo se, da bi v tem sestavku pisali o zmagovalni vrnitvi Triestine v B ligo. Vendar sestavni del športa so tudi porazi in v vsakem primeru sijajna sezona nogometašev Helebarde se je žal naposled končala z neuspehom. Potem ko sta se v finalu končnice za napredovanje C lige na prvi tekmi

vanju, ki predstavlja nekakšno nogometne vice, medtem ko je na dlani, da bi bilo biti v B ligi z več vidikov kot v ... nebesih. Furlanski trener Massimo Pavanel je opravil s fanti odlično delo. Po rednem delu v svoji skupini so bili Tržačani drugi za Pordenonom, ki je neposredno napredoval, prvič v svoji zgodovini na

ti pa se je odločil, da pomaga še ekipi iz rodne mesta, in postal predsednik ter pokrovitelj. Triestini je torej v končnici zmanjkalo prav zadnji korak, vendar je v grenki izkušnji spet osvojila mesto. Nedeljsko tekmo si je ogledalo skoraj 22 tisoč ljudi (5 tisoč iz Pise), stadion Nereo Rocco pa so prav pred kratkim poso-



tržaška enajsterica in Pisa v Toskani razšli pri neodločenem izidu 2:2, so v povratnem dvoboju v nedeljo, 9. junija, v Trstu gostje zasluženost slavili, sicer po igranju podaljškov, s končnim rezultatom 3:1. V taboru Pise so se tako veselili prestopa med drugoligaše. Če ne bo prišlo do kakšnega presenečenja - ki je ta čas malo verjetno, ne pa nemogoče -, pa bo Triestina morala še dalje nastopati v bistveno manj prestižnem tretjeligaškem tekmo-

ugledno višje nadstropje. Tudi storilnost belo-rdečih je bila stalno izjemno visoka, še posebej, odkar je januarja uprava okrepila moštvo z vrsto kakovostnih mož. Ključna je bila tu figura dveh bratrancev, menedžerja Maura Milaneseja, nekdanjega prvotnega igralca, in podjetnika Maria Biasina, Tržačana, ki se je kot otrok leta 1954 z družino preselil v Avstralijo. Tam je mecen kluba Victory iz Melbournea, ki je nekakšen avstralski Juventus, pred tremi le-

dobili in je pravi biserček, pripravljen, da v prihodnjih dneh gosti nekaj tekem evropskega nogometnega prvenstva mladih do 21. leta. Želimo si, da bi Triestina prihodnje leto spet naskakovala B ligo, da bi društvo dobro uspevalo, kar je v zadnjih desetletjih zmanjkalo, voščimo pa ji tudi, da bi bilo vse več takih odmevnih (in zmagovalnih!) tekem s polnim stopniščem okoli zelenice.

HC

NOVA GORICA Ob 125-letnici rojstva in 50-letnici smrti Brede Šček

Simpozij in koncert v spomin na primorsko glasbenico

125-letnica rojstva (in 50. obletnica smrti) tržaško-goriške skladateljice in osnovnošolske učiteljice, Brede Šček, je leta 2018 spodbudila muzikologa Franca Križnarja, da je stopil do Kulturnega doma Nova Gorica in podal predlog za organizacijo dogodka, ki bi strokovno ovrednotil njeno delo. V ciklu *Glasba z vrhov svetega Frančiška* so pripravili simpozij in koncert, posvečen njej. Deset uglednih profesorjev z različnih univerz s področja zgodovine, glasbe in likovne umetnosti iz Slovenije, Italije in Hrvaške je prispevalo obširna strokovna besedila o Bredi Šček in njenem delu. Na simpoziju so ob Francu Križnarju predavali še Igor Grdina, Luigi Verdi, Ivan Florjanc, Marko Tavčar in drugi. Učenci in učitelji s Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel so pripravili koncert z njenimi zborovskimi in klavirskimi skladbami ter samospevi.

V zgodnjem ustvarjalnem obdobju je bila Breda Šček učiteljica v vasicah v okolici Gorice in na tržaškem Krasu. Pot jo je v času totalitarnega režima, ker je zavrnila premestitev v južno Italijo, peljala v Avber nad Tomajem, k bratu Virgilu, sledile so Loče pri Poljčanah in njena zadnja postaja, Ljubljana. Še kot mladoletna je igrala orgle v cerkvi svetega Ignacija na Travniku v Gorici, kamor se je preselila z družino, in

tam naletela na svojega vzornika in učitelja, skladatelja Emila Komela, ki jo je glasbeno izobraževal. Glasbene študije je naredila na konservatoriju za glasbo v Trstu, solopetje na konservatoriju v Bologni. Opus Brede Šček bi lahko razdelili na dva dela; zgodnjega, po-

angažirane in udarne skladbe, prej pa je bila izrazito cerkvena skladateljica, čeprav z modernim glasbenim stavkom". V priljubljenih treh pesmaricah z nabožnimi deli, izdanimi med letoma 1929 in 1932 pri Mohorjevi družbi, so zborovske pesmi na besedila Filipa Terčelja. V

nentni skladatelji, ki so bili do ženskega skladateljstva zadržani, in jo podcenjevali. Pri Bredi Šček je posebno dejstvo, da se je tudi sama poizkusila v pisanju, oboževala je likovno umetnost. Skoraj ni njene notne zbirke brez ilustracij Toneta Kralja. Upodobil jo je tudi Saša Šantel (prispevka na simpoziju Nede Bezić in Verene Koršič Zorn). Koncert je pokazal Bredo Šček kot poglobljeno, premišljeno v ustvarjalnih hotenjih, odprto za sodobne slogovne tokove in napredno skladateljico. Dekliška vokalna skupina Emil Komel je ob klavirski spremljavi Eve Dolinšek in pod taktirko Damijane Čevdek Jug zapela devet zborovskih pesmi Brede Šček, kjer smo lahko v nemalo miniaturnih slišali ustvarjalni utrip, ki se je izražal zelo izvirno in samosvoj. Pevke so svojo nalogo dobro opravile in pesmi zapele doživeto. Protiutež tem kratkim bistroumnim pesmim je bilo šest samospevov, ki sta jih predstavili sopranistka Alessandra Schettino in pianistka Elisabetta Cavaleri. V njunih izvedbah je bilo zaznati krhkost, ki je ekspresivnost in poglobljenost samospevov Brede Šček le še dodatno okrepila. Koncert sta obogatili tudi dve klavirski skladbi, ki ju je zaigrala mlada pianistka Sara Lupi. Spoznali smo, da je bila Breda Šček skromna oseba, ki je polnokrvno sledila svojim umetniškim nazorom, kar se je odražalo v njenem opusu. Vsekakor je bil to pomemben dogodek, ki je osvetlil življenje in delo izjemne ženske, tihe bojevnice v svetu moškega intelekta.

Metka Sulič



Dekliška vokalna skupina Emil Komel

svečenega liturgični glasbi (zborovska glasba), in kasnejšega zavzetega in postsocialistično usmerjenega (samospevi, instrumentalna dela). Marko Tavčar se je posvetil raziskovanju Brede Šček v zapisih njenega brata, duhovnika Virgila. Spoznal je, da je prihajala iz narodnozavedne družine, ki je svoje otroke naučila odgovornega dela. Njeno ustvarjanje je opisal takole: "V Ljubljani je po drugi svetovni vojni pisala

drznejših in prodornih samospevih iz ljubljanskega obdobja, ko je poučevala na OŠ Vič, pa so besedila primorskih pesnikov, kot je Srečko Kosovel, in drugih, ki so zavoljo represivnega političnega razpoloženja ostali zapisani pod psevdonimi. Franc Križnar je izpostavil problematiko poklica skladateljice po drugi svetovni vojni, ki je Bredo potisnil v ozadje. V Društvu slovenskih skladateljev v Ljubljani so delovali emi-

natelji, ki so bili do ženskega skladateljstva zadržani, in jo podcenjevali. Pri Bredi Šček je posebno dejstvo, da se je tudi sama poizkusila v pisanju, oboževala je likovno umetnost. Skoraj ni njene notne zbirke brez ilustracij Toneta Kralja. Upodobil jo je tudi Saša Šantel (prispevka na simpoziju Nede Bezić in Verene Koršič Zorn). Koncert je pokazal Bredo Šček kot poglobljeno, premišljeno v ustvarjalnih hotenjih, odprto za sodobne slogovne tokove in napredno skladateljico. Dekliška vokalna skupina Emil Komel je ob klavirski spremljavi Eve Dolinšek in pod taktirko Damijane Čevdek Jug zapela devet zborovskih pesmi Brede Šček, kjer smo lahko v nemalo miniaturnih slišali ustvarjalni utrip, ki se je izražal zelo izvirno in samosvoj. Pevke so svojo nalogo dobro opravile in pesmi zapele doživeto. Protiutež tem kratkim bistroumnim pesmim je bilo šest samospevov, ki sta jih predstavili sopranistka Alessandra Schettino in pianistka Elisabetta Cavaleri. V njunih izvedbah je bilo zaznati krhkost, ki je ekspresivnost in poglobljenost samospevov Brede Šček le še dodatno okrepila. Koncert sta obogatili tudi dve klavirski skladbi, ki ju je zaigrala mlada pianistka Sara Lupi. Spoznali smo, da je bila Breda Šček skromna oseba, ki je polnokrvno sledila svojim umetniškim nazorom, kar se je odražalo v njenem opusu. Vsekakor je bil to pomemben dogodek, ki je osvetlil življenje in delo izjemne ženske, tihe bojevnice v svetu moškega intelekta.

Metka Sulič

KD Rečan je praznovalo okroglo obletnico 50 let za Benečijo

Srečanje z Abrahamom je za beneško kulturno društvo pomembna obletnica, saj delovati petdeset let za slovenski jezik, tradicijo, navade in slovensko kulturo, medtem ko ti italijanski nacionalisti postavljajo ovire, sploh ni lahko. Minuli teden je z izredno bogatim in pestrim štiridnevним programom svojo petdesetletnico zabeležilo Kulturno društvo Rečan iz istoimenske doline. Po smrti Alda Klodiča, ki je bil društvu srce in duša, je dobilo ime tudi po njem.

V četrtek, 13. junija, je bila v Špestru, na sedežu Inštituta za Slovensko kulturo, predstavitev zanimivih intervjujev, ki bodo pred sedemdeset let društva na voljo v obliki QR kod. Intervjujev z najbolj aktivnimi člani društva in zbora je seveda petdeset, toliko, kot je let delovanja, v njih je govor o najrazličnejših temah: o zborovskem petju, težkih letih in nacionalističnih pritiskih, o mladih, o številnih prireditvah, Aldu Klodiču, hudi beneški preteklosti in načrtih za prihodnost. Posnel jih je Hijacint Jussa, pomagala pa mu je članica društva in režiserka, sicer doma iz Trsta, Elisabetta Gustini. Intervjuje je avtor predstavil publikli v krajšem sintetičnem povzetku z najpomembnejšimi izjavami. Ob jubileju je društvu in članom čestital predsednik ISK Giorgio Banchig, ki je v pogovoru s predsednikom društva Rečan, Giannijem Floreancigem, pouda-

ril, da časi, ko se je kulturno delovanje začelo, niso bili lahki, zidovi so bili polni nacionalističnih groženj, na koncertih in pevskih



nastopih pa je večkrat prišlo do izgredov. Rečanska dolina kljub temu ni klonila, ni se ustrašila Gladija, pritiskov, in celo nasprotovanja samega videmskega škofa. Beneška duša je trdoživa in neuklonljiva. Na koncu svojega poždrava in zanimivih spominov se je Giorgio Banchig s šopkom zahvalil še neutrudni kulturni delavki Margheriti Trusgnach, kateri gre, predvsem po Aldovi smrti, za sluga, da je društvo tako aktivno.

Predstavitvi QR kod je sledil jazz koncert skupine Mirpadal Quartet. V petek, 14. junija, je v okviru praznovanja v Modro dvorano v Hlodiču prišel v goste Piero Purini Purich s

svojo tržaško glasbeno skupino, ki jo sestavljajo še Paolo Venier, Aljoša Starc Čada ter Olivia Scarpa. Peli so o vojni v okviru glasbeno zgodovinskega projekta *Rifiuto la guerra* (*Odklanjam vojno*). V bistvu gre za izredno zanimiv in popolnoma nov pogled na prvo svetovno vojno, tokrat ne poslušamo nakladanja iz zgodovinskih učbenikov, ampak se pred nami vrstijo dokumenti in živa pričevanja o vseh tistih, dezertirjih, mirovnikih, anarhistih, upornikih, ubežnikih in drugih, ki so se na katerikoli način uprli absurdnemu klanju in to največkrat plačali tudi z življenjem. Glasbena izvedba Piera Purinija Puricha je bila odlična, v razmislek pa so nam bili neobjavljeni teksti o tem, kar se je v resnici dogajalo v zakulisju najbolj krvavega konflikta.

V soboto, 15. junija, se je praznovanje nadaljevalo z osrednjo proslavo v telovadnici na Liesah, kjer je bila prisotna ali je sodelovala čisto vsa Benečija. Društvu Rečan so svoje pozdrave in čestitke izrekli senatorka Tatjana Rojc, minister za slovence v zamejstvu in po svetu Peter Česnik, nekdanji

načelnik Uprave enote Tolmin Zdravko Likar, županja občine Garmak Eliana Fabello ter župnik Michele Molaro. Predsednica ZSKD Živka Persi je med drugim izročila priznanje za dolgoletno delo in trud Gianniju Floreancigu. Prireditve se je končala s skupno zabavo, plesom in veselim druženjem, k i dokazujejo, kako sproščeno je po petdesetih letih truda vzdusje v Rečanski dolini, kako radi mladi sodelujejo in koliko je še upanja, da Benečija kljub slabim napovedim ne bo dokončno umolknila. V nedeljo, 16. junija, se je praznovanje končalo s sicer običajnim, vsakoletnim pohodom *Čez namišljeno črto*. Pohod je nastal v časih, ko je ljudi, Slovence, še ločevala meja, idejo zanj je dal Aldo Klodič, združeval pa je prebivalce Rečanske doline in sosednje Livka. Vsako leto so prečkali mejo, da so se potem izmenično na eni ali drugi strani skupaj veselili. Letos je pohod potekal z obeh strani meje na sv. Martin, tam je bila za udeležence peta maša, pri kateri je seveda sodeloval zbor Rečan-Aldo Klodič.

Suzi Pertot



SSG Predstavitev sezone 2019/2020

Napovedujejo, da bo nedvomno čudovita!

Boginje in junakinje vsakdana, preproste in kompleksne, ikonične ali čisto navadne ženske, režiserke, igralk, dramatičarke bodo protagoniste nove sezone Slovenskega stalnega gledališča, ki so jo predstavili v živo po radiu v Domu glasbe v Trstu. Predstavitev je vodil novi direktor in dolgoletni igralec SSG Danijel Malalan, ki se je pogovarjal s protagonisti, ki bodo zaznamovali to "nedvomno čudovito" sezono. Najprej je spregovorila predsednica upravnega sveta Breda Pahor, ki je poudarila, kako so bile uspešne lanske predstave s kakovostnega vidika, saj so jih zelo

poved umetnice Artemisie Gentileschi, ki jo je dolgo let raziskoval. V zgodbi pridejo do izraza manipulacije očeta, ki izvaja oblast; to je za vedno zapečatilo življenje slikarke. Zadnja produkcija sezone bo koprodukcija SSG in SiTi Teatra Ljubljana z naslovom *Čudovita* (po njej je dobila ime tudi sezona), ki jo podpisuje režiserka Tijana Zinajić s tekstom Jureta Karasa. Igra govori o osamljenosti in žalosti žensk, ki postanejo za vse prijatelje žalostni odsev njihovih življenjskih porazov v času, ko je uspeh na vseh področjih edina mantra.

Gre poudariti dejstvo, da SSG od



pozitivno ocenili bodisi izvedenci kot gledalci. Prav tako je prepričana, da bo uspešna tudi nova sezona, ki nosi naslov *Nedvomno čudovita*. Prisotne in radijske poslušalce je pozdravila tudi odbornica za gledališča Občine Trst Serena Tonel, ki je voščila veliko uspehov pri novi gledališki sezoni. Sledila je predstavitev predstav v sezoni 2019/20. Pred mikrofonom so stopili režiserji, ki so predstavili posamezne igre. Sezona se bo začela 18. oktobra z Goldonijevo klasično komedijo *Krčmarica Mirandolina*. Predstavo o samotjni, bistroumni ženski 18. stoletja bo režirala Katja Pegan, ki je ravnokar prejela nagrado tantadruj. Kot pravi režiserka, je predstava zelo sodobna, saj se dotika aktualnih vprašanj feminizma, sovraštva in nasilja nad ženskami. Zgodba o ženski bo tudi praznovanje predstave Saše Pavček *Na valovih*, ki jo bo režiral Alen Jelen. V igri se avtorica sprašuje o moralni odgovornosti umetnika v svetu vojn in nasilja, ali mora biti umetnikovo delo angažirano ali mora umetnik razmisliti, komu in kdaj podarja svojo umetnost. Tej igri bo sledila tretja in zadnja predstava trilogije Sabine Morena in soavtorjev Martina Lissiaha in Danijela Malalana z naslovom *Zois. IT. SI*. Dvojezična predstava o slovenskem mecenstvu, ki je podpiral umetnost in znanost, bo doživela premiero na letošnjem Slofestu 21. septembra. Sledila bo komorna drama *Samo konec sveta* Jean-Luca Lagarcea v režiji Vladimirja Jurca, ki bo predstavila posledice nezmožnosti komunikacije v družinskem krogu in posledično nerazumevanje in odtujenost družinskih članov oziroma, kako je v bistvu posameznik znotraj družine v resnici lahko sam. Lino Marrazzo bo postavil na oder resnično življenjsko pri-

nekaj namenja veliko pozornost najmlajši publikli. V sodelovanju z goriškimi in tržaškimi vrstci, osnovnimi, srednjimi in višjimi šolami bodo na programu naslednje predstave: *Na dvorišču*, *Super reva*, *Glasbeni pravljični svet*, *Erazem in potepuh*, *Brundagrrrom* in *Zois. IT. SI*. Valentina Repini je na koncu poslušalcem še predstavila izbirne sklope. Gostujoče predstave so seveda vrhunske igre, ki so bile v prejšnji sezoni nagrajene in zelo odmevne v matični državi. Gostujoča predstava v osnovnem abonmaju bo *Ob zori* Ivana Cankarja, v režiji Žige Divjaka, s katero hoče SSG beležiti navezanost mesta Trst z avtorjem. Večerni program bodo oblikovale predstave *Tih vdih* (režija Nejc Gazvod, Mestno gledališče ljubljansko), *Brezmadežna* (režija Tomaž Pandur, SNG Maribor) in *Realisti* (režija Tijana Zinajić, SNG Nova Gorica). Popoldanski sklop pa bodo sestavljale glasbena komedija *Ventilator* (režija Jaka Ivanc, Gledališče Koper), komedija *Menopavza* (režija Nina Kleflin, Špas Teater) in plesna predstava *Ruski plesi* Državnega ruskega akademškega baleta E. Popov. Novost leta bo abonma SSG OFF, in sicer večerne predstave brez nadnapisov. Na programu so predstave *Naj bo konec lep* (režija Ivica Buljan, Mini teater Ljubljana, MG Ptuj), *Prekleti kadičci* (režija Tin Grabnar, SNG Drama Ljubljana) in *6* (režija Žiga Divjak, Maska Ljubljana). SSG si prizadeva, da je čim bolj prisotno tudi na Goriškem, zato bo tudi letos nadaljevalo uspešno sodelovanje z goriškim Kulturnim centrom Lojze Bratuž in Kulturnim domom, ki sta prizorišči za goriške abonente. Goriško sezono bodo uradno predstavili v Gorici 23. septembra.

MČ